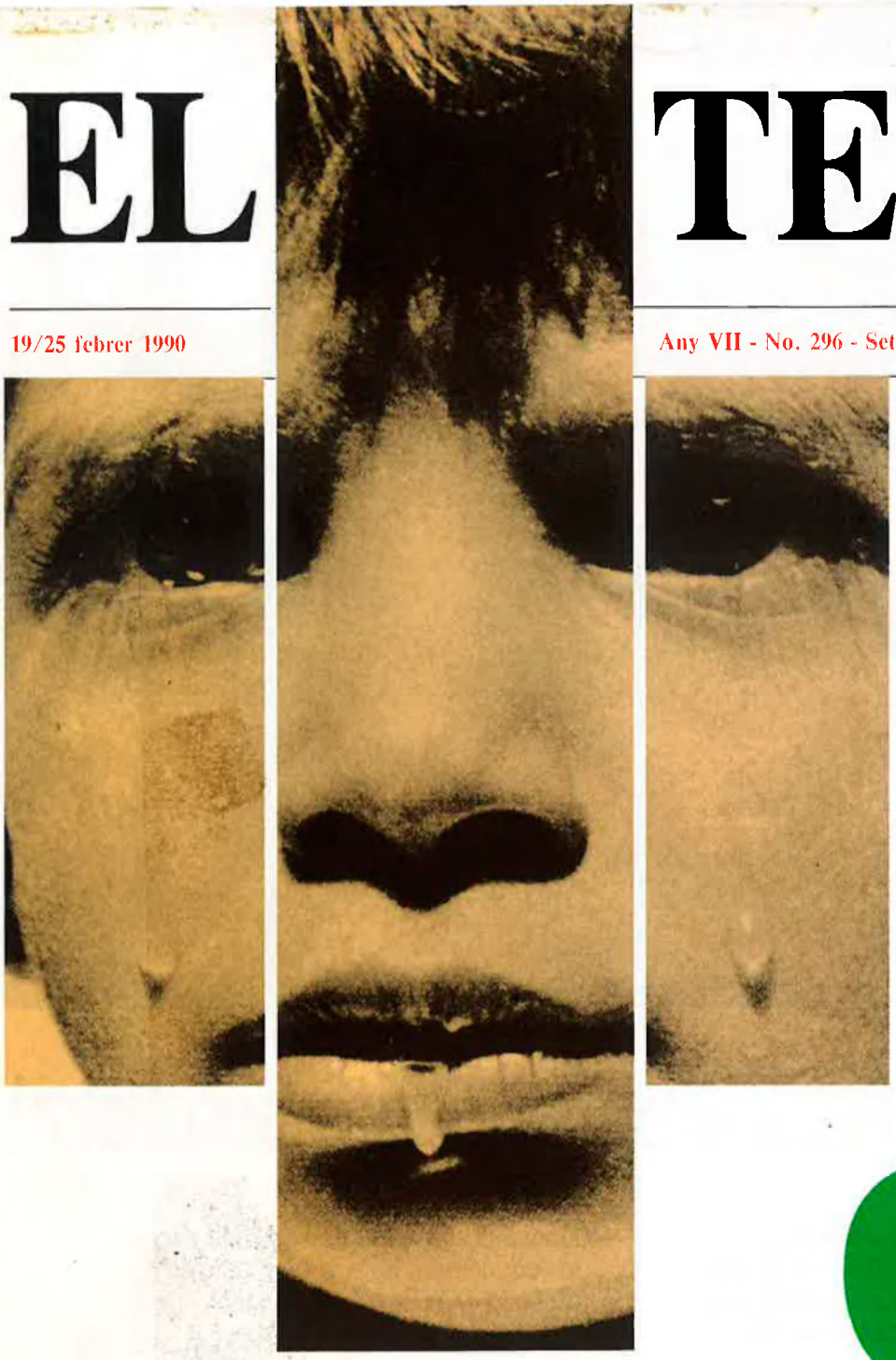
EL TEMPS

19/25 febrer 1990

Any VII - No. 296 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

© LA NAVE

Més de 15.000 nens són maltractats anualment

Irresponsables amb fills

Xosé Manuel Beiras

Triomf i soledat del nacionalisme d'esquerra a Galícia

Els arxius del franquisme, intactes

La Guàrdia Civil enganya el govern

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

EL 296 TEMPS

18/25 febrer 1990

Any VII - No. 296 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes

sumari

PAÍS

7. Jacques Lacroix, la connexió marsellesa (II). Una trama d´influències socialistes. Ismael L. Belda/Univers Bertrana.
10. Barcelona 92. No hi haurà complot dels anells. Carles Capdevila.
12. Viatge a les repúbliques bàltiques. Josep Lluís Carod Rovira conta per a EL TEMPS la visita efectuada per una delegació d'ERC a les repúbliques bàltiques d´Estònia, Letònia i Lituània.
17. "¡Alto a la Guàrdia Civil!".Els arxius del franquisme, intactes. Ismael L. Belda.

ESTAT

24. Beiras, la veu del Bloc Nacionalista Gallec."L'estat es mira Galícia com si fóra un fill idiota. Josep Vicent Marqués.

INTERNACIONAL

30. Gorbatxov vol recuperar el 1917. L'URSS, davant el multipartidisme. Llibert Ferri.
32. El disputat vot japonès. Vicent Partal.

TEMPS OBERT

36. Barcelona i València, les nits de la gent guapa. Josep Sandoval/C.Gàmez.
40. Irresponsables amb fills. 15.000 nens són maltractats anualment. Eduard Company.
43. Eddie Murphy, un somrís d´or. Carles Gàmez.
45. Saló Gaudí, l´home neobarroc. Toni Picazo.
47 Motociclisme, l´espectacle sobre rodes. Francesc Martínez.
51. Ana Duato, una superpolicía en televisió. Judit García.
53. Lluís Pasqual a l´Odéon Theâtre de l´Europe. L´inici d´una aventura. Blanca Lucas.

LA CRÍTICA

55. Art, l´obra gràfica de Georges Braque. Romà de la Calle.
56. Arqueologia: excavació musulmana a Guardamar. Enric Llobregat.
Teatre: *Johnny va agafar el seu fusell.* Josep Lluís Sirera. 57
Música: Richter, a València i Barcelona. Jaume Comellas . **57.**
Discos: Mano Negra. *Puta's Fever.* J. M.Játiva . **58.**
Televisió: Antena 3, errors mil. Ramon Miravitllas . **59.**

CULTURA

Jo, per sempre. Els dietaris, un gènere de moda. Màrius Serra. **60.**
Lluís Roda, premi Octubre de poesia: "Cal canviar la concepció del món".X. Ricardo Trigo. **64.**

LLIBRES

El llibre de la setmana : *Enllà*, de Joan Maragall. Josep Iborra. **68.**
Seduccions : Joan Perucho. Contrades submergides en el no-res. 70.
Crítiques : Carta d´Orient , per Natàlia Díez. **Agafeu l´androide, per** Isabel Monsó. **Rosa vermell, especialitzada en casos perduts, per** Biel Sansano. **La revolució francesa a la Catalunya Nord , per** Xavier Delounder. **71.**
A favor de la passió, per Josep Franco. **73.**
Premis Ciutat de València. Xulio Ricardo Trigo. **74.**

CIÈNCIA i MEDI AMBIENT

La vida a l´any 2000. Previsions de la Wrold Future Society. Xavier Duran. **75.**
¿Ja no neva tant com abans? Les estadístiques meteorològiques tenen la paraula. Francesc Mauri. **76.**

ECONOMIA

Salaris:¿qui en dóna més? Les empreses privades, meta per als treballadors del sector públic. Sílvia Monfort. **80.**
Joguet: un sector adult. El passat exercici es tancà amb una facturació de 93.000 milions de pessetes. Albert Vicent. **83.**
Les companyies d´aigües franceses s´introdueixen en societats del país. Albert Vicent. **84.**
Josep Samper, president de la Borsa de València vol que la institució que regeix assolesca el 10 per cent del volum del mercat estatal. A. Vicent. **87.**

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2, 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. President del Consell d'Administració: Rafael Mansanet. Editor: Eliseu Climent. Subdirector: Josep Ma. Pasqual. Cap de redacció: Antoni Robles. Redacció València: Miquel Alberola, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià, Nel.lo Pellicer, Albert Vicent, Ismael L. Belda. Col.laboradors:Carles Gàmez, Ronan Killeen, Toni Picazo, Josep Franco, Joan Sorribes. Redacció Barcelona: Redacció: Eduard Company, Sílvia Montfort, Blanca Lucas. Col.laboradors: Lluís Bonada, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Andreu Sotorra, Joan Vila, Vicent Partal, Albert Punsola . Secretària de redacció: Mercè Montoliu. Corresponsalia Alacant: Francesc Manel Anton. Corresponsalia Castelló: Teresa Violeta. Corresponsalia Mallorca: Miquel Payeras. Corresponsalia Andorra: M. Carme Grau Ribot. Corresponsalia Madrid: J. M. Sanmartí. Fotògrafs: Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amengual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). Documentació: Ma. J. Castellote. Arxiu fotogràfic: Jesús Prats. Disseny: Enric Satué. Maquetació: L. Casanovas. Cartografia: Alonso. Correcció lingüística: Francesc Sellés, Faust Ripoll. Promoció i publicitat: Jordi Enguix. Subscripcions: Begonya Pardo. Edició: Eloi Casanovas. Impressió: Tip. Artística Puertes, S. L. Palleter, 47. Telèfon (96) 325 06 77. 46008-València. Col.laboradors: Joan Fuster, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Joan de Segarra, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Antoni Castell, Antoni Reig, Josep Mprell, Llibert Ferri, Juan m. J'ativa, Enric Llobregat, Enric Satué, Jaume Comelles, Daniel Giralt Miracle, Adolf Beltran, Francesc caballero, Josep Lluís Sirera, José Luis Guarner, Joan Ollé. Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon (96) 352 48 69. Depòsit legal: V. 853-1984.

Rèplica de Ramon Rodríguez Vinals

Fent ús d'es dret de rèplica i reservant-me ses accions judicials que poguessen esser oportunes, voldria que, respecte de s'article publicat an es número 292 de sa seva revista, de dia 22/28 de gener de 1990, amb es títol *Franco, a Mallorca* i s'antetítol *Ultradretans i blavers, nom a nom*, aclarissen aquests punts:

El Sr. Rodríguez Vinals no només no ès anticatalanista, sinó que admira es poble català. Mai ha format part de cap partit polític, i molt manco de *ultra-res*. Tampoc no ha destacat en sa recollida de doblers pel Sr. Martorell: ni ha participat d'aquesta recollida, ni ha fet cap aportació per sa fiança d'aquest senyor; que per cert, i mentres no se demostri que ès culpable, li mereix més respecte que ets incompetents que han publicat s'article.

El Sr. Rodríguez Vinals, amb tot es respecte del món cap an aquells que opinen lo contrari, pensa que sa seva llengua materna i autòctona a Mallorca no ès es català, sinó es mallorquí. I maldament a qualcú no li agradi, continuarà opinant lliurement i públicament, com qualsevol altre ciutadà, que sa cultura d'es pobles no s'ha de veure manipulada per interessos polítics.

Cordialment,

Ramon Rodriguez Vinals
Palma de Mallorca.

Rabia al CDS

Ràbia al cos. ¿O és que potser es pot sentir una altra cosa davant dels fets? Els fets tothom els coneix: la Generalitat de Catalunya té al cap un Pla de Residus Industrials que inclou un abocador a Forès (a dotze mintus amb bicicleta del nostre poble). El PRI és impresentable i injustificable per ell mateix, però la ràbia

ens la provoca l'abocador en concret.

Mireu: en aquesta terra tot, absolutament tot, s'ha guanyat amb el treball callat, discret i abnegat de la gent. Mai ningú ens ha regalat ni un duro. Els carrers els tenim pavimentats des de fa mig any. Els telèfons a les cases, mig any més. El metge ens visita una vegada a la setmana. El pa, ens el porten quatre dies. L'aigua, la porten els camions-cisterna. I cada vegada plou menys (suposem que, en això, l'administració no hi té res a veure).

La ràbia es va posant al cos cada vegada que hem de marxar per força a treballar fora, cada vegada que cal buscar-se un suplement al rendiment de la terra, cada vegada que et sents sol i desemparat... i quan es recorden d'aquest bell racó de món perquè som "quatre gats ignorants que no protestaran" i ens obsequien amb el wàter del progrés. Però estem encantats de continuar sent així d'ignorants.

No s'hi val a jugar amb nosaltres, a dir-nos que som poc solidaris (??), a dir que es busca un equilibri del territori, a insultar-nos, a exercir una dictadura: ¡no ho volem, ni aquí ni enlloc, i que les empreses s'espavilin a gastar-se els cèntims per buscar solució als problemes que elles ens ocasionen! I no ho volem perquè, com diu el Xavier Garcia, "si ja és prou penós haver de conviure amb tanta merda, més ho és haver-se-la de menjar sense haver-la cagat".

Genials, senyors dels despatxos, ¿que us penseu que ens xuclem el dit?, ¿que us penseu que la gent dels pobles diem amén a tot?, ¿que us penseu que ho aconseguireu? Ens sembla, doncs, que ho teniu molt fotut.

Josepa Berenguer i Fabregat i cinc firmes més.

La TVV no paga

Com que ja ha passat més d'un mes des de l'inici del nou any i la Radiotelevisió Valenciana (RTVV) no ens ha retornat ni un duro dels que vam invertir per realitzar uns exàmens que finalment no vam fer, volem, si ens ho permeteu, insistir sobre un punt de la qüestió, la qual ja vam tocar en una primera carta.

Donem per perdudes les 5.000 pessetes de les dues primeres proves. Bé, de fet les donem totes. Ara, si fem cas del telegrama que el secretari del tribunal ens va enviar, l'1 de juliol de 1989, RTVV ens deu les 2.500 pessetes de l'últim examen perquè nosaltres, a través d'una carta certificada el 15 de maig, vam anul.lar aquesta convocatòria. El telegrama diu, textualment, "El Tribunal núm. 10 de periodistas de TVV te informa que los derechos de examen sólo son recuperables antes de la celebración de la prueba". Està prou clar, ¿no?

Volem recuperar, doncs, aquesta quantitat que ells mateixos asseguren que ens correspon. Tenim els documents que abonen la nostra reclamació per presentar-los on calgui. I, encara que no ho farem, volem deixar constància de la cara dura que han demostrat en tot aquest afer.

Els nostres millors desitjos

per a la RTVV no ens impedeixen, però, evidenciar el disgust pel tractament que hem rebut dels seus dirigents.

Josep de Lamoga.
Cristina Segura.
Lleida (Segrià).

Marjal de Pego, salines de Calp, espais protegits

Les Salines de Calp i la Marjal de Pego són els darrers espais palustres, és a dir, zones humides de la Marina Alta. Sobre aquests paratges recauen greus perills. La Marjal, volen dessecar-la per tal de plantar conreus, a més que el constructor Porsellanes, que ja ha construït a la Serra Segària la urbanització Monte Pego que causa un greu atemptat ecològic i paisatgístic, plana sobre la Marjal la construcció possiblement d'un aeròdrom i altres històries. Les Salines de Calp han estat l'epicentre de la destitució del conseller d'Obres Públiques. Les salines, amb una extensió reduïda i situades en un lloc de forta especulació, com són els terrenys pròxims del penyal d'Ifac, es troben fora de perill momentàniament, no per la reivindicaió popular, sinó perquè encara no s'havien decidit a construir-hi, que sí a terraplenar que ja havien començat.

La Marjal de Pego apareix en nombrosos estudis com una zona a protegir de pas entre l'Albufera i el Fondó d'Elx, com la quarta zona humida del País Valencià, no debades l'Ajuntament d'Oliva ha iniciat un expedient de protecció de la Marjal dins del seu terme, gràcies a iniciatives com la de la regidora de l'Ajuntament esmentat, Pepa Chesa.

Per tot això, la Coordinadora Ecologista de la Marina, i Acció Ecologista-Agró han iniciat una campanya d'arreplegar 25.000 signatures, i també d'enviar targetes al director de l'Agència del Medi Ambient per tal que s'ature la caça a la Marjal i es tiren al calaix per sempre els inútils plans de dessecació. Volem que siguen espais protegits la Marjal i les Salines.

Acció Ecologista-CEMA
(Marina Alta)

Solució als passatemps del 295

	Tomasa	Angelina	Remei	Maria	Montserrat
Taronges	1,5	1,250	1	2,5	1,2
Pomes	1,5	2	2,1	1,250	1,750
Patat.	3	2,2	2,5	1,5	3
Ptes.	480	475	477	475	480

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	G	R	A	M	A	T	I	C	A
2	E	U	F	O	R	I	C	A	■
3	R	A	L	L	■	B	O	S	C
4	M	■	I	L	L	E	N	C	A
5	A	R	C	■	E	T	A	■	L
6	N	O	C	I	V	A	■	C	E
7	E	D	I	T	I	■	M	O	N
8	T	I	O	■	T	R	A	I	T
9	A	S	■	G	A	R	I	T	A

PAS DE RATLLA

Ramon Barnils

Reis de paper 'couché'

Dins del periodisme recreatiu, la monarquia ha agafat un primer pla en els darrers mesos: els mesos que fa que als països de l'Est, mentre es desorganitza l'anterior organització, es busquen noves formes, inevitablement més modernes, d'organització. ¿Les velles dinasties?

D'aquest presentar la monarquia com a signe de progrés, l'estat espanyol ha estat gran escenari, els darrers quinze anys: de l'invent de l'eslògan "Juan Carlos el Liberalizador" a la petició del Nobel de la Pau per al mateix Borbó, passant per l'altre eslògan de "La monarquia de tothom", el descendent del seu Felip V i ascendent del nostre l'hem vist venut, i bastant comprat, sota disfresses diverses.

Allò que sota l'embolcall "Monar-quia" se'ns ha intentat vendre, era el següent: compreu l'hereu de Franco, demòcrates, perquè aquest hereu us rebrà amb la mateixa cerimònia tant si sou d'un partit, com de l'altre, com del de més enllà. I compreu aquest monarca constitucional, franquistes, perquè és monarca exclusivament per ordre del general Franco i sense cap intervenció de les masses convocades a referèndum.

El rei d'Espanya ho és mercès a les lleis de la dictadura tant com mercès a l'acceptació dels partits que han obtingut la majoria de vots a les urnes. I durarà el que duri aquesta sociologia.

Als països de l'Est les trones són buides no per mort dels dictadors sinó perquè es van quedar sense la sociologia que els emparava. En aquestes circumstàncies allò que sembla lògic als ulls de la sociologia mundial —la monarquia com a pedaç d'una situació poc clara, la de l'estat espanyol—, no ho és en la situació de l'Est: ni a la RDA, ni a Hongria, ni a Bulgària, ni a Rússia, ni a Albània, ni a Iuoslàvia els respectius dictadors no han mort al llit, ni ho van deixat tot lligat i monàrquicament ben lligat, ni hi persisteix la sociologia que hi emparava les respectives dictadures.

Però hi ha les revistes i diaris del cor, que si a l'estat espanyol ho són tots i totes quan es parla de monarquia, en aquells països no semblen tan majoritaris. Els Juan Carlos de l'Est: Lluís Ferran de Prússia (RDA més RFA), Odó d'Habsburg (Hongria), Simeó de Bulgària, Miquel de Romania, Vladímir de Rússia i Alexandre de Iugoslàvia, serveixen per vendre diaris i revistes exclusivament del cor i exclusivament fora dels països amenaçats.

A diferència doncs de l'estat espanyol, i de forma clarament contrària. PSOE, CiU i companys màrtirs de la "premsa canallesca" es queixen últimament dels mitjans de comunicació. I ja l'encerten, ja, però no perquè ens carreguem polítics i parents corruptes, sinó perquè ens limiten a això, i només de tant en tant.

La perspectiva gallega

De les tres *nacionalitats històriques* que la curta tradició constitucional –i el sistema i la ideologia nacional espanyola– *reconeix*, Galícia és l'única que suposadament no representa un *problema*. S'accepta que hi ha un *problema basc* i un *problema català*, tots dos difícils de resoldre per diferents raons, i tots dos difícils d'encaixar en el conjunt harmònic de les *nacionalitats i regions*.

Galícia, per contra, apareix com la *nacionalitat* no antagònica amb la *nació*, com la perifèria centrípeta (no centrífuga, com les altres dues), com la diferència acceptable. Vist des de fora –o tal com se'ns fa veure des de fora- no sembla que Galícia practique l'autosuficiència mental i cultural que s'atribueix a Catalunya, ni menys encara la consciència de no ser espanyols que s'atribueix als bascos.

Galícia, doncs, no representaria cap *amenaça*: podria exaltar la seua *personalitat* sense que això signifique cap conflicte amb la condició espanyola essencial. I el triomf electoral de Fraga, precedit i acompanyat d'abundants afirmacions de galleguisme espanyol, i seguit d'una festa de presa de possessió exaltadament i folklòricament gallega, seria millor desmostració d'aquesta imatge. La realitat, tanmateix, no és tan simple. Sobretot quan es mira des de dins, com fa Xosé Manuel Beiras en una lúcida entrevista que publica aquest mateix número d'EL TEMPS. La perspectiva interior presenta, més aviat, un país que ha viscut sotmès a una xarxa paralitzadora de poders interns, perfectament connectada i dependent d'un poder extern. I que comença a prendre consciència de quina és l'arrel dels seus mals.

Vistes així les coses, cal preguntar-se per què el PSOE –el PSOE d'Espanya– fa tot l'efecte d'haver preferit una victòria de Fraga abans que un triomf dels socialistes gallecs. ¿Potser perquè, sense una majoria absoluta del PP, els socialistes s'hagueren vist abocats a un govern de coalició amb forces de l'esquerra nacionalista –amb tot el que això representa d'assumir reivindica-cions reals i anar a l'arrel dels problemes–, i això és anatema per al PSOE? ¿Potser perquè, en definitiva, el galleguisme espanyol, populista i folkloritzant, que ara representa Fraga, és més fàcil d'integrar, per molt cridaner que en algun moment puga aparèixer? Hi ha una reflexió que ens interessa: amb una perspectiva semblant, ¿què preferiria el PSOE per al País Valencià, un govern conjunt de PP i UV, o la necessitat de governar pactant amb –i condicionats per– els nacionalistes d'esquerra, si tal eventualitat es presentava? Amb perspectiva gallega la predicció no és difícil.

L'AUTODETERMINACIÓ AL CARRER

El tema de l'autodeterminació, amb gran irritació de molts, no sembla fàcil de suprimir de l'actualitat. Era inevitable que, si el Parlament de Catalunya donava el primer toc, el Parlament basc havia de seguir, i de manera més contundent i menys vaga. Era inevitable, també, que el tema –amb suport dels partits o sense– arribara a baixar al carrer, com a Barcelona o a Pamplona. És inútil seguir afirmant, des de la premsa, des de les institucions de l'estat o des de la cúpula dels partits, que no és un tema *d'actualitat*. Hi ha molta gent, i probablement n'hi haurà més, que pensa justament el contrari.

PAIS

Jacques Lacroix, la connexió marsellesa (II)

Una trama d'influències socialistes

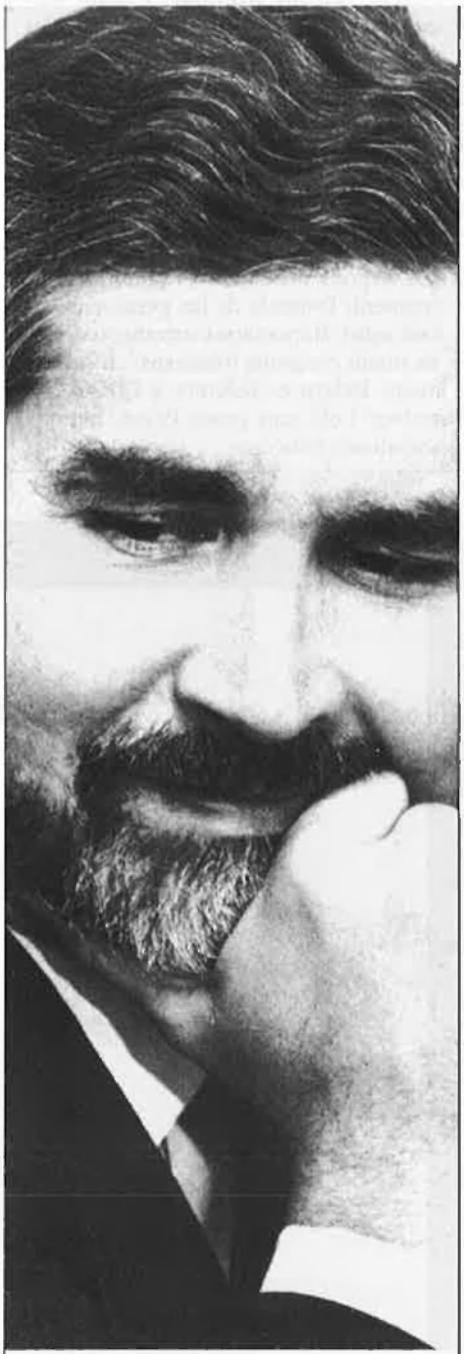
El president Joan Lerma volia la parcel.la sud d'Ademús (Paterna), centre de l'escàndol contra l'ex-conseller Blasco, per a Mercasa-UGT. A l'estat veí, tant el Partit Socialista com la policia investiguen presumptes conrrupcions d'homes de l'ex-president Pezet, protector de Lacroix.

Jacques Lacroix va ser membre científic de la Casa de Velázquez, a la Moncloa, entre l'1 de octubre de 1973 i el 3 de setembre de 1976, incorporat a l'equip de Sevilla per a investigacions conjuntes, dedicat a estudis comtemporanis i amb seu a la capital del Guadalquivir. Aquest organisme, dependent del Ministeri de Cultura francès, manté convenis de col.laboració amb la Junta d'Andalusia i la Universitat de Sevilla. El promotor i intermediari de les finances socialistes gal.les **Jacques Lacroix** encara guarda una estreta amistat amb l'ex-ministre de Cultura francès, **Jacques Lang**.

A la Casa de Velázquez, monsieur **Fourneau**, director d'invetigacions del notable centre, corrobora l'estada durant alguns anys de **Lacroix** a Andalusia. Allí, i ja com a militant incipient del PS francès, va tenir relació amb els futurs membres de l'aparell socialista espanyol de Sevilla, aleshores en la clandestinitat tolerada i avui en la cúpula del govern espanyol. Allí també començà Lacroix una profunda relació científica amb **Florencio Zoido**, alhora que desenvolupa un notori interès per les qüestions urbanístiques. **Florencio Zoido** és actualmente director general de d'Estudis Territorials i Urbans de la Junta andalusa.Tots dos publicaren un llibre el 1979 titulat **Turismo y Desarrollo Regional en Andalucia**.

A sevilla, Lacroix es va casar amb **Nani Carvajal**, avui cap de programes regionals de TVE-Andalusia. L'ex-senyora Lacroix va ser abans cap del gabinet personal de l'altiu dirigent guerrista **Manuel del Valle**, primer quan aquest era president de la Diputació i més tard, ja d'alcalde socialista de Sevilla.

A més de treballar, en l'entremig, a les ordres de **Miguel Angel del Pino**, un altre guerrista de xoc actual president del palau provincial. Monsieur **Fourneau** recorda: "Lacroix va fer anades i tornades de Marsella a Sevilla". Lacroix mantenia en aquell moment un pont entre els socialistes meridionals fracesos i espanyols. Tornar a Marsella va entrar al cercle de l'alcalde socialista **Gaston Defferre**, futur macrominister d'Interior, i alhora al del seu delfí i candidat perdedor a l'alcaldia, **Michel Pezet**, ex-president regional de Provença-Costa d'Atzur-Còrsega i segon gran protector de **Lacroix**.

Lerma no volia els terrenys de Paterna per a l'OCC de Jacques Lacroix.

Monsieur Fourneau afegeix: "Lacroix ha estat treballant sempre en connexió amb l'Ambaixada de França". Hi va a fer una magnífica amistat amb **Lucien Castela**, el seu agregat cultural a l'estat espanyol i la persona que va valar Lacroix davant **Joan Lerma** per al projecte de la Universitat de la Mediterrània, UNIMER, per encàrrec i desig de **Michel Pezet**.

La intervenció immobiliària de Lacroix ha estat permanent. Un bon amic professional, l'empresari socialista **Enrique Sarasola**, fundador i accionista de **Cambio 16** i gegant dels negocis de la construcció i l'hostaleria, va recomanar la instal.lació a la península dels supermercats francesos Galeprix, avui absorbits per la cadena agro-alimentària Pryca-Carrefour, la qual, segons fonts del Banc du Crédit Agricole Français, participa en un 42 per cent la societat Occidental de Centros Comerciales, SA, OCC, l'empresa amb què Lacroix gestionava els polèmics terrenys de Paterna. Una empresa, segons les nostres investigacions, absolutament il.legal i fantasma. D'altra banda, **Jacques Lacroix** va proposar a l'ex-alcalde de València, **Ricard Pérez-Casado**, intervencions privades franceses per a la revitalització comercial del nucli antic de la ciutat.

DE PARTIT A PARTIT

Cinc parcel.les de sòl del sector nord de l'anomenat polígon d'accés a Ademús, a Paterna (l'Horta), van ser obtingudes mitjançant concurs per la Promotora Social de Viviendas, PSV, únic

participant. La parcel.la sud, sisè lot del solar que va costar una querella a l'ex-Conseller de la COPUT, **Rafael Blasco**, també va ser convocada en concurs públic per l'Institut Valencià de la Vivienda, IVV, del qual era gerent **Juan José Esturi**, actualment sota querella del fiscal **Enric Beltran**. Dues societats van concórrer a l'oferta: l'OCC de Jacques Lacroix-Carrefour i la PSV, dirigida per UGT, que ho va fer per mitjà de la societat anònima Iniciativas y Gestión de Servicios Urbanos (IGS), la seua oficina urbanística, i amb Mercasa.

El President **Joan Lerma** va intentar des del principi afavorir UGT-Mercasa. No debades, els terrenys nord d'Ademús ja els posseïa la central socialista gràcies a una operació entre el secretari general dels ugetistes valencians, **Rafael Recuenco**, el secretari general de la Federació Estatal de la Construcció d'UGT i vice-president de la PSV, **Manuel Garnacho**, i el mateix president de la Generalitat. Tot segons fonts de l'executiva del PSPV, que també asseguren diverses reunions de l'Honorable amb els responsables del PSV i amb el president de Mercasa, **Jesús Prieto**, per tal que aquests pogueren accedir també a la compra de la parcel.la sud.

En efecte, **Jesús Prieto**, sempre segons les mateixes fonts, va mantenir diferents entrevistes amb Joan Lerma, una d'elles el 23 de novembre passat, junt amb **Carlos Sotos**, gerent de la Cooperativa Social PSV. Igualment, **Paulino Barrabés**, home de les finances socialistes i president del PSV, va mantenir, almenys, tres reunions al despatx del president Lerma, en els últims tres mesos de 1989. En alguna d'aquestes l'acompanyava el responsable valencià d'administracions i finances d'UGT, **Vicent Rodolat**. **Rafael Recuenco** i **Manolo Garnacho** havien fet d'intermediaris.

El president de Mercasa, **Jesús Prieto**, va ser director d'**El Socialista** i alcalde pel PSOE a Getafe (Madrid). Prieto és president, a través del 30% de Mercasa, dels olis Elosua, i també presideix el Club d'Empresaris, agrupació patronal socialista. La seua idea principal, segons declaracions públiques, és "contenir l'entrada de les grans superfícies agró alimentaries estrangeres, bàsicament els grups francesos". Evidentment, **Prieto** es refereix a l'OCC-Carrefour i els seus grans Pryca, taurons socialistes francesos.

L'ex-president regional francès, **Michel Pezet**, i l'Honorable **Lerma**, van mantenir una correspondència habitual entre homònims dels seus càrrecs. El fundador del PSPV i ara aspirant a la seua **rentrée** socialista, **Manuel del Hierro**, diu des del grup mixt municipal de València: "Lacroix, no el va dur ningú. Venia, segurament, amb una carta de presentació del PS francès i la seua empresa, dirigida a Lerma. Parle d'una carta oficial, de partit a partit".

PEZET I LES 'EMPRESES TAXI'

Mentre a València impera el mutisme sobre l'afer dels cobejats terrenys de Paterna i les connexions polítiques de Jacques Lacroix, el seu ex-colega marsellès, **Michel Pezet**, ha estat el centre d'una polèmica sobre el finançament dels partits polítics a l'estat francès. La presumpta implicació del diputat socialista en un afer de falses factures i la descoberta de **gabinets d'estudi** que haurien servit per a vehicular capitals cap a les caixes del Partit Socialista feien ressorgir la peculiaritat del **socialisme a la marsellesa**, sovint immers en confuses controvèrsies político-fi-

FOTOGRAFIES

TIRANT AL BLANC

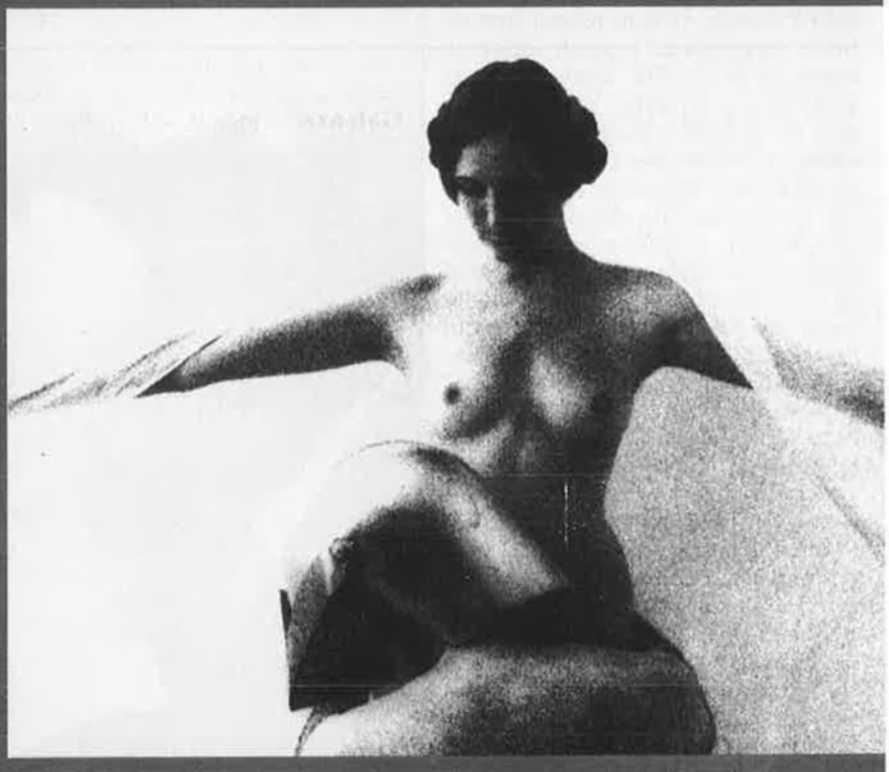
JARQUE

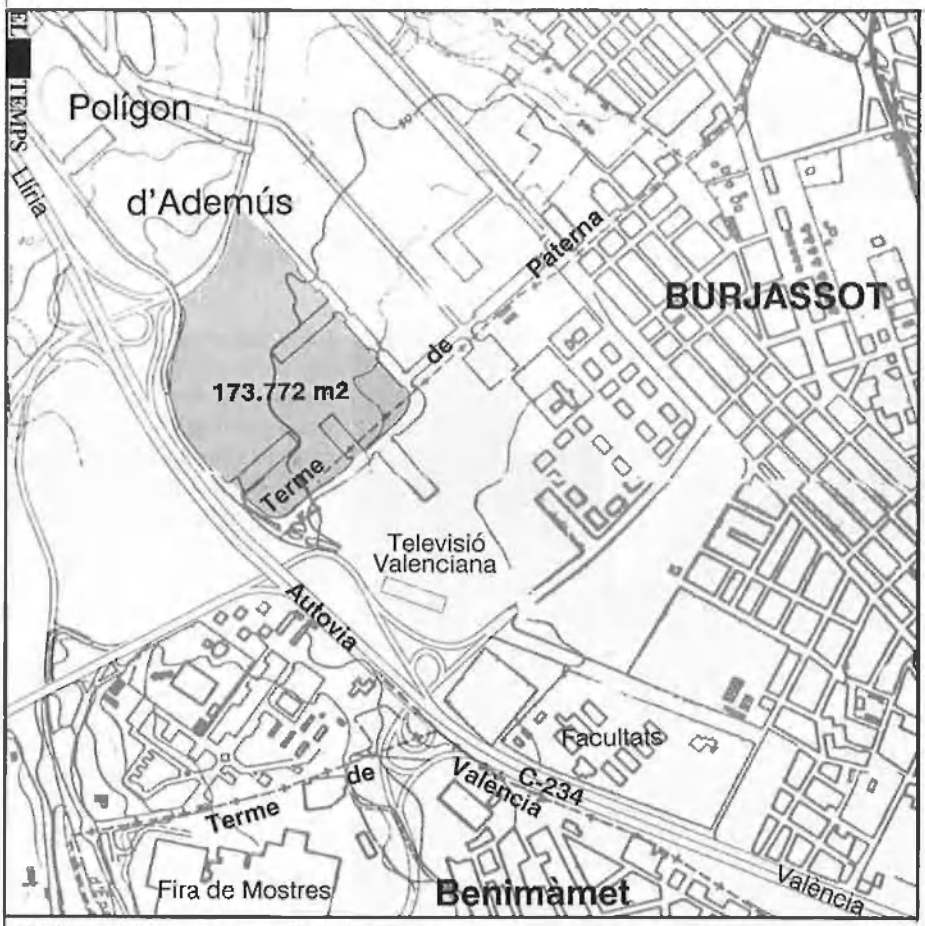
VICIANA

galeria d'art

viciana, 5 —valència— Tel. 331 32 60

INAUGURACIÓ 15 FEBRER 20 H.

Polígon sud d'Ademús, la parcel.la de l'escàndol.

nanceres.

Això ha quedat, però, en segon pla després d'una sèrie d'assassinats que, segons els observadors, revelen una possible relació entre els canals d'emblanquiment dels diners negres i l'administració de Marsella.

Ara fa quatre setmanes, era assassinat a la sortida d'un restaurant el doctor **Jean-Jacques Peschard**, batlle del 7è sector de Marsella, cosa que portà a la detenció del mercenari **Roger Memmoli**, acusat d'haver matat l'electe amb la complicitat de **Marcel Long**, un veterà del narcotràfic. L'afer s'ha complicat quan els assassins professionals han designat un altre regidor de l'ajuntament, **Armand Gallo**, com a comandatari de la mort de Peschard. Gallo era, a més, la persona que havia organitzat el darrer sopar del doctor Peschard. I al ple del consell de districte, després del crim, va ser elegit regidor en substitució de la víctima. Memmoli havia enganxat cartells en una precedent campanya d'Armand Gallo, quan aquest encara era membre del RPR (Aplegament Per la República, dreta).

A més, el maig del 1988 havia estat assassinat un director de clínica, **Léonce Mout**, la qual cosa ha fet pensar en una veritable **guerra de clíniques**. Així, **Jean Chouraqui**, director d'un gran nombre de clíniques privades marselleses, ha estat també denunciat per **Marc Galeazzi**, ajudant del desaparegut Mout i ell mateix inculpat per haver presumptament ordenat l'execució del seu col.lega. A hores d'ara, Chouraqui és sospitós també d'haver instigat la mort de Peschard.

Tot plegat, no tindria cap altra importància que la d'un simple fet divers, si no fos perquè la majoria de persones implicades tenen relació amb l'equip municipal de **Robert Vigouroux**, l'actual alcalde socialista de Marsella i contrincant electoral de Michel Pezet. A més, Vigouroux i Pezet són, de fet, els hereus polítics de **Gaston Defferre**, l'influent polític mort l'any 1986 i sota l'alcaldia del qual Marsella va viure les pitjors hores de l'anomenada **French connection**.

El fet que les clíniques marselleses estiguin sempre completes, sovint per clients inexistents, ha rellançat la hipòtesi segons la qual es tractaria d'un enorme complex per a l'emblanquiment dels diners negres procedents del narcotràfic. Fins i tot, la descoberta de comptes bancaris pertanyents al general **Noriega** (que va rebre Vigouroux l'any 1986 i va visitar Marsella l'any següent), ha contribuït a enfortir la tesi que relaciona banditisme i política.

Chouraqui, el magnat de les clíniques privades, havia participat financerament en la campanya electoral de Robert Vigouroux amb un xec de 50.000 francs, la màxima contribució aportada a l'associació Prioritat-Marsella de suport al batlle. Chouraqui també figurava entre els **grans electors** de les senatorials del setembre darrer i era delegat de la llista Majoria-Marsella de Vigouroux.

D'altra banda, el sociòleg **Jean Ziegler**, diputat suís i membre del comitè executiu de la Internacional Socialista, afirma en les columnes del diari comunista **L'Humanité** que a l'estat americà de Florida ja s'ha donat el cas d'utilitzar clíniques per dissoldre diners negres. Segons Ziegler, autor del llibre **Suïssa renta més blanc**, els traficants, "per deslliurar-se dels milers de milions de dòlars que tenen a les caves, han de fer tornar els diners dins del sistema. Algunes societats financeres suïsses centralitzen el botí. Tenen advocats al consell d'administració que, coberts pel secret professional, creen al seu propi nom comptes bancaris numerats que, també protegits pel secret bancari, fan que els diners canviïn d'identitat i puguin tornar a les inversions autoritzades" (en els medis parlamentaris suïssos es parla ara d'una possible dimissió del diputat).

El fiscal Bartolomei, en el recent judici d'un químic de la filera franco-americana de l'heroïna, ha declarat fins i tot que els diners negres produïts a l'Estat francès "s'exporten a l'estranger amb la instal.lació de centres comercials que serveixen per a reimportar després els capitals ja emblanquits". El famós procurador cita més concretament el paper de les anomenades **empreses taxi** que s'encarreguen d'aquestes inversions a l'estranger.

Tot i això, a falta d'entendre el mòbil dels assassinats, la policia busca, en contractes i convenis signats per empreses privades amb l'ajuntament marsellès, la traça d'eventuals clàusules suspectes. I no exclou tampoc les fileres de finançament polític d'alguns regidors municipals. Mentre Michel Pezet evita, discretament, qualsevol declaració oficial.

Ismael L. Belda (València)
i Univers Bertrana (Marsella

Barcelona'92: no hi haurà complot dels anells

Les entrades per als Jocs de Barcelona'92 es posaran a la venda el febrer de l'any que ve. Un sorteig decidirà l'estiu del 1991 quins són els afortunats que podran assistir a les proves.

Per participar en la rifa caldrà pagar prèviament la reserva de localitat, que serà nominativa. La comissió de Seguretat Olímpica tindrà accés a aquestes llistes i al DNI de tots els aspirants a una entrada i podrà fer un filtre dels candidats que consideri perillosos. Tot plegat, filtres econòmics, policials i de l'atzar, posa molt difícil el *Complot dels anells* que va somiar Bellmunt per a la inauguració dels Jocs.

Entre el 25 de juliol i el 10 d'agost de 1992, Barcelona i les 14 subseus olímpiques seran l'escenari de 526 sessions esportives d'alta competició en 40 instal.lacions diferents. Vendre gairebé 7.000 milions d'entrades per assistir en directe a l'espectacle olímpic no serà gens fàcil. L'experiència d'anteriors edicions dels Jocs indica que per a les millors localitats de tribuna a les grans finals pot arribar a haver-hi 120 candidats per seient, i que competicions preliminars d'esports més minoritaris poden oferir un espectacle molt trist a les grades. El Comitè Organitzador Olím-pic Barcelona'92 (COOB'92) ja ha dissenyat un programa de distribució d'entrades, amb expectatives de vendre el 90% del total de tiquets i d'ingressar uns 9.000 milions de pessetes, a una mitjana d'unes 2.000 pessetes per entrada.

Del total de tiquets, només un 60% es posarà en venda a tot l'estat espanyol. Un 10% es posarà a la venda a l'estranger a través d'una agència de viatges que tindrà l'exclusiva de cada país, i la resta són compromisos del Comitè Olímpic Internacional (CIO) amb l'anomenada família olímpica (atletes, periodistes i dirigents federatius) o del COOB amb els seus espònsors i convidats internacionals.

Dona policia escorcollant ANNA NAVARRO

Hi ha un càlcul a fer a partir de l'experiència de Los Angeles, on del total d'entrades posades a la venda un 80% es van vendre a Southern Califòrnia, –zona de dimensions similars al Principat català. Els tècnics del COOB'92 calculen que Barcelona i l'àrea metropolitana s'emportarien el 70% de les entrades en venda a l'estat espanyol, i un altre 10% es vendria a les comarques catalanes, quedant un 20% més per a espectadors vinguts expressament de la resta de l'estat. Aquest és només un càlcul de mercat, perquè no es donarà cap tipus de preferència als espectadors barcelonins o catalans, sinó que el període de reserves serà simultani.

El pròxim mes de setembre el calendari de proves olímpiques ja estarà enllestit. Abans que acabi l'any es difondrà públicament perquè tothom comenci a triar, a un any i mig vista, les competicions que voldrà veure. El febrer de 1991 una sola entitat bancària a tot l'estat espanyol iniciarà un període de reserves de localitats, que obligarà els candidats a pagar l'entrada corresponent i a registrar el seu nom i DNI. Entre juliol i agost de 91, un any abans dels Jocs, un sorteig decidirà qui són els afortunats que veuran la final dels 100 metres a l'Estadi de Montjuïc o la del bàsquet al nou pavelló de Badalona, per posar dos exemples de proves estelars.

Però no tothom entrarà en aquest sorteig. Els dissenyadors del projecte de distribució d'entrades han advertit que, com totes les edicions dels Jocs, hi haurà un filtre de seguretat previ. El COOB ha insistit a remarcar que el sorteig serà el màxim de just, no admetrà cap tipus de manipulació i es farà públic per evitar qualsevol suspicàcia. Però la policia podrà accedir prèviament, a través de les llistes de reserves, als DNI de tots els aspirants a una entrada, i eliminar-ne aquells que puguin considerar un perill per a la seguretat dels Jocs.

La comissió de seguretat olímpica de Barcelona'92 la presideix el secretari d'estat per a la seguretat, Rafael Vera, i la integren representants de tots els cossos policials estatals, de l'exèrcit, de l'Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya. La comissió rep informació sobre temes de terrorisme internacional de la Interpol i de tots els estats participants als Jocs. El record de l'atemptat de Munich'72 ha obligat els estats organitzadors dels Jocs a sofisticar al màxim els sistemes de seguretat. En el cas de Seül, agreujat perquè s'hi afegien els problemes entre les dues Corees, els Jocs van convertir-se en una mena de *bunker* protegit per l'exèrcit, un espectacle militar que no veurem a Barcelona. La comissió de

La presència policial haurà de ser discreta. ANNA NAVARRO

Seguretat Olímpica del 92 ha anunciat que busca un sistema efectiu però que no molesti en excés el ciutadà.

Queda per veure quin ús es farà d'aquest filtre de seguretat previ al sorteig de les millors entrades dels Jocs, i fins a quin punt la Comissió de Seguretat Olímpica, que per raons òbvies no donarà mai informació detallada sobre la seva actuació, valorarà el temor estès en alguns sectors sobre l'intent de boicot independentista del Jocs Olímpics. La setmana passada Maragall va estrenar a Madrid l'oficina olímpica de Barcelona'92 i l'Exposició itinerant dins d'un Estadi inflable per promoure els Jocs, i va haver de respondre als periodistes de la capital de l'estat sobre el control dels escamots independentistes. Cal recordar que l'anunci que va fer Angel Colom d'uns escamots que intentarien fer arribar les seves reivindicacions a una audiència televisiva calculada en 3.000 milions d'espectadors, va ser àmpliament difós pels mitjans de comunicació de tot l'estat. Maragall va dir a Madrid que aquesta oposició era minoritària, però que no es descuidaren aquets temes de seguretat.

En tot cas, amb o sense filtre de seguretat aplicat als membres de grups independentistes, el sistema de distribució d'entrades és en si mateix un filtre que fa impossible l'obtenció de moltes entrades correlatives en les proves estelars.

La possibilitat de tenir entrades per a la inauguració dels Jocs del 25 de juliol, retransmesa per televisió a tot el món, són remotes. Per aquest espectacle inaugural, a més, els compromissos de COOB'92, CIO, estat, Generalitat i Ajuntament de Barcelona poden deixar en uns pocs milers les entrades posades a la venda. I obtenir una d'aquestes entrades voldrà dir pagar les 22.000 pessetes (preu aproximat) per fer la reserva, i esperar uns mesos a veure si hi ha sort en la rifa. Un cop fet el càlcul de les possibilitats d'un grup organitzat per obtenir ni tan sols un centenar d'entrades, i d'aconseguir a més seients consecutius (que es distribuiran posteriorment i de forma aleatòria), la conclusió sembla clara. A Barcelona'92 no hi haurà complot dels anells.

Carles Capdevila

Tones de tiquets infalsificables

"És impossible que sigui impossible falsificar-les, però ho posarem molt difícil", explica Oriol Serra, subdirector general adjunt del COOB'92. En total s'han calculat en 6.700.000 les entrades que s'hauran d'imprimir amb els sistemes més sofisticats per evitar el frau. Seül'88 va optar per un sistema de manipulació manual i posterior a la impressió del tiquets, que Barcelona ja ha descartat pel seu cost en mà d'obra. Una de les garanties principals per evitar les còpies i imitacions serà que el model oficial d'entrades no es coneixerà ni distribuirà fins a l'abril de 1992. Fins aquell moment els compradors de localitats olímpiques només tindran com a prova un tiquet de reserva i la constància informàtica del seu nom i DNI en els arxius de l'organització dels Jocs.

Els tècnics que estudien el model més segur d'entrades han de partir d'una realitat evident. Sis milions i mig d'entrades, segons els seus càlculs, vol dir 12 tones de paper. Significa omplir la superfície de 1.000 pistes de tennis amb el total de tiquets, o poder fer una línia contínua entre Barcelona i París posant-los un rere l'altre, o apilar-los construint una torre dues vegades més alta que la torre Eiffel.

Un altre risc a evitar pel COOB és el de la revenda. Per fer-ho, l'organització considera que el millor sistema és precisament el sistema de venda, que obliga a fer una inversió dos anys abans de les proves (i per tant del negoci) als hipotètics revenedors, que no acostumen a treballar amb tanta anticipació. El fet que les entrades siguin nominatives afegeix dificultats per a la venda posterior, tot i que és difícil de creure que es pugui establir aquest control de la identitat en el moment d'omplir una instal.lació amb milers d'espectadors. El COOB, conscient d'aquesta dificultat, no descarta establir un sistema de mostreig, obligant a identificar un de cada 100 espectadors, per exemple, per posar més difícil encara la revenda.

Dietari de Josep Lluís Carod Rovira

Viatge a les repúbliques bàltiques

Una delegació de diputats i dirigents d'ERC ha viatjat a les repúbliques bàltiques d'Estònia, Letònia i Lituània per conèixer el procés cap a la independència que estan vivint aquestes nacions; Carod Rovira conta, per a EL TEMPS, aquesta experiència.

Dilluns, 22 de gener

Després de volar, des de Viena, per sobre d'una mar espessíssima de núvols, hem arribat a l'aeroport Xeramiétevo-1 de la capital soviètica. El paisatge rus que apareix als nostres ulls és una immensa catifa nevada, amb casetes amb tanques, zones boscanes i arbres isolats, entre la blanca solitud i el fred. Aquesta darrera sensació física és la primera que va tenir, també, Rovira i Virgili en el seu viatge a l'URSS, el 1938. Ens hi ajuda la imatge dels homes que feinegen, per la pista gelada de l'aeroport, amb el cap cobert per la gorra típica de pell i roba d'abric. Són les 16.22h., dues hores més tard que a Catalunya, i un soldat, amb l'estel roig al casquet reglamentari, ens acull amb indiferència, mentre va fosquejant, amb rapidesa, a l'exterior.

El jove policia que comprova la nostra documentació ens ressegueix amb la vista una llarga estona i ens estudia, fil per randa, el passaport i el visat. En el meu cas, en comprenc la tardança. La meva imatge frega més la indumentària d'un esquiador de neus perpètues que el convencionalisme d'americana i corbata dels retrats oficials. A més, porto un passaport del Regne d'Espanya i, en canvi, al full oficial d'entrada a Rússia he fet constar que la meva nacionalitat és catalana. Després d'uns minuts d'incertesa, m'estampa un segell al visat i ja puc passar més enllà del primer control duaner. Oficialment, doncs, ja sóc a la Unió Soviètica. Per uns moments, recordo el viatge a Moscou del president Macià, 65 anys abans. Passa el temps i la causa és la mateixa...

"Bienvenido. ¿Es usted el primer español del grupo?". Doncs, no. Ni sóc el primer, ni sóc espanyol. Qui m'ho demana és una russa rossa que s'expressa, de manera fluida, en un espanyol exòtic i barroc. Duu un magnífic abric d'ós rentador que li arriba fins als peus i es diu Helena Marcova. És la guia oficial que ens ha posat Intouriste i ens acompanyarà al llarg de tota la nostra estada a l'URSS. Els seus superiors li han dit que el nostre és un grup "molt especial". ¡No ho sap prou...! Els estranya que no fem estada, com és habitual, a Moscou o bé a Leningrad i que anem, directament, a les repúbliques bàltiques: Estònia, Letònia i Lituània. No hi anem, doncs, a fer turisme, sinó a fer política. Som una delegació de diputats i dirigents d'un partit català, ERC, interessats per conèixer el procés pacífic i parlamentari d'aquelles nacions cap a la seva independència. La nostra guia comprèn, ben d'hora, que aquell no serà un viatge com els altres.

Som a l'aeroport Xeramiétevo-2, d'on sortirem en vol directe fins a Vílnius, capital de Lituània, a més de 800 kms. de distància. El menjador és molt espaiós, d'estètica ben austera i la temperatura càlida, com l'interior de tots els edificis. Hi noto, però, una gran fredor psicològica. M'hi deu ajudar, és clar, la poca llum del recinte i el silenci ambiental, malgrat les desenes de persones que hi sopem. Aquesta discreció absoluta en el parlar, que més endavant percebrem també a les botigues i reunions, ens sorprèn enormement, mediterranis com som... Ens hi haurem d'avesar, com també a prescindir del vi a l'hora dels àpats.

Tot esperant l'hora del vol, sortim a l'exterior, on hi ha unes poques desenes de cotxes aparcats, quasi tots d'un model semblant al Seat 124. El fred, intens i sec, va envermellint-nos la cara, alhora que ens endinsem per un bosc proper i ens enfonsem en la neu.

Instal.lats a l'aparell d'Aeroflot, ens alliberem del gec, la gorra, els guants i les bufandes, contràriament a la resta de viatgers, que conserva tot el vestuari posat, al llarg dels trajecte. Sentim les indicacions de vol en rus i en lituà i, poc després, una hostessa ens dóna a escollir entre mitja tasseta d'aigua o mitja de Pepsi. Pel passadís avança un carret amb objectes artesanals –ganxet, fusta, vímet...– que fa tot l'efecte de material sobrer d'una exposició de la secció femenina i que contrasta amb el que ens oferia l'Australian Airlines. Un espectacle de llumetes fent pampallugues ens indica que ja som a Vílnius. La lluminària i una certa intensitat circulatòria ens transporten a un paisatge més familiar, més nostre, europeu. Segons la companyia Aeroflot són les 12 de la nit. Segons els lituans que ens esperen, només són les 11. El primer contacte amb la realitat és un acte de sobirania, doncs. Horària, però sobirania...

Dimarts, 23 de gener

L'Hotel Lietuva ("Lituània", en la llengua del país) és el més modern de la ciutat i disposa de tota mena de comoditats, sauna inclosa. Una bona part dels hostes són alemanys orientals i, sobretot, estudiants que hi deuen fer el viatge de curs. Aquí canviem els primers dòlars per rubles, amb l'equivalència d'1 a 6. En el mercat negre, ens asseguren, et poden arribar a oferir fins a 11 rubles, o més, per 1 dòlar. Gairebé, el doble, doncs...

A Vílnius resideixen 500.000 habitants dels tres milions i mig de població amb què compta el país, bàsicament agrícola i ramader. El cristianisme no arribà aquí fins al segle XIV i, per això es consideren els darrers pagans d'Europa. A la capital, disposen de 31 esglésies catòliques, 8 d'ortodoxes i 1 sinagoga. Majoritàriament, els lituans són catòlics i la seva fe els ha servit d'element de choehsió nacional, enfront del cristianis-

Carod Rovira, Angel Colom i Miquel Pueyo davant la seu del Sajudis.

Soldats de l'exèrcit soviètic passejant pel nucli antic de Tallinn.

me ortodox, rebutjat com a eina de russificació.

Des de fa uns mesos, la catedral i l'església de Sant Casimir han retornat al culte, després d'haver fet, respectivament, de pinacoteca i de museu de l'ateisme. En els quioscos que veiem pertot, al costat de la premsa política i patriòtica, que els lituans devoren amb avidesa, hi ha les estampes, les revistes religioses i els motius marians... La plaça de la catedral és el centre mateix de la capital i, ara, en aquest matí sense sol, res no fa pensar que aquesta immensa esplanada buida era omplerta, fa tan sols unes sermanes, per 300.000 lituans que, pacíficament, reivindicaven la independència nacional a Gorbatxov.

La naturalitat amb què la convicció independentista és assumida majoritàriament per la població és un fenomen que em sorprèn. Els bàltics, com els nòrdics en general, rarament exterioritzen els seus sentiments amb la plasticitat i l'apassionament amb què ho fem els mediterranis. Ningú no diria, doncs, que aquesta ciutat tranquil.la i aquesta gent calmada sigui, intensament, protagonista d'un procés envejable cap a la seva llibertat. De del 10 d'octubre passat, aquí no oneja altra bandera que la lituana i enlloc no hem vist la soviètica. Els colors nacionals —groc, verd, vermell— apareixen en els llocs més insospitats, en forma de cartell, adhesiu, xapa, o escut.

El president de la Unió d'Obrers de Lituània i, alhora, líder del Partit Socialdemòcrata, és el diputat Kasimiras Uoka. Té la meva edat i, d'acord amb l'estètica convencional, vesteix amb un estil que aquí es duia a les acaballes dels seixanta. Està convençut, com tothom, que enguany mateix obtindran la independència. Fred, sense immutar-se per res, ens assegura que a la tardor ja pensen disposar de moneda pròpia i ens convida a participar en una acció que ens deixa glaçats. Es tracta de posar piquets a totes les portes de l'edifici central del KGB, per tal d'impedir la sortida de documentació policial (expedients de deportació, denúncies, etc.) que l'autoritat soviètica pretén traslladar a Moscou i que ells consideren part del seu patrimoni històric. Un altre símptoma més, diu Uoka, de la imminència de la independència. Juntament amb parlamentaris lituans, antics deportats i gent de totes les edats, fem guàrdia una bona estona al voltant del KGB, sota la mirada de Lenin, que ens sotja, del monument estant.

A l'antiga avinguda Lenin, ara batejada amb el nom del duc lituà Gediminas, davant de la catedral, s'alça la seu del Sajudis, el moviment popular per la independència que compta amb 56 diputats dels 58 que corresponen al país. L'activitat hi és frenètica: reunions, telefonades, plecs de correspondència.... No puc evitar de pensar en el nostre país, el 1976 o 77. A més d'una composició mo-

noètnica, la força del catolicisme i una tradició estatal sòlida, constato aquí que els lituans tenen voluntat de sobirania i fe en el seu triomf.

Dimecres, 24 de gener

El *Gimtasis krastas* és un setmanari independentista que tira 300.000 exemplars, en un país que té tres milions i mig d'habitants. El dirigeix el diputat comunista A. Cékvolis, que parla un espanyol molt correcte. Fa: "Els russos ens volen convèncer que, sense Rússia, no tenim futur, que no podrem sobreviure econòmicament, que patirem molt. I nosaltres diem que patirem tant com pateix la Finlàndia independent o la Noruega independent, o...".

Afable, garlaire, corpulent, A. Vrazauskas dirigeix el PC lituà escindit del PCUS i presideix, també, el seu país. Ens rep, als tres diputats (Colom, Pueyo i jo), en un recinte on fa sols uns dies s'entrevistà amb Gorbatxov, al mateix palau del Presídium. Somriu molt, cosa estranya per aquestes latituds, i reforça, amb les seves mans immenses i les oscil.lacions de tota la còrpora, les seves afirmacions: "A la casa comuna europea, els catalans també teniu tot el dret del món a participar-hi amb el vostre pis".

De les botigues d'aquí m'impressionen els prestatges buits i els aparadors i taulells amb pocs productes. Les dependentes s'atabalen de seguida quan comprem més d'un producte, l'import del qual calculen sempre amb un rudimentari àbac de fusta. Hi ha cues pertot i per a tot, fins per entrar als escassos bars, esperant trobar-hi productes que mai no arriben.

Dijous, 25 de gener.

Amb l'autobús d'Intouriste, l'empresa soviètica de turisme, fem el viatge de 350 kms. fins a la capital de Letònia. Al contrari d'on venim, aquí oneja només la bandera de la Letònia soviètica i no la independent (ocre, blanc i ocre).

Amb un milió d'habitants, la tercera part de la població es concentra a la capital, Riga. Aquesta és una ciutat encisadora, cosmopolita, urbana, moderna, amb trànsit al carrer i multitud de cafeteries amb un atractiu particular. Riga té un aire senyorial, aristocràtic, al qual ajuda una arquitectura majestuosa, feta de grans edificis i una tradició de ciutat misteriosa, de pel.licula d'espies, heretada del període d'entre guerres. La quietud provinciana de Vílnius ha deixat pas al neguit ciutadà d'una gran urbs industrial, a les vores del riu Daugava.

Al vespre, amb un tiquet que no arriba als deu duros, assistim a la representació del ballet "Korsàrs" que té lloc al teatre de l'òpera, on cada dia alternen funcions de dansa o bé d'òpera. El recinte, que em fa pensar en el Fortuny de Reus, és ple de gom a gom d'ún públic que segueix l'obra amb atenció i entusiasme. El sopar a l'hotel és amenitzat per un grup que interpreta música popular del país i, ja de nit, el vestíbul ben concorregut i el tancament tardà dels bars i sales de ball, acompanyat del mot anglès "room, room" que ofereixen un seguit de senyoretes ens fan adonar que, al Latvija, hi ha marro...

Divendres, 27 de gener.

El Tautas Fronte és el moviment popular per la independència de Letònia, un país amb un índex d'immigració tan elevat com el nostre. Es tracta d'un fenomen de població promogut per l'autoritat soviètica com a element de russificació, al cor mateix de les tres repúbliques bàltiques. Aquí constatem com els conceptes dreta-esquerra no s'adiuen amb el nostre bagatge convencional. Les forces progressistes són aquelles que defensen el pluripartidisme i el dret a la sobirania dels pobles, és a dir, els demòcrates i independentistes. Les forces conservadores, "els reaccionaris" diuen ells, són els banderers del monopoli de partit únic i de la unitat, immobilitat i integritat territorial de l'URSS, és a dir, els membres del partit d'estat, el PCUS, els nacionalistes russos.

Qui ens ho explica, als tres diputats, és el parlamentari al Soviet de Moscou i president del Tautas, Dainis Ivans, un jove de 34 anys, fins ahir mateix militant del Partit Comunista. Es disculpa d'haver-se retardat uns minuts, però just a l'habitació del costat s'acaba d'acordar la sortida del PCUS d'uns 60.000 letons, independentistes, que constituiran una nova organització política. Pare de quatre fills, retrobaré Ivans a la nit, en un concert a favor de les famílies nombroses letones, atès el problema de natalitat que pateix aquesta república. Davant els centenars de persones que omplen l'antiga església anglicana, els adreço una salutació que és traduïda directament al le-

tó: "Els vostres fills i filles creixeran en una Letònia lliure i independent"... El meu català, aquí linguísticament exòtic, rep la comprensió de l'escalf humà i la comunicació d'interessos i esperances compartides. Me'n vaig amb un punt d'emoció, mentre una tempesta de neu assota Riga i ens deixa absolutament negats.

El palauet de la Unió d'Escriptors, amb una retirada a l'Ateneu Barcelonès, acull, en un ambient càlid, la meva conversa amb el seu secretari, G. Valujevs. Parlem, molt animadament, de les nostres cultures respectives i he de confessar que, en el seu cas, té un cert coneixement de la nostra.

Em comenta que, al voltant de la mateixa taula on ara seiem, va constituir-se el Tautas Fronte, el 1988. Les noies d'aquest grup, que em passen a recollir després de l'entrevista, em confirmen, des de la seva rossor, la bellesa rotunda de la dona letona.

Dissabte, 28 de gener

Superats els 300 kms. llargs que ens separen de Tallinn, arribem a la capital d'Estònia, a l'hora de dinar. Hi trobem, finalment, el fred i la capa de neu que

La delegació catalana, amb el president de Lituània, A. Vranzanskas.

tothom ens vaticinava i que fins ara ens havia mancat. Mentre fem els tràmits de recepció, una empleada del Viru Hotel col.loca, en honor nostre, una bandera espanyola a l'entrada del recinte. Tan amablement com contundentment la Calamanda Ferrer i jo li demanem que la retiri i li expliquem que som d'una altra guerra. Ells, també. Ho veiem ben clar quan els cambrers fan veure, a la guia soviètica, que no entenen el rus i reblen el clau al carrer, amb el refús generalitzat a sentir parlar rus.

Recorrem el Tallin antic, ciutat de pel.lícules i lloc de llunes de mel, a només 80 kms. de Hèlsinki: les portes de l'antiga muralla, la plaça de l'ajuntament amb el seu magnífic edifici municipal i els carrers de cama-curta i cama-llarga que pugem, seguint la tradició, amb un peu a la vorera i un altre a la calçada.
Davant l'hotel hi ha un americaníssim *fast food*, amb hamburgueses i cerveses, i la societat consumista ja hi fa els seus estralls. Com en els altres llocs ens ha impressionat la visió de grans llibreries, sempre concorregudes i amb llibres baratíssims, com també la gran quantitat de floristeries que trobem pels carrers.

Diumenge, 29 de gener
El Rahvarinne és el front popular per la independència d'Estònia i es proposa, doncs, com a la resta de repúbliques bàltiques, la recuperació de la sobirania perduda el 1940, gràcies al pacte germano-soviètic o, com denuncia un adhesiu, staliniano-hitlerià. Avui fan un congrés i el miler llarg de delegats omplen les magnífiques instal.lacions del Palau de l'Ensenyança Política de Tallinn. Com hem fet a Riga i a Vílnius, parlem amb els seus dirigents —L. Koik i K. Gerndorf— i els obsequiem amb llibres en anglès sobre el nostre país i amb una senyera. En nom nostre, A. Colom adreça una salutació als congressistes.
Si a Lituània el procés cap a la recuperació de la independencia és on es troba més avançat, a Letònia té més dificultats. Però aquí la militància lingüística antirussa i l'actitud antisoviètica s'expressa de manera tan pacífica com inequívocament contundent. Els estonians del Rahvarinne accepten, amb goig, la invitació de venir a Barcelona, com abans ho han acceptat els dirigents del Sajudis i el Tautas Fronte, amb tots els quals configuren l'anomenat Consell Bàltic o coordinadora de fronts populars per la independèndencia.

Dilluns 30 de gener
La Mercè Sanabre, la nostra traductora de rus, m'ha presentat en aquest idioma el president dels escriptors estonians. No ha tingut oportunitat d'esplair-se gaire en la llengua de Gorbatxov perquè el nostre interlocutor ha interromput l'inici de conversa, tot demanant-me si parlava francès o anglès. Continuem, doncs, la reunió en francès i constatem aquí que per als estonians la llengua de projecció cultural és el finès, a diferència dels altres pobles bàltics, amb més voluntant de canalització a través de l'anglès, l'alemany o el rus.
Al migdia, en un antic palauet, avui el restaurant de luxe de Tallinn, Henn Sarv, conseller de relacions públiques del municipi, ens convida, en nom del batlle que és fora del país, a un dinar. Sarv encapçala l'embrió de Partit Liberal i és francament simpàtic i afable, fins i tot rialler, aspecte aquest poc freqüent aquí i que li fem observar. A mitjan àpat, entre les estones inacabables que se succeeixen entre plat i plat, amb la lentitud exasperant del servei, una cambrera li xiuxiueja una bona notícia: ha localitzat una ampolla de vi hongarès que, talment un botí de guerra, ens apressem a fer desaparèixer. Amb la naturalitat i la convicció de qui sap que té la llibertat col.lectiva a frec de mà, el nostre amfitrió ens comenta que en el ple de l'endemà, l'ajuntament posarà un seguit de restriccions a l'exèrcit soviètic: de terrenys, de circulació, de privilegis, etc.

Dimarts, 31 de gener
Finalment, un Moscou, on neva incessantment, ens rep per unes hores. Comprem el típic barret rus, mal vist al Bàltic, motiu pel qual no l'havíem adquirit abans d'anar-hi i visitem el Kremlin imponent. Per al nostre record, despleguem una senyera estel.lada i els tres diputats ens fotografiem a la Plaça Roja. El Bàltic queda, de Moscou estant, molt lluny. Avui, la notícia és l'obertura del primer Mc Donald's... Tornarem a casa sabent-nos, una mica, lituans, letons i estonians. Ells, en canvi, allò que saben és que seran independents. En la seva llibertat com a pobles hi anirà una part de la nostra llibertat. Que no ens oblidin quan ho sigin és la nostra esperança.

Josep Lluís Carod-Rovira

TERMÒMETRE

Universitat de les Illes

Bon temps i calor per la Universitat de les Illes Balears que recentment ha iniciat un nou període electoral per a elegir el rector que s'haurà d'ocupar de consolidar els múltiples projectes en marxa que té la Universitat. És segur que seguirà durant 4 anys més, ja que no s'han presentat candidatures alternatives, l'actual rector, Nadal Batle.

Antoni Tàpies

L'internacional pintor català puja als núvols aquesta setmana; no els de la ignorància sinó tot el contrari. Un conveni signat entre el conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Guitart i el Museu d'Art Modern de Nova York, permetrà que l'obra de Tàpies pugui exhibirse a Nova York el 1991 i a tots els Estats Units, en una exposició itinerant, el 1992. D'altra banda, el conegut pintor cedirà aquesta setmana a la ciutat de Barcelona l'escultura que presidirà la façana de la futura Fundació Tàpies. La Fundació, ubicada en un antic edifici de Domènech i Montaner, serà inaugurada el proper mes de maig i serà un nou centre d'art contemporani.

Cambra de Comerç de València-CEV

Vents d'esperança per al centre històric de València després de la signatura el passat divendres d'un conveni entre la Cambra de Comerç i la Confederació Empresarial Valenciana, que pretén unificar els esforços de les dues institucions per a promoure la revitalització de la vida comercial a la Ciutat Vella. Les primeres intencions són les de promoure activitats comercials compatibles amb el marc urbà que a la vegada servesquen per recuperar el centre històric. Des d'ací, els nostres millors desitjos per a la iniciativa.

Salvador Doy

El Director General de l'Institut Català de la Salut (ICS), Salvador Doy, ha vist bon temps en la tormenta quan ha dit que la situació dels serveis d'urgències no és tan preocupant com en anys anteriors. El director de l'ICS manté actualment contactes amb els principals caps dels serveis d'urgències de sis grans hospitals de Barcelona. Aquests van expressar el seu malestar pel que consideren una situació actual "caòtica i de col.lapse" en aquests serveis. Els caps d'urgències consideren que només les autoritats polítiques encarregades de la sanitat són responsables de la situació.

Hotelers balears

Gèlides tempestes per als hotelers de Balears que juguen massa sovint a la demagògia barata. Si fins ara tothom semblava estar d'acord que sobren places hoteleres, quan ha arribat el moment de plantejar-se seriosament quins edificis s'han d'eliminar, cap hoteler ha acceptat ser reconvertit. Problemes, idò, per als plans de reconversió de la planta hotelera que vol iniciar el Conseller de Turisme, Jaume Cladera.

Executiva valenciana del PSOE

Nit glacial per a l'executiva valenciana del PSOE que ha convocat Comitè Nacional per al dia 17 de febrer. algunes setmanes més tard de la data màxima que contemplen els estatuts interns del partit. Malgrat això, la reunió pagarà la pena perquè la picabaralla entre els seguidors del president Joan Lerma i els del conseller destituït, Rafael Blasco (que no vol ser foragitat pels lermistes) amb la presència de seguidors de l'ex-conseller Cebrià Ciscar i membres de l'esquerra socialista de Vicent Garcés serà tot un espectacle.

Els arxius del franquisme, intactes

¡Alto a la Guardia Civil!

En totes les casernes de la Guàrdia Civil continuen existint els fitxers elaborats sota el règim de Franco, a pesar que el 1979 i 1980 dues ordres governamentals n'ordenaven la destrucció. El mateix cos manté il.legalment una permanent vigilància indiscriminada sobre persones i partits..

El Servicio de Inteligència de la Guàrdia Civil, SIGC, enviava, amb data 15 de setembre de 1981, la circular confidencial de l'"Asunto 8.8, sobre planes permanentes de Información" a totes les casernes, i als guàrdies assignats al SIGC en cadascuna. Els plans estaven ordenats per la Jefatura de Estado Mayor, i ordenava observació permanent sobre "el PSAN y el PSAN-P, el Movimiento Independentista Valenciano 'Maulets' y el Movimiento Comunista (MC) y sus grupos regionales", a més de confiar als guàrdies de la CIA espanyola un "Plan Permanente de Información sobre el Ingreso de España en la OTAN" en la mateixa circular.

Els informants havien d'aportar dades relatives a "Contactos y ayudas con grupos terroristas o de carácter extremista; los contactos con organi-zaciones extranjeras; las zonas geográficas de inserción de militantes; los lugares donde desarrollen acti-vidades y los sectores hacia donde dirigen la captación de militancia". La mateixa ordre superior reclamava, igualment, "ficheros de sus integrantes, deslindando entre militantes y simpatizantes": "deberán hecerlo —explicava— en impreso L-20 Personas, en cuadruplicado ejemplar, con fotografias de los militantes, a ser posible". Vuit anys després, en plena tercera legislatura socialista, aquestes pràctiques continuen.

Amb data 30 de maig de 1989, el text número 1.435 del Servei d'Intel.ligència de la Guàrdia Civil, SIGC, era enviat a diversos comandants de post, del tinent en cap de línia, demanant "información sobre los actos que se celebrarán con motivo de la campaña electoral al Parlamento Europeo", per la coalició Catalunya Lliure, "la cual la componen Partidos de un claro matiz independentista-nacionalista". L'ordre, que avisava sobre la necessitat d'una informació absolutament reservada, "teniendo en cuenta la tendencia de dicha coalición", citava el guàrdia civil informador perquè, "entre las 7'00 y las 8'00 horas de cada día", donara part dels següents aspectes de cada acte celebrat per l'agrupament català: "Día, lugar, composición mesa, oradores, número de asistentes, breve sinopsis de lo tratado, propaganda —tipo y volumen— y incidentes".

El cos que dirigeix el socialista Luis Roldán continua immòbil.

La circular confidencial ordenava, a més, que "independientemente de los datos citados", amb posterioritat a l'acte "se hará constar filiación de los asistentes caso de ser conocidos, o matrículas de los vehículos que asistan al mismo". Tot "para posteriores gestiones". Els dies 30 i 31 de juny, i l'1, 3, 7, 10 i 11 de juliol els mítings valencians de Catalunya Lliure celebrats a Catarroja, Massanassa, Meliana, Paiporta, Picanya, Sedaví, Tavernes Blanques, Albal, Alfafar, Almàssera, Bonrepòs i Benetússer foren espiats, i després minuciosament anotats als arxius del Servei d'Intel.ligència de la Guàrdia Civil. La 311 Comandància d'Informació, de València, havia recaptat totes les dades.

AMB FRANCO I AMB GONZÁLEZ

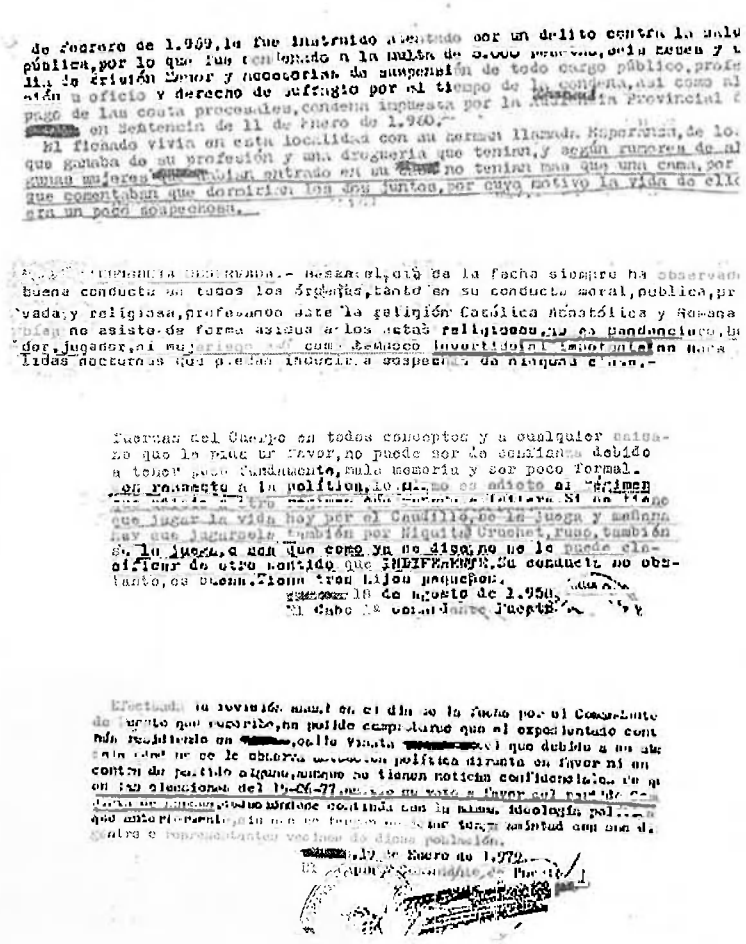
La vigilància policial de la GC sobre actes, reunions i manifestacions legalitzats pel govern socialista central pels autonòmics continua a bon ritme. La Guàrdia Civil, dirigida per l'ex-ugetista i destacat del PSOE, Luis Roldán, manté, a pesar de les diverses ordres transmeses i de la preocupació perlamentària pel segrest de la vida íntima dels ciutadans, milers i milers de fitxes

amagades fora de la vista de qualsevol visitant curiós o, senzillament, democràtic.

Així, Fernando Sánchez, nascut l'11 de novembre de 1960, de professió llaurador, pel comunicat emès entre el caporal primer-comandant de post i el guàrdia primer el 8 de maig de 1977, encara guarda fitxa d'antecedents on consta que "frecuenta con normalidad los establecimientos de bebidas, es muy poco amable con las personas de orden y demás, es poco religioso, propenso a las reyertas" i, el punt més important, "le gusta bastante la caza". També com a "amante de la bebida, y de conducta moral que ha dejado mucho que desear", continua fitxat Pablo S. Fernàndez, practicant, nascut el 1915, que segons el seu expedient, elaborat el novembre de 1966 i encara vigent, visqué al seu poble "com una hermana llamada Esperanza y, según rumores de algunas mujeres que habían entrado en la casa, no tenían más que una cama, por lo que comentaban que dormirían los dos juntos, por cuyo motivo la vida de ellos era un poco sospechosa".

Sobre el jornaler Salvador X., la fitxa redactada pel Puesto de la Guàrdia Civil de la seua localitat el maig de 1977, i encara d'ús intern a la caserneta, apunta a l'apartat "Antecedentes Políticos-Sociales" que "no se tiene conocimiento en este servicio de que haya tomado parte en ninguna clase de manifestaciones políticas de carácter subversivo en contra del régimen actual ni sindical", i obseva en "otros datos personales" que "no tiene permiso de armas ni es aficionado a la pesca" i "sólo tiene permiso de conducir de la clase 'B'". Signaven, com soia ser pràctica, el guàrdia informant i el caporal primer del Puesto, tots dos al servei del SIGC.

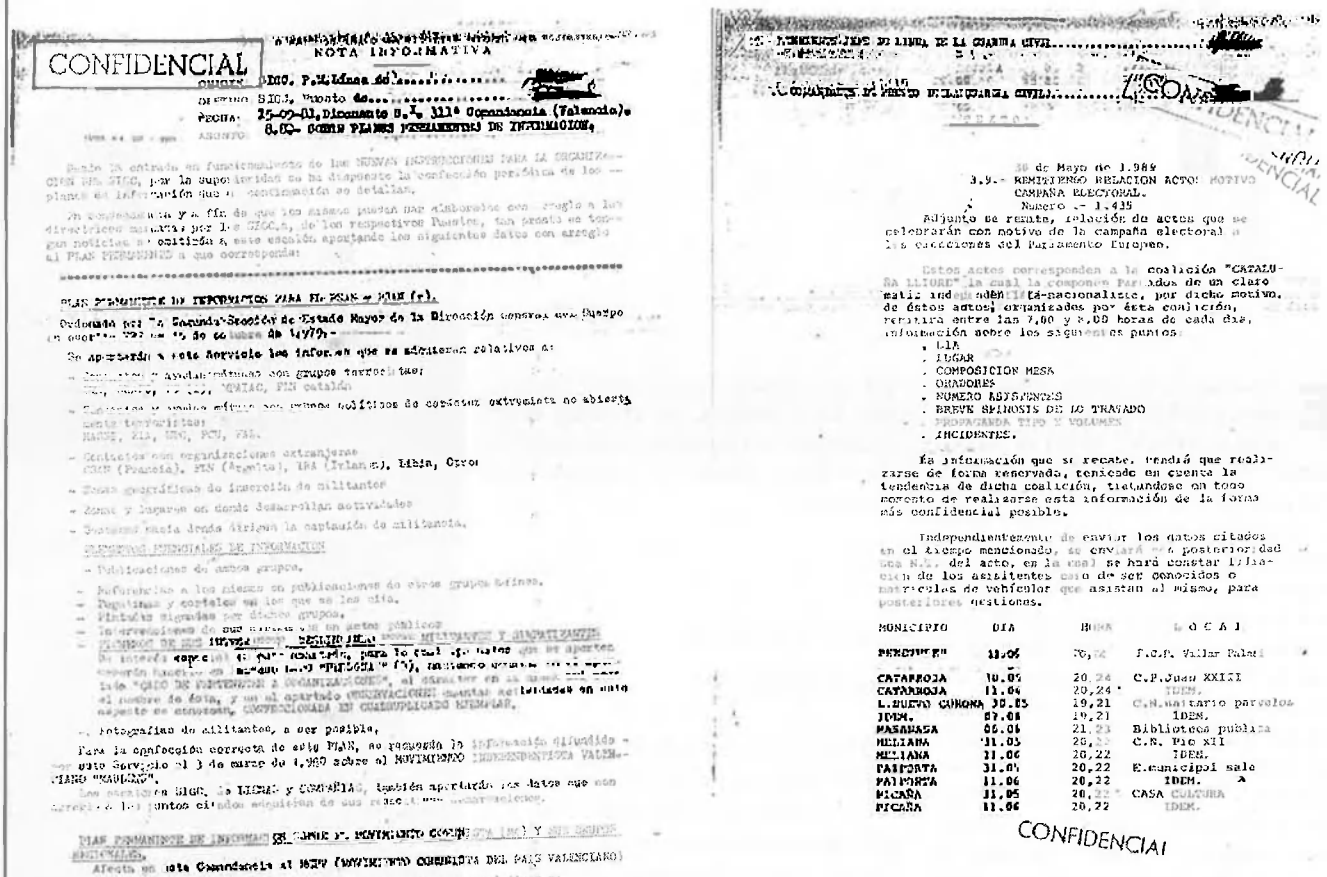
Una altra persona encara arxivada a les casernes que depenen dels ministres Narcís Serra i José Luis Corcuera, i del director general del cos, Luis Roldán, qualifica, segons expedient fabricat el maig de 1967, a Justo X. com a "peligroso político", i comenta que "después del Glorioso Movimiento fue detenido, pero luego observo buena conducta moral, pública y privada, deficiente en lo religioso y pasiva en lo político". En plena intromissió personal, l'expedient també cita que "una hermana, llamada

La vida privada de cada ciutadà "peligroso, político y social".

Lorenzana, fue miliciana armada la cual intervino en saqueos. A la terminación —de l'alliberament de Franco— se unió a un moro, marchando con él sin que haya regresado". De Vicente X es diu que "siendo miliciano armado a las Ordenes del Comité Rojo e interviniendo en saqueos e incendio de la Iglesia Parroquial de esta localidad", quan va acabar "la guerra de liberación fue detenido y condenado a la pena de doce años y un día por su actuación marxista". Currículum que va ser enviat per la Comandància a la Direcció General de Tràfic, per tal d'informar sobre la concessió o no del carnet de conduir demanat per l'ex-milicià de la República Espanyola.

"Sobre los medios de vida y situación económica" de Natividad Balada, de Tarragona, encara s'informa que, al seu domicili, "tiene establecida una droguería, por lo que vive bastante bien", alhora que relata que "un tío carnal auxilió a los bandoleros". L'informe és de desembre de 1971. La classificació d'Encar-nación X. en els seus "Antecedentes" és "desafecta a la Causa Nacional". Encarnación va ser detinguda el 27 d'abril de 1948 "por creérsela en connivencia con los bandoleros de la sierra, y condenada en Consejo de Guerra en Madrid", i el 1990 encara posseeix aquesta interessant nota, afegida en una revisió a l'expedient el 1979: "en las elecciones del 15-06-77, emitió su voto a favor del Partido Comunista de España". Signa el sergent-comandant de post. De Dolors X Isabel, el Servei d'Intel.ligència de la CG, el SIGC, també va poder comprovar que "el 15-06-77, emitió", igualment, "su voto al PCE". En virtut del Decret-Llei sobre Amnistia 10/76 es procedia a donar de baixa el "Grupo de Peligrosos Políticos" al "epigrafia-

Ordres de vigilància permanent per a diversos partits.

do". Però el febrer de 1979, tres anys després de l'ordre governamental.

ALTA MESA, CALIFÒRNIA

La intervenció de vot i la militància política, com ja citàvem al principi, preocupa notablement encara el cos verd i rural creat al segle xix pel Duque de Ahumada. El paleta José Balaguer, abans, segons informes del SIGC, "persona indiferente a la Causa Nacional", conserva fitxa en la qual pot llegir-se: "ideología: PSOE, concejal", i un fum d'anotacions al seu expedient del 19 d'abril de 1979. "Una vez legalizado el PSOE", continua, "fue cuando se destacó como acérrimo a la izquierda". Del regidor socialista Balaguer consta igualment en un antic lligall, i al casiller sobre "conducta observada", aquestes puntualitzacions de la seua vida privada: "profesando la religión Católica, Apostólica y Romana, ... no es pendenciero, bebedor, jugador ni mujeriego, así como tampoco invertido ni impotente, no hace salidas nocturnas que puedan inducir a sospechas de ninguna clase".

Del "viajante de comercio de una casa de Toledo", Juan Sánchez, nascut el 1922, es diu als seus Antecedentes que "contando 14 años de edad intervino en la destrucción de imágenes", i que "al poco tiempo de contraer matrimonio, se fugó con una sujeta del pueblo cuando éste se dedicaba a la venta de telas con una furgoneta", segons expedient de 1955. Anys després, aquest s'ampliava amb una breu i divertidíssima nota afegida, sobre les tendències de Sánchez "con respecto a la política". La GC de la seua localitat, amb absolut coneixement del panorama internacional, havia apuntat que Sánchez "lo mismo es adicto al régimen que adicto a otro régimen que mañana existiera. Si se tiene que jugar la vida hoy por el Caudillo, se la juega y si manana hay que jugársela por Niquita Cruchet, ruso, también se la juega".

Només és un botó de mostra. La primera ona d'un gran oceà de fitxes sobre ciutadans i ciutadanes lliures ja de tota sospita, en la seua gran majoria portadors amb grans esforços de l'actual democràcia.

Molt pocs deuen imaginar-se que de la seua vida encara es guarda un retrat del pretèrit amagat a les dependències policials, sota el govern PSOE. Un retrat com el de Murray Mann, veí del número 4040 d'Alta Mesa Drive, a Estudio City, Califòrnia, qui als seus 70 anys de vida no podrà ni sospitar que a Madrid, Espanya, la Guàrdia Civil encara el té arxivat com a "comunista extranjero". *Ismael L. Belda*

CAFÉ DEL TEMPS

Miquel Alberola

L'arbre de la vida

El passat 31 de gener, a banda de ser un dimecres sense excessiva transcendència, va ser el "dia de l'arbre". I el president **Joan Lerma**, com pertoca a la condició de mandatari, va plantar una carrasca. La cosa, aparentment, no té més suc. Li van proporcionar l'arbret i va efectuar la molt honorable plantació entre el tram del Túria que va del pont d'Ademús al pont de Sant Josep, un espai que en el seu dia va ser promès al Jardí Botànic, a fi que hi portara a terme una ampliació destinada estrictament a espècies protegides, i que ara, per circumstàncies acumulades i proximitat d'eleccions, està reservat per a un bosc de connotacions pasqüeres, de més ràpida realització.

L'operació, que, per raons de pes, acabarà abans que comence la campanya electoral. depèn de la Conselleria d'Agricultura, després d'aquella acció benèfica de la la Generalitat, que s'encarregava de solucionar els problemes de l'Ajuntament de València. Però la conselleria de **Lluís Font de Mora**, segons l'opinió dels ecologistes, està actuant de manera irracional. Passa que la institució no ha dissenyat cap projecte i, per tant, ningú no l'ha vist exposat i ningú no ha pogut opinar-ne, contràriament a com marquen els rigors. O siga que s'està procedint a una plantació sense ordre ni planificació, i sense més impuls que fotre arbres allà on caiguen.

I si això resulta inquietant —entre altres coses perquè no estem tractant de mobles sinó d'arbres, que són per a tota la vida, i perquè hi ha 400 milions pel mig per tal de consignar el desficaci— ho és més encara que els encarregats de perpetrar aquesta irracionalitat, a banda de superats per les circumstàncies i per l'edat, són gent amb la pressumpta sospita d'haver destruït, a través d'ICONA, la major part dels boscos de les serres valencianes. En definitiva, tot un detall el del president, contribuint, amb totes les de la llei, a plantar la seua porció de catàstrofe.

Les cendres de Ligatxov

Els diversos sectors de la Unitat del Poble Valencià (UPV) perfilen aquests dies les operacions oportunes per a la pròxima conferència, on la relació de forces més voluminosa decidirà la substitució o no de l'actual consell polític. L'obligació d'uns —els, diguemne, crítics— és segar la brossa a l'*aparato*; la de l'actual consell polític, conservar, per tot i per tot, el negoci. Són conceptes de fàcil assimilació, lligats per tradició a les maneres habituals de la política. Però, segons avisen, en aquesta conferència no es dilucida únicament un canvi de mans, sinó també el futur del partit i, de rebot, del nacionalisme. L'espectacularitat es fa inevitable, en conseqüència.

Per això no ha d'estranyar que el premi Nobel, pràcticament, **Ernest García Ligatxov**, eximi fabricant de sintaxi laxant i somnífera —no parle jo, sinó la seua obra—, i no obstant, o justament per això, secretari general d'UPV, que ja va voler programar el nacionalisme per a l'autodestrucció, no haja pogut reprimir les reaccions de *conducator* que transporta en el seu teló de ferro interior. "La corriente —ha dit— de la que se habla pretende una derechización del partido en la li-

nea política, económica y social". Això mateix, segurament, va dir **Ceausescu** en veure's assetjat. I la cosa no acaba ací, perquè tot seguit afegeix: "A excepción de continuas descalificaciones, desconocemos lo que políticamente pretenden". Només una ment de l'envergadura que ell representa pot desconèixer què pretenen políticament i assegurar que volen dretanitzar el partit. Que en siguen dos, els rebentats de conyac.

No la tornes a passar, Sam

El 13 de novembre de l'any passat TV3 va emetre la cinta *Casablanca*, de **Michael Curtiz**, als pocs dies que TVV havia fet idèntica operació. I una setmana després, algú —¿**Amadeu Fabregat**?—, apel.lant al conveni entre la Federació de Televisions Autonòmiques, va escriure a la Turner Entertainment Company de Culver City (EUA), propietària en exclusiva dels drets d'emissió de la pel.lícula, per tal d'informar-los que Acció Cultural del País Valencià havia emès el 13-N, a la manera pirata, la cinta en el País Valencià.

El personatge en qüestió, així mateix, comminava la Turner a posar fi a aquest abordatge televisiu, adduint que TVV havia contractat amb caràcter exclusiu la còpia per al seu territori, i que si —com en la *mili*— hi havia reincidència, que actuara amb contundència sobre l'entitat civil, igual que faria TVV. La cosa que queda per saber és com repercutirà el cas en les comarques del sud de Tarragona, on, des de Montcaro, TVV va emetre *Casablanca*. Un altre territori que no entrava en el conveni. Resulta tan avorrit el tema com els que el susciten.

Nou president, nou pressupost

El nou president del Senat, **Juan José Laborda**, ha presentat un projecte de despeses del seu gabinet per valor de 70 milions de pessetes. La dada no tindria més interès si no és perquè l'anterior president s'ho arreglava amb 32 milions de pessetes. Amb 38 milions menys, que no és broma.

A pesar d'aquest increment abusiu, el Senat continua amb les seues funcions de cambra de segona lectura, en sentit de rànquing, i continuarà sense complir el seu paper territorial. I és més: de l'any passat a ara no ha augmentat ni un centímetre les seues competències. Si aquestes despeses són, com hem anunciat més amunt, del gabinet del president, és que el personal funcionari ha doblat el sou. Es comprensiu: la vida s'ha posat intransitable.

¿La pau retorna a Sant Jaume?

La notícia que ens ha arribat és que, davant el recent viatge del president **Jordi Pujol** als Estats Units d'Amèrica, el PSC no adoptarà l'actitud llegendària de crítica contumaç. L'única cosa, en tot cas, que preocuparà el partit dels socialistes serà aclarir si el desplaçament de Pujol a aquella potència implicava una operació d'imatge o, per contra, tindrà alguna repercussió econòmica. La ruleta i el despatx de Sevilla, ¿veus?

Blasco, Lerma i el Tarot

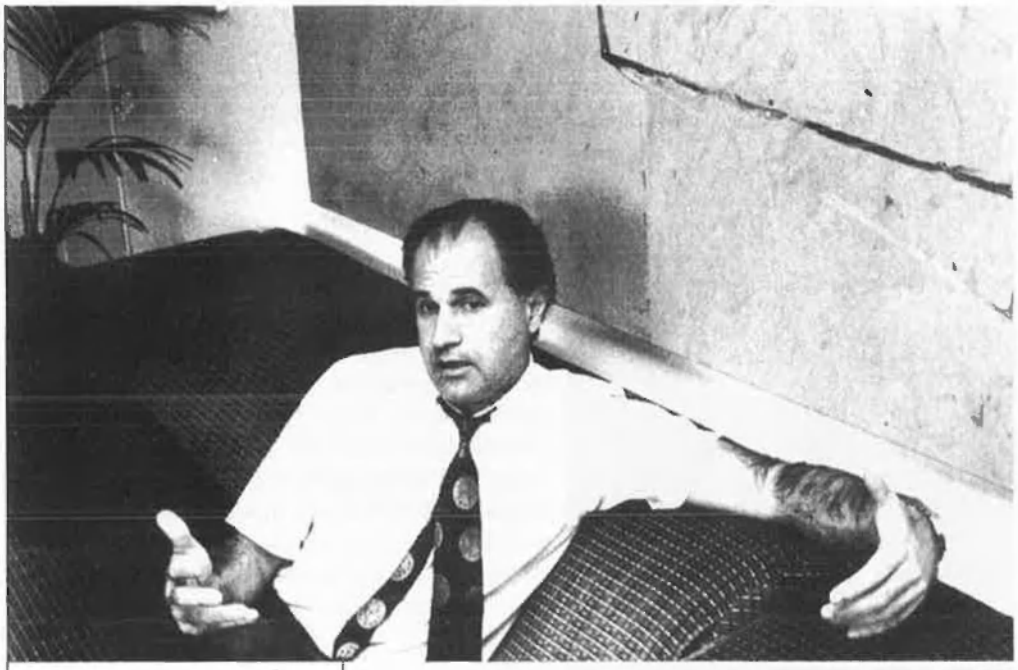
Quan arribe aquesta revista als lectors, l'ex-conseller d'Obres Públiques i Urbanisme, Rafael Blasco, haurà comparegut davat del jutge Joan Climent per a prestar declaració arran de la querella presentada pel fiscal en cap del Tribunal Superior de Justicia de València, Enric Beltran, per suposats delictes de subornació, conspiració per a alterar el preu de les coses i violació de secrets professionals. Al mateix temps, Francesc Zaragozà, l'advocat alacantí de l'home de negocis francès i també querellat en la causa, Jacques Lacroix, ha confirmat que aquest vindrà a València a declarar el pròxim 23 de febrer.

D'altra banda, continuen sent una incògnita els motius que han dut Rafael Blasco a renunciar "temporalment" a les seues tasques de direcció dins l'executiva dels socialistes valencians. El president de la Generalitat, Joan Lerma, sabrà com s'ho ha fet per a impedir que l'ex-conseller acudesca al comitè nacional del PSPV-PSOE que se celebrarà el pròxim dia 17. De moment, ens quedarem sense saber quines cartes amaga Blasco dins la màniga. Així i tot, cal assenyalar que entre els corrents blasquistes, ciscaristes i d'esquerra socialista hi ha un nombre prou important de delegats —aproximadament el 45%– perquè el socialisme valencià patesca una de les esquerdes més sonades dels últims temps. De moment, el President Lerma continua sent el *croupier* de la baralla.

Tona Català

Anada i tornada

L'ajuntament de València haurà de tornar a la família

Blasco renuncia a les tasques de direcció.

Miralles el Palau de Cervelló, un dels exemples més característics de l'arquitectura renaixentista de la ciutat. El palau ha patit una més de les històries penoses que caracteritzen l'evolució dels monuments a la ciutat de València. Després de ser utilitzat com a residència reial durant el segle passat, començà a entrar en una etapa de decadència que arribà a permetre que se sol.licitara la declaració de ruïna; la zona era prou temptadora per als especuladors. A més, Filiberto Crespo, el portaveu a les corts valencianes d'Unió Valenciana, li va dissenyar un edifici en la mitgera esquerra que sobrepassa en dos pisos l'alçada del palau.

Quina va ser declarat monument, semblava que els seus dies fatídics havien acabat. No obstant això, fa cinc anys l'ajuntament socialista va decidir expropiar-lo per a destinar-lo a un centre d'EGB. Ara, eliminada la genial idea d'aprofitar un palau per a fer un col.legi, la família ex-propietària exigeix

El palau de Cervelló tornarà a ser privat.

que els el retornen ja que no se n'ha fet l'ús estipulat en el contracte d'expropiació. L'ajuntament haurà, doncs, de tornar el palau, però ja maquina una nova expropiació; ara com a "servei general". Si és que aleshores el pobre palau dels Cervelló no

s'ha cansat ja i ha decidit ensorrar-se

Jordi Sebastià

Perdre els papers

Increïble, però cert. Per segona vegada en pocs mesos el sumari sobre l'atemptat contra el repetidor de TV3 a Mallorca ha desaparegut. Les reaccions davant el fet no s'han fet esperar: el mateix President del Tribunal Superior de Justícia de Balears (TSJB), Angel Reigosa, declarà als mitjans de comunicació que "no tinc paraules per expressar el que sent en aquests moments. Únicament puc dir que estic molt avergonyit per aquesta nova desaparició".

Com es deu recordar a el sumari ja desaparegué el mes de setembre passat, la qual cosa significà que el procés contra l'únic acusat per l'atemptat contra TV3, Jaime Martorell, tingués un considerable retard. Afortunadament, en aquesta ocasió no es tornarà a produir un retard impotant ja que existeix una còpia del sumari, que es va fer "en previsió que es produís alguna anomalia".

Per la seva part, l'acusat Jaime Martorell, que és el president de l'associació anticatalanista Círculo Cultural Mallorquín, ha declarat que "aquesta acció té totes les característiques de ser obra dels catalanistes, que pretenen perjudicar-me".

Immediatament després de conèixer els fets, tant les acusacions particulars (Voltor, Obra Cultural Balear i Universitat de les Illes) com la mateixa entitat que fa possible la recepció de TV3 a Mallorca, Voltor, han fet públic el seu disgust. Per als acusadors hi ha fundades sospites de què existeix algun infiltrat dins els jutjats que té afinitats ideològiques amb l'acusat, "a pesar que no té per què ser un funcionari judicial", i que per tenir accés a les dependències ha pogut fer desaparèixer els dos sumaris. La petició d'investigació que han demanat les acusacions i Voltor ha estat recollida pel president del TSJ de Balears, que declarà "que s'han iniciat diligències per esbrinar i aclarir els fets".

Voltor ha enviat als mitjans de comunicació un comunicat on s'assegura que "perseguir solament Jaime Martorell és un error", ja que es tracta d'una trama més àmplia i demana que "es faci el més aviat possible la vista del recurs d'apel.lació davant l'Audiència Provincial i que es pugui decretar la presó provisional de l'activista ultra i presumpte incendiari Jaime Martorell".

Miquel Payeras

Algú no vol que continue el sumari per l'atemptat contra TV3.

Passada la tempesta...

Després dels incidents del passat dia cinc quan prop d'un miler de persones es van concentrar davant la seu del Conseller Comarcal de la Conca de Barberà per impedir la sortida de Joaquim Molins, conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, les reaccions no s'han fet esperar.

Tant la Coordinadora Antiabocador de Forés com els 22 alcaldes que representen la comarca han lamentat els fets. Per a Joan Ferrer, batlle de Rocafort de Queralt: "El que ha passat és que els representants de la Generalitat no han volgut entendre que la gent de la Conca no vol l'abocador. En aquesta reunió no es tractava d'explicar què és un abocador, sinó dir: abocador si o no. I la Conca de Barberà diu no".

El conseller Molins es mostrava preocupat perquè, segons manifestà: "És extremadament perillós que ja no siguin els votants els que decideixen el que fan els alcaldes, sinó la pressió del carrer". Posteriorment, Josep Gomís, conseller de Governació de la Generalitat, aclaria que, respecte a les acusacions que indicaven que els àldarulls van ser provocats per membres del MDT i Catalunya Lliure: "No em consta que cap grup d'aquests organitzats hagi tingut una actitud bel.ligerant en aquest tema".

Com a comunicat final, els alcaldes de la Conca manifestaren al governador civil de Tarragona, Ramon Sánchez, la seva impotència per garantir la pau en el transcurs de les protestes. Ells mateixos han manifestat que se senten desbordats per la pressió popualr i es veuen incapaços de tranquil.litzar la població. És evident que la polèmica ha eixit de mare i els pròxims passos hauran de ser molt cautes.

Cinta S. Bellmunt.

ESTAT

Xosé Manuel Beiras, membre del Consell Nacional de BNG

"L'estat es mira Galícia com si fóra un fill idiota"

És el motor i la principal veu del Bloc Nacionalista Gallec. En la conversa que Marqués ha mantingut amb ell analitza les claus polítiques, econòmiques i sociològiques del seu país.

Havia vist Xosé Manuel Beiras un altre dia assenyalat. Ell feia una conferència a Vigo en vespres de la formació del govern del socialista González Laxe. Hi havia en els sectors nacionalistes algunes esperances. Li ho recorde i li demane un balanç del període Laxe.

—Els nacionalistes del BNG teníem clar que tot el que fóra posar fi al govern Albor i allò que significava mereixia que li donàrem suport. Però no ens inspirava confiança una alternativa hegemonitzada pel PSOE. Per això ens abstinguérem. Era positiu acabar amb set anys de govern dels que sempre havien estat l'enemic principal del poble gallec. Ara, ¿per què no ens fèiem il.lusions? Perquè, a diferència de Catalunya i Euskadi, Galícia no sols constitueix una nació sense estat dins l'estat espanyol, sinó que ocupa un lloc peculiar en l'ordre econòmic. És una societat perifèrica en el sentit —bé que amb diferències notables— que ho puga ser el Tercer Món. La seua economia està sotmesa a una dinàmica marcada per la contradicció centre-perifèria. Per això sempre que s'instrumenta la política, fins i tot l'autonòmica, mitjançant partits d'àmbit estatal, prevalen les raons d'estat. De manera que, o bé Laxe intentava atendre les prioritatas mínimes de Galícia, o aleshores entraria en conflicte amb el govern POSE de l'estat, o bé se sotmetria a ell.

—Els problemes de Galícia s'han agreujat amb la integració en la Comunitat Europea. Et posaré dos exemples: Galícia és una economia subdesenvolupada i fa la impressió que l'estat se la mira com si fóra un fill idiota: que cal subvencionar l'agricultura, que la població està envellida i cobra molts subsidis, que la indústria és raquítica i també li costa diners i així... Però s'oblida que, tot i ser una economia subdesenvolupada, hi ha dos sectors especialitzats a escala internacional i que

"Si ja seria difícil amb sobirania i capacitat de participar en allò que ens afecta medularment... imagi-de-l'estat".

eren, per contra, sectors hiperdesenrotllats: la construcció naval i el sector pesquer en què Galícia és la primera potència d'Europa, excepte l'URSS. Durant aquesta dècada hem vist com aquests sectors eren sotmesos a un bloqueig o fins i tot desmantellats. La realitat és que ens han expulsat dels caladors, tenen prioritat tercers països... i que som perjudicats en les renegociacions dels tractats pesquers, amb Marroc i amb Namíbia. Si ja seria difícil amb sobirania i capacitat de participar en allò que ens afecta medul.larment... imagineu sense sobirania i governats per partits com el PSOE, que tenen els seus compromissos amb el govern de l'estat. En les qüestions més importants Laxe es va trobar lligat de mans.

—*Al govern Laxe hi havia presència nacionalista de centre o centre-dreta. ¿Quina dinàmica va haver-hi?*

—El PSOE va traslladar els seus costos als seus coaligats. Per això van ser escombrats pràcticament en aquestes eleccions.

Més tard, sopant, Beiras em contarà que el PSOE va permetre les campanyes de desprestigi sobre algun aliat seu —cas Barreiro— quan hi havia material de sobra contra el fraguista Villanueva Cendón, per exemple. L'afer Barreiro —i algun altre de més actual— remeten al problema del finançament dels partits. qüestió que

Beiras, com a diputat, volgué sense èxit que el Parlament gallec tractara amb profunditat.

—¿I ara?

—Des de fora de Galícia és freqüent que es diga: els gallecs sou... ara teniu al Fraga... quin poble més estrany.

—¿Masoquistes?

—He de dir que Fraga és un polític important perquè és a l'estat on se li va donar peixet. Quan jo era petit, hi havia un teatret de putxinel.lis en gallec on hi havia un personatge, Barrigaverde, que era com el dimoni. A Fraga se li ha donat aquest paper. Cada vegada que Felipe González incomplia una promesa electoral, ens ensenyava Fraga i tots pensàvem: "Maredeu, que em quede com estava". Però el PSOE, en lligar de mans i peus Laxe, ha fet possible que Fraga aconseguira la majoria absoluta. En el darrer moment va tornar a ser el govern PSOE de Madrid qui li va donar a Fraga dos o tres diputats.

—¿En quin sentit?

—No hi va haver un suport a Laxe i allò que representava, ni tan sols quant a imatge, perquè els ciutadans que dubtaven entre Laxe i una alternativa forta votaren Laxe. Laxe fou tractat sempre com un president de Diputació. Anava a Madrid i no era rebut per Felipe González, o havia de recórrer dependències com si fóra un alcalde de poble més. Més encara, els suports tàcits a Fraga han estat notables. Pensa que l'endemà de les eleccions González es precipità a felicitar Fraga en termes desmesurats i que el ministre Almunia va fer declaracions que s'ha transferit l'Insalud, quan aquesta transferència va ser un dels punts de desgast de la credibilitat del govern Laxe. En la campanya, el PP va funcionar al cent per cent. Jo conec gent que rebia trucades de veus femenines que es presentaven com la secretària del senyor Fraga per a demanar el vot. En canvi, el PSOE sols va fer una campanya institucional de la Xunta, que per ser institucional era una arma de doble tall, perquè el PP podia dir que es gastaven diners públics. I com que no va fer un esforç, va cremar també els seus socis, CG i PNG, que podien llevar-li vots a Fraga.

—Parlem una mica d'aquests grups. ¿Són purament opcions personals o responen a forces socials diferenciades.

—CG i PNG són formacions polítiques que naixen des de la classe política en el poder o en la seua rodalia.

—¿Hi ha, aleshores, una burgesia nacional?

—No. Històricament, no n'hi ha hagut. El que hi ha són uns sectors burgesos o empresariat autòcton i unes classes intermèdies que ideològicament sempre han estat captades per les grans alternatives conservadores de l'estat. Ja durant la República el Partido Galeguista es dirigia a ells. Recorde que Bóveda, amb gran claredat, els cridava a adoptar opcions conservadors pròpies tot

neu sense sobirania i governats per partits com el PSOE, que tenen els seus compromisos amb el govern

Un economista contra Fraga

Beiras naix a Santiago de Compostel.la el 1936. Es llicencia en Dret per la Universitat Compostel.lana. En etapes diferents de la seua vida estudia Economia a París i a la London School of Economics, Lletres a la Sorbonne i investiga a l'ISEA amb François Perroux. Explica economia des del 1958 i és catedràtic d'Estructura Econòmica a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de Santiago, des del 1970. Ha estat degà d'aquesta facultat amb fort suport dels estudiants.

Membre fundador del Partido Socialista Galego en la clandestinitat (1963), hi desenrotlla una important activitat des del principi, tant pel que fa a l'elaboració ideològica com a les relacions amb altres partits gallecs i amb forces polítiques de l'estat espanyol i de fora. Participa, així mateix, en la creació del SOG, primera organització sindical nacionalista.

Hi és present després en la constitució del Bloque Nacionalista Galego (1982) i és des d'aleshores reelegit com a membre del seu Consello Nacional.

A banda de la seua important obra econòmica, ha estat pioner de la traducció de teatre europeu al gallec (Anouilh, Giraudoux), i també ha traduït Albert Camus i Anne Philippe. Acadèmic numerari electe de la Real Academia Galega, va renunciar al seu escó en protesta per l'actitud claudicant de la RAG davant la impugnació pel govern espanyol de la Lei de Normalización Lingüística do Idioma galego.

El seu pensament pot ser consultat en un llibre recent A nacion incesante. Conversas con Xosé Manuel Beiras, F. Pillado i M. A. Fernán-Vello (Ed. Sotelo Blanco).

Galícia no és Baviera

Ha estat el 5 de febrer quan Xosé Manuel Beiras m'ha rebut per mantenir una llarga xarrada a la cafeteria del Parlament Gallec, un edifici renovat que en lloc del seu antic reixat es presenta ara voltat per una cruel tanca de baionetes gegantines. Potser aquell dia serà recordat com "el dels mil dos-cents gaiters", "el dels dos mil sis-cents quilos de polp", "el dels dos-cents litres d'aiguardent" o "els de la invasió de Santiago per vint mil conservadors", segons l'aspecte que es vulga ressaltar de la presa de possessió de Manuel Fraga de la presidència d'una institució que no fa gaire anys s'entestava a impedir. La premsa gallega va constatar que mai s'havien vist pel carrer tants abrics de pell de senyora ni tants loden de cavaller. "Esto, pese a todo, no es Baviera", va escriure I.B. a El Correo Gallego. Altres cronistes assenyalaren també la presència de molts pagesos amb boina. Del discurs de Fraga ja era més difícil remarcar alguna cosa; continuant la seua línia de vaguetat inaugural, va dir que no volia "enfrontaments de classe, d'edats ni de llengua"; d'enfrontaments de sexes no va dir res, no sé si perquè la seua senyora hi era present. Vitorino Núnez, de Centristas de Galícia, president del Parlament i potser la pròxima espina en la corona de Fraga, va estar èpico-líric dient que "O fogar de Breogán váise trocando en nación" i "está de festa". De festa estaven uns joves que, sense interferir els actes oficials, els parodiaven amb gaites de joguet i una pancarta que deia "Nos tamén lle queremos tocar a gaita a Fraga"; vint d'ells acabaren detinguts i quatre passaren per l'hospital, per saldar d'alguna manera la coherència biogràfica de Fraga.

Passaren moltes altres coses aquell dia a Galícia. Els mariners del Soneiro denunciaven a través de INTG la manca de seguretat del vaixell, que va estar naufragant vora Irlanda al llarg d'un mes. El comitè d'empresa d'Astano esperava més notícies sobre la possible instal.lació d'una fàbrica de vidre. L'alcalde socialista de Santiago es mostrava feliç davant l'inici de les obres del parc de Bonaval. En diverses poblacions es presentava el programa de carnestoltes de l'Antroido. Veïns de Riveira impedien la descàrrega d'un tren d'eixugada destinat a una fàbrica de farina de peix notòria per la seua mala olor. La diputada estatal del PP, Maria Jesús Saiz, preparava una proposició al Congrés espanyol per tal de declarar zona catastròfica les 200.000 hectàrees arrasades a Galícia pel foc durant el 1989. Vicky Larraz feia publicitat a La Corunya del seu disc Mucha mujer para ti. L'Ateneo Ferrolán presentava una crònica pictòrica de la dècada 65-75: Arnaiz, Canogar, Genovés, Equip Crònica. A Lugo s'anunciava una conferència teològica del meu il.lustre compatriota monsenyor Enrique i Tarancón. El Cuerpo Nacional de Policía estrenava el nou uniforme a la província de Lugo. A l'Audiència Provincial d'Orense el fiscal demanava cinquanta anys per a quinze veïns d'Albarellos per desordres públics. La Xunta de Goberno de la Universitat Compostel.lana anava a discutir la creació d'una llicenciatura en Periodisme. Els veïns de Filgueira retenien un tren Talgo davant l'anunci de la supressió de quatre trens del Trajecte Vigo-Ourense. El corresponsal de Villalba del diari El Progreso assenyalava la progressiva degradació dels rius de la comarca del senyor president de la Xunta. Xosé Luis Foxo, autor de la peça estrenada per centenars de gaiters formats per ell es desmarcava del significat de l'acte i declarava amb dignitat que "Galicia es mucho más que el país de la gaita y la empanada: es nuestra cultura, nuestro

explicant-los que la indústria conservera tenia una excel.lent primera matèria i una mà d'obra barata, però els seus costos estaven encarits, d'un costat per l'oli d'oliva i de l'altre per la llauna que havien de comprar cara a la indústria espanyola protegida enlloc d'acudir al mercat internacional... Amb l'entrada al Mercat Comú aquesta situació arriba a l'exasperació.

Ja el grup Franqueira fa sorgir CG perquè es troba amb problemes semblants, per exemple el dels pinsos, i necessita crear un aparell per a negociar amb l'estat des de posicions de força guanyades des del seu propi territori, com Pujol o el PNB. Això és el que els poders de l'estat no estaven disposats a tolerar. Per això es munta una campanya contra Barreiro i significativament des del PP se li diu "felón", un insult feudal, perquè "felón", és aquell que traeix la relació de vassallatge. I el PSOE, en no defensar els seus coalitzats, acaba ofegant-se en la marea Fraga. Ara, en resum, aquestes capes burgeses i empresarials gallegues encara no han assumit ideològicament la necessitat d'un aparell propi.

—¿S'ha beneficiat el BNG d'aquesta manca d'opcions?

—El BNG ha incrementat els seus vots en sectors del petit comerç i fins i tot de l'empresariat, sense perdre, però, ni un vot entre el proletariat.

—¿Quines són les discrepàncies entre el BNG i Esquerda Galega?

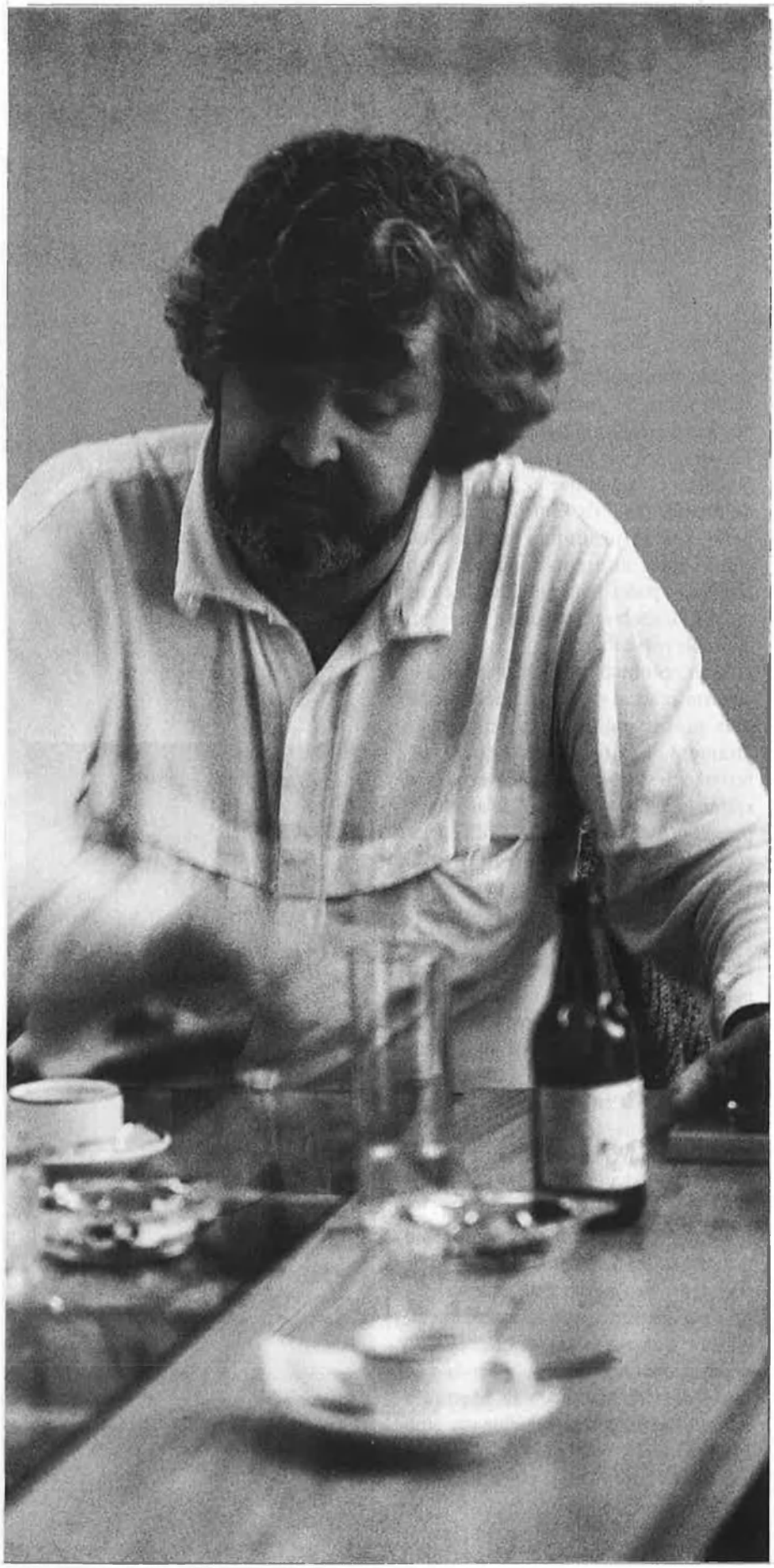
—EG és un projecte polític en la línia de la nova esquerra europea que parteix de la base que es pot homologar la política gallega amb la de qualsevol nació amb estat. Busca cobrir un espai ideològic i social amb un partit galleg. A mi em sembla una posició idealista, no com a objectiu, sinó respecte al camí a fer perquè avui les coses no són així. L'extensió de les forces nacionalistes sols es pot fer a partir de les dades objectives, perquè a Galícia sols un poc més del trenta per cent de la població és assalariada. A Gran Bretanya és assalariat més del noranta per cent. Ací hi ha un 40% de llauradors i pescadors autònoms. Et trobes amb unes classes intermèdies que són molt peculiars. No pots contraposar a cada partit estatal el seu equivalent ideològic galleg, perquè es dissol la lluita per l'emancipació nacional.

—En la pràctica política, ¿com es manifesta aquesta visió diferent?

—Per exemple, en les eleccions al Parlament Europeu, EG va anar amb els partits afins d'Euskadi, etc. Nosaltres proposàrem una coalició de forces gallegues pròpies perquè a Estrasburg havíem de defensar una sèrie de qüestions crucials que són de supervivència per a Galícia. Ara bé, en unes eleccions estatals és una altra cosa perquè es plantegen confrontacions de classe.

Beiras s'expressa ara sobre la dimensió esquerrana del BNG i el seu suport a la lluita obrera a través de l'INTG i la CSTG.

—Galícia ha estat en els darrers anys l'àrea de l'estat espanyol amb més conflictivitat laboral. Ja el 1984 hi ha tres vagues generals i nacionals pels problemes de la construcció naval. Quan hi ha el conflicte d'Alúmina-Aluminio, ¿amb qui ens enfrontem? Amb una empresa canadenca. Quan es tracta de Sidegasa, es tracta d'una repercussió de la reconversió siderúrgica europea, amb la participació d'un grup català com Fecsa i del govern espanyol. Després és amb

Citroen a Orense amb qui es xoca. En el cas de la mineria, el problema és amb Riotinto-Patino. En el plom i el zinc el problema és amb una empresa canadenca també.

Tu analitzes els grans problemes obrers i sempre és proletariat gallec contra capital transnacional, o sector públic estatal o grups d'altres zones de l'estat.

—En aquesta revisió de les classes i sectors gallecs, una pregunta melèvola: ¿El petit contrabandista vota BNG?

—No. Vota PP. De contraban sempre n'hi ha, i no té més importància. Ara el problema greu és el contraban de droga i el d'armes.

L'actuació parlamentària de Beiras en solitari ha estat brillant i incisiva. (Per contar una sola anècdota: una representant del PP malparlava en gallec utilitzant una construcció estranya a la llengua com "he dito" una i altra vegada. Xosé Manuel Beiras la va felicitar per la seua tasca editorial.) Al llarg de tres hores de conversa no he aconseguit fer-li més que una pregunta personal i malgrat això he tingut sempre una forta sensació de cordialitat. Sé que li és simpàtic a molt gent que no el vota. Té la còrpora d'un escultor insubmís i la força d'un profeta raonable.

—Heu més que doblat el nombre de vots. ¿En quina mesura és degut a la figura de Xosé Manuel Beiras?

—No tant com alguns dirien. A tot estirar, quinze mil vots. Però durant la legislatura no he fet sols treball parlamentari. He fet 55.000 quilòmetres per Galícia explicant què feia al Parlament.

—I ara que en sou cinc, ¿què hi fareu?

Em parla amb entusiasme del flamant grup parlamentari BNG. La seua interprofessionalitat —un economista, una professora de llengua, un advocat laboralista, un aparellador, un tècnic en organització—. El seu pluralisme —dos membres dels col.lectius independents, dos de la UPG, un del col.lectiu socialista—. M'explica la distribució per comissions...

Triomf indubtable d'un nacionalisme d'esquerra i frontissa escassament llibresc, alliberat de la temptació de mimetisme envers Euskadi. Un nacionalisme d'esquerra que creu en la necessitat i la possibilitat d'un nacionalisme de dreta, però s'ha quedat pràcticament a soles, amb l'esfondrament de CG i PNG. A soles, però amb cinc diputats i més de cent mil vots.

Josep Vicent Marqués

DES D'EL RETIRO

Josep M. Sanmarti

La reacció etico-parlamentaria

Que l'escàndol protagonitzat pels germans Alfonso i Juan Guerra va impressionar molt no solament els socialistes sinó tots els polítics professionals, ho demostra la ràpida, gairebé fulminant reacció del Congrés de Diputats quee el dia 8 d'aquest mes va aprovar de colp que es tramitin sis proposicions de llei i una no de llei per regular això tan vaporós i al mateix temps tan concret que es diu tràfic d'influències. Encara que l'assumpte cuejava des de feia dies, és difícil recordar una resposta tan ràpida als terribles interrogants plantejats pel debat del dia 1 i per les explicacions del vice-president Alfonso Guerra. Una setmana justa després de llançar-se de mala manera el plats pel cap, tots els grups parlamentaris presentaven (o bé donaven suport) a diverses iniciatives legislatives per mirar d'omplir aquest buit legal per on s'ha esquitllat aquest serp que després de devorar un vice-president del govern amenaça els peons més petits i el sistema en general. Ni tan sols hi hagué vots en contra i la Cambra va obtenir un dels nivells d'unanimitat més alts dels últims anys. La por i el repte polític desaconsevallen aquesta vegada les picabaralles miserables que es tradueixen sovint en fer-se la traveta els uns als altres amb simples tripijocs reglamentaris. Aquesta vegada no, aquesta vegada tots els diputats van veure les orelles al llop i es van trobar en la mateixa barca on s'acabava d'ofegar Alfonso Guerra. Així doncs, poca broma i a tapar forats, si és que es pot.

En efecte, els plantejaments de les set iniciatives legislatives són tan diferents, per no dir contraposa, que una vegada superat el consens de prendre mesures, sembla molt difícil que s'arribi a un acord sobre les futures normes legals que han de regular el tràfic d'influències. Tots els grups van jurar que s'hi deixaran la pell i per la part que els toca se'ls ha de creure, però això no lleva que les perspectives jurídiques de cadascú siguin molt diferents i que es vegi complicat poder traure un articulat que satisfaci totes les parts i que a més sigui aplicable pels tribunals.

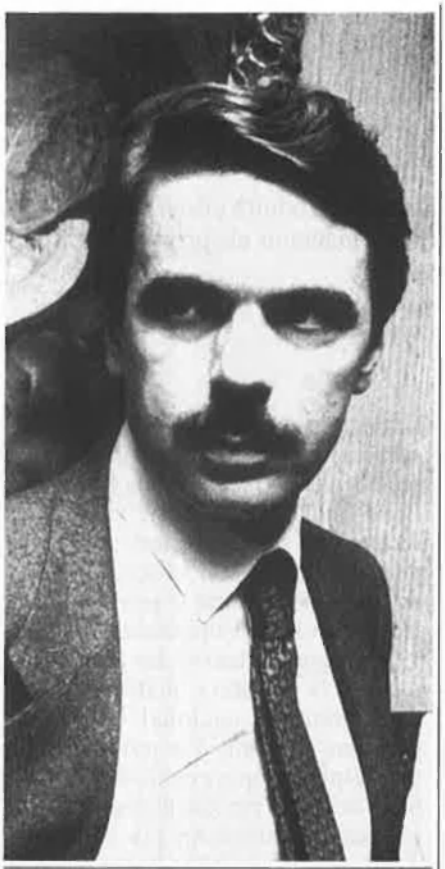
Això no obstant, cal reconèixer que aquesta reacció del nucli més selecte dels professionals de la política és altament positiva. L'absència de resistències, ni que fossin verbals, a entrar en aquest envitricollat assumpte permet creure que el tràfic d'influències encara és una pràctica marginal en la vida política (no tant en la vida social i econòmica) tant pel que fa al bloc governamental, com a l'oposició. Cal recordar que els intents fets en altres països europeus en aquest sentit, com per exemple a Itàlia, han fracassat.

L'afer en la seva vessant més polèmica i escandalosa (en tots els sentits) no està enllestit ni de bon tros. Dimecres passat dos ministres considerats adversaris dins del govern i del PSOE del vice-president Alfonso Guerra, van haver de donar la cara al Congrés per defensar-lo. Ho van fer amb la correcció i la puntualitat degudes, però sense mostrar un gran entusiasme i fins i tot amb un cert desmenjament. Narcís Serra va negar que el seu departament tingui previst la venda d'un camp d'entrenament de la Marina a Cadis a una empresa relacionada amb Juan Guerra, mentre que Carlos Solchaga va afirmar que el Patrimoni de l'Estat tenia els papers en regla pel que fa a l'edifici de la Delegació del Govern

Alfonso Guerra i Gabriel Canyellas.

a Sevilla. En canvi, el ministre Virgilio Zapatero, un home del vice-president, va rebutjar les noves acusacions de l'oposició andalusista citant les declaracions de Guerra del dia 1. Zapatero feia seves, per tant, les explicacions del seu cap.

FRAGA EN GALICIA

Enmig d'aquest enrenou no es pot perdre de vista el que està passant a Galícia amb la presa de possessió de Manuel Fraga com a president de la Xunta renovada el dia 5. El fet és important tant pel que significa de repte personal per un vell professional de la política, com amb vista a la correlació de forces a l'estat espanyol. L'èxit electoral de Fraga a la seva regió vol dir en primer lloc que s'acareix la situació dins del PP, que bona falta li feia. Ningú s'imaginava Fraga fent de cap de l'oposició al Parlament gallec sense ficar el nas en els afers estatals a través de la presidència del partit. Ara, el pròxim Congrés dels populars podrà jubilar definitivament el seu fundador, que té el govern gallec com a retir més que honorable. Però hi ha més.

És la primera vegada que un partit d'àmbit estat, que no sigui el PSOE, ocupa clarament, sense aliances, un govern autònom potent i políticament molt significatiu, ja que es tracta d'una de les tres nacionalitats històriques. El PP descobreix així el valor que tenen aquests governs com a base de poder. Ja ho va experimentar José María Aznar a Castella-Lleó, però Fraga ho ha demostrat molt més clarament a Galícia. El poder autonòmic està convertint-se així en un objectiu cobejat per les forces estatals, que fins ara els menyspreaven com a simples apèndixs del poder central. A Espanya certament el poder està enormement concentrat en pocs llocs i en poques mans. La Moncloa continua sent l'última i més important instància per a qualsevol decisió que es prengui a escales inferiors, tant si són del partit com de l'administració. Doncs bé, això es comença a esquerdar i els governs autonòmics apareixen cada vegada més com a centres de poder i d'influència. Només cal veure que algunes Comunitats Autònomes ja administren vora un bilió de pessetes anuals.

Aquest descobriment és el que ha forçat un decantament dels populars vers l'autonomisme com a doctrina, i que en alguns casos, com el de Gabriel Cañellas a les Illes, fins i tot parlin de nacionalisme. El mateix Fraga va sorprendre tothom el dia de la presa de possessió dient que Galícia és una nació. ¿És aquest el mateix Fraga que fa molt pocs anys denuncià els excessos del títol VIII de la Constitució? El cabdill conservador va donar una veritable lliçó de populisme i, segons com, de demagògia el dia que va entrar al palau de Raxoi, però això no ha de tapar l'esmentat gir de la dreta espanyola en relació a la descentralització de l'estat. Que Fraga rebutgi el principi d'autodeterminació no té per què escandalitzar ningú, encara que això representi una injecció de moral per al govern central. És lògic que el PP no aboni aquesta doctrina, però ja no ho és tant, d'acord amb l'experiència recent, que reivindiqui i persegueixi el poder autonòmic. Als països europeus és habitual que les carreres polítiques es facin o s'aguantin a partir de bastions territorials, sigui d'àmbit regional o municipal. Solament aquí es fan dirigents que no han trepitjat mai un ajuntament o un govern autonòmic.

Per acabar, cal fer una nova referència a la concertació social. N'hi hauria prou dient que el president de la patronal, José María Cuevas, va anar a Santiago el dia que Fraga recorria els carrers precedit per mil tocadors de gaites, en lloc d'assistir a una reunió de treball amb el ministre del ram, Manuel Chaves. L'avís no podia ser més clar: els últims acords govern-sindicats, han posat fi a la lluna de mel entre el govern i els empresaris, que han vist com de sobte aquells començaven a traure fruit del 14-D... de 1988. Per dir-ho d'alguna manera, els nens amb els nens, i les nenes amb les nenes.

Josep M. Sanmartí

INTERNACIONAL

La resolució del Comitè Central, una ruptura històrica

Gorbatxov vol recuperar el 1917

La Unió Soviètica es troba davant d'una nova reforma política que introduirà el sistema multipartidista. Els conservadors intentaran utilitzar les urnes per mantenir els privilegis; l'equip de Gorbatxov va cap a la construcció d'un sistema socialdemòcrata.

Finalment sembla clar que Mikhaïl Gorbatxov s'ha decidit a salvar el precipici d'un únic salt. O, com s'ha dit també, el líder soviètic ha optat per la fugida endavant després de més d'un any d'ambigüitats i d'incerteses fruit del seu pacte amb l'aparell del PCUS. La decisió no ha estat senzilla i és la culminació d'un procés de tensions, enfrontaments i dinàmiques històriques inevitables: dinàmiques històriques que es van engegar precisament gràcies a una perestroika que cada dia es perfila més com un revulsiu, un instrument de transició a la democràcia plena i sense adjectius, que no com una finalitat en ella mateixa.

Si Gorbatxov ha plantejat el final del monopoli del Partit Comunista com a punt de partida d'una reforma política de gran volada és perquè les ruptures democràtiques als països ex-satèl.lits, el col.lapse econòmic i el rebombori nacionalista —el secessionisme bàltic i la guerra civil al Caucas— estaven portant el règim reformista soviètic a un compte enrere amb un final imprevisible. Gorbatxov es trobava, a començament d'any, davant del precipici al qual l'havia portat la seva perestroika i només tenia dues opcions: o el saltava i començava a liquidar el règim, o es deixava xuclar per les forces centrífugues, encara poderoses, d'un sistema que no admet evolucions suaus. Des de la seva posició diguem-ne centrista, Gorbatxov havia anat apostant per una continuïtat reformadora.

Després del ple del Comitè Central de la setmana passada és clar que el president soviètic ha fet un contundent gir a l'esquerra amb objectiu d'assolir una ruptura democràtica: pactada, possible i controlada, però ruptura al capdavall. Gorbatxov ha fet, a la fi, tot allò que li va recomanar el professor Andrei Sakhàrov pocs dies abans de morir: posar fi a l'article 6 de la

Boris Ieltsin, *l'enfant terrible* del PCUS.

Constitució, obrir les portes al multipartidisme i a les tendències dins del PCUS, anar cap a una autèntica estructura confederal de l'URSS i sotmetre la seva presidència al sufragi universal. Tot això es tractarà en el Congrés del PCUS avançat per a començament de l'estiu.

CAMPANYA ELECTORAL EN MARXA

Durant les discussions al ple del Comitè Central, Gorbatxov va haver de sentir fortes crítiques dels conservadors —conjunturalisme, apaivagament amb Occident, entreguisme...— i, també, per primera vegada, va veure qüestionat el seu liderat. El cap de partit a Leningrad, Boris Guidaspov, un home vinculat als sectors més ortodoxos però també més dinàmics de l'aparell, va aprofitar per a dir que aquella no era la perestroika i la glasnot per la qual ell havia apostat l'any 1985, i que Gorbatxov havia portat el país a la frontera mateixa de la desmembració nacional i del caos econòmic. Davant d'aquesta situació, Guidaspov proposava mobilitzar les bases del partit per restablir-ne l'autoritat i posar en marxa un pla econòmic d'emergència que tindria com a primeres víctimes propiciatòries les cooperatives i les activitats privades... Guidaspov presentava el seu programa com a "única alternativa": és a dir, com alternativa a la reforma econòmica gorbatxoviana.

Aquest plantejament al qual va donar suport el màxim dirigent conservador, Iegor Ligatxov, no va representar en cap moment una oposició frontal i absoluta al projecte de reforma política: les bases es van aprovar per unanimitat i només Boris Ieltsin —que necessita mantenir el seu paper d'opositor radical— va votar en contra. I és que els conservadors, que són majoria al Comitè Central, s'havien resignat, ja abans de la convocatòria del ple, a assumir la nova reforma política presentada pel secretari general.

Aleshores els discursos populistes i tremendistes de Guidaspov o de Ligatxov serien el primer indici que ha començat una intensa campanya electoral per remoure tant les bases del partit com la societat soviètica. Es a dir, davant de la impotència i la incapacitat per a ser una autèntica alternativa dins del règim autoritari i de partit únic, l'ortodòxia comunista s'ha estimat més acceptar la democràcia com a mal menor i competir a les urnes per intentar mantenir els privilegis.

Gorbatxov, després d'un any d'ambigüitats, aposta per una ruptura democràtica.

DE STALIN A LA 'SANTA RUSSIA'

Tots els delegats que aniran al Congrés del PCUS de començament d'estiu hauran estat elegits de manera directa i competitiva pels militants de base que, per primera vegada, votaran secretament. El mètode electoral dóna avantatges als corrents reformistes i radicals que ja han començat a organitzar-se en tendències. Els corrents conservadors ja no ho tindran tan fàcil a l'hora de manipular l'elecció de delegats amb mètodes burocràtics com va passar en la Conferència Federal del PCUS del juny de 1988. Però mobilitzaran tots els seus recursos d'infrastructura i de gent de l'aparell de l'estat per aconseguir prou representació al Congrés per a retallar el nou projecte reformista.

Ligatxov i Guidaspov intentaran treure al carrer els sectors més ressentits amb Gorbatxov: els funcionaris més passius i corruptes; les capes socials més ignorants i despolititzades proclius a identificar-se amb consignes igualitaristes i nacionalistes russòfiles: la gent —molta gent— que ara acusa els nous cooperativistes de lladres i d'explotadors però no s'esgarrifa gens de les activitats mafioses; la gent que en un moment donat pot reivindicar, alhora, la memòria de Stalin i l'esperit de la Santa Rússia i acusar els jueus de tots els mals.

Els conservadors poden arribar a configurar una autèntica coalició social i ideològica d'interessos, privilegis i despropòsits que durant molt de temps serà el principal focus de desestabilització al territori de Rússia. Perquè, si no s'imposen en el Congrés del PCUS d'aquí a quatre mesos, no és gens agosarat afirmar que aquest sector acabarà constituint-se en partit independent, trencant fins i tot la pròpia promesa leninista.

L'ESPERANÇA SOCIALDEMÒCRATA

L'objectiu de Gorbatxov, en canvi, és recuperar la confiança perduda en amplis sectors socials i estructurar al voltant de la seva persona una gran força democràtica. Si la majoria de delegats del Congrés del PCUS són reformistes i radicals, Gorbatxov intentarà consumar una refundació del partit, posarà Alexander Iakovlev com a màxim dirigent del PCUS i ell es presentarà a les eleccions presidencials en les quals demanaria el vot de tots els sectors progressistes.

No és gens previsible, doncs, que en l'etapa democràtica que s'obre Gorbatxov plantegi un oblit de la Revolució d'Octubre i de tota la seva simbologia política i històrica: l'actual equip reformista soviètic ja ha advertit que el PCUS renunciarà al monopoli polític, però la Constitució continuarà fent esment del Partit Comunista encara que sigui per recordar-ne la renúncia. I també ha deixat ben clar el líder soviètic que els partits polítics i moviments de masses que sorgeixin hauran d'acatar la Constitució i el règim social vigent: és a dir, el camí de construcció del socialisme —democràtic i humà, això sí—. Res fa pensar, ara com ara, que Gorbatxov estigui disposat a deixar passar per la frontera totes les tendències de liberalisme ideològic i de capitalisme econòmic que no tenen cap tradició a Rússia. Més aviat sembla com si el president soviètic i el grup que l'envolta volguessin ficar-se pel túnel del temps, anar fins a l'any 1917 i recuperar els aspectes positius que van tenir les revolucions de Febrer i d'Octubre: la fi de l'antic règim, la mobilització de la societat, les llibertats polítiques, el pluripartidisme que després el mateix Lenin va abolir...Reprendre, en definitiva, la trajectòria de la fràgil i efímera democràcia russa tot rescatant-la del segrest històric. I és que Gorbatxov i els seus homes tenen més en comú amb els social-revolucionaris i els menxevics que no amb Lenin.

Llibert Ferri

El disputat vot japonès

Diumenge 18 els japonesos han de triar un nou parlament. I podria ser que, per primera volta en moltes dècades, el Partit Liberal no aconseguira la majoria absoluta necessària per a governar en solitari.

L'actual Parlament japonès està dividit en dues cambres, conegu-des genèricament com La Dieta. En la cambra alta els liberals ja van perdre el juliol del 1989 la majoria absoluta. Això no passava des de 1955. La cambra alta és ara el feu de la senyora Takako Doi, dirigent del Partit Socialista Japonès i rara avis d'una classe política fortament masclista. La Doi, però, necessita recolzar-se en una aliança poc fiable amb els budistes del partit Komeito i els socialdemòcrates.

En la cambra baixa, la important, els socialistes tenen ara 82 diputats i ningú dubta que augmentaran, però no prou per a arribar als 294 escons que ara tenen els liberals i que podrien baixar fins a la frontera de la majoria absoluta —és a dir, 257. Un altre dubte és el de si els companys de viatge dels socialistes —Komeito i socialdemòcrates— no prefereriran formar una coalició o govern amb els liberals, en el cas que aquests ho necessiten. Actualment, la suma de socialistes, Komeito i socialdemòcrates fa 157 diputats. Al marge queden els 27 diputats comunistes, amb els quals no compta ningú.

Per tant, la incògnita principal de les eleccions és saber quants vots i escons conseguiran retenir els liberals.

Aquest partit viu des de fa mesos, en realitat des de fa uns pocs anys, angoixat per una successió d'escàndols que són els que ara l'han posat gairebé en la picota. Si perden la majoria absoluta això tindrà tres paraules explicacions possibles: la perdran pel cas Recruit, per la reforma fiscal i pels escàndols sexuals de Sosuke Uno, predecessor de Kaifu Toshiki, l'actual primer ministre.

Kaifu Toshiki, actual primer ministre.

Kaifu, casat, de 58 anys d'edat i amb dos fills, s'ha dedicat com un boig a intentar netejar la imatge del seu grup. Ell va estar també implicat en el cas Recruit (ha reconegut haver rebut donacions per valor de 14 milions de pessetes entre 1983 i 1988) però no va tenir res a veure amb la principal pedra d'escàndol d'aquest cas, que fou la compra d'accions de l'empresa per part de membres de l'administració abans que aquestes foren posades a la venda a la borsa. Per ací ningú li pot dir gran cosa. Però en canvi ell no pot fer res davant la indignació que va crear la imposició d'un impost del 3% al consum i també ho té difícil per demostrar que no és (com es diu) un titella dels barons liberals —especialment de Takeshita— apartats de la vida política per l'afer Recruit.

A aquesta imatge contribueix poderosament el fet que fos promogut per l'antic primer ministre Toshio Komoto i amb el suport explícit de les tres famílies que dominen el partit des de sempre: la de Takeshita, la d'Abe i la de Nakasone. Kaifu va ser en el seu temps el parlamentari més jove del Japó (aconseguí el seu primer escó als 29 anys) i arribà a la direcció del Partit Liberal l'any passat després d'una votació en què aconseguí 279 vots dels compromissaris del seu partit. Els seus dos rivals aconseguiren 120 vots (Yoshiro Hayashi) i 48 (Shintaro Isihara).

D'alguna manera, en les eleccions de diumenge es juga també l'esdevenidor d'aquest jove polític que ha demostrat ser ambiciós. Si la baixada dels vots liberals no és molt gran, s'atribuirà al viratge que ell ha imprimit en la imatge del vell partit. Si els liberals perden la majoria absoluta no seria difícil que Kaifu preparés també les maletes i els barons del partit, els que realment manen, pensaren en un recanvi que té dues alternatives: o tornar ells —si creuen que l'afer Recruit ja és acabat— o buscar un nou home de palla.

Vicent Partal

AL PRINCIPAL

MARIBEL
y la EXTRAÑA FAMILIA

de MIQUEL MILLURA

Direccio: EMILIO HERNÁNDEZ

AURORA REDONDO
MARIA ISBERT

MAGÜI MIRA
IÑAKI MIRAMON

DEL 8 AL 18 DE FEBRER

TEATRE PRINCIPAL

DIES 9 i 10	19H. i 22'30 H.
DIA 11	19H.
DIA 12	DESCANS
DIES 13 i 14	19H.
DIA 15	22'30 H.
DIES 16 i 17	19H. i 22'30 H.
DIA 18	19H. (Últim dia)

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

IVAECM

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

¿'Perestroika' sud-africana?

Nelson Mandela, cap històric del Congrés Nacional Africà (CNA), ha segut alliberat aquesta setmana. L'alliberament del símbol de la resistència negra contra l'humiliant apartheid obrirà les portes a una solució negociada del problema sud-africà, tan sols dues setmanes després de l'important discurs del president, Frederik de Klerk, que ha sacsejat la comunitat ultra afrikaner. De Klerk legalitzà les organitzacions antiapartheid, anuncià l'alliberament dels presos polítics, suspengué les execucions i aixecà les restriccions a la premsa.

El procés de liquidació de l'apartheid sembla que serà més lent del que seria desitjable pels joves dels suburbis negres. Encara que s'han eliminat alguns aspectes de l'anomenat apartheid mesquí, com la segregació racial als transports i parcs públics, perduren les lleis que impedeixen que una comunitat pugui habitar el lloc destinat a una altra. També està en vigor la legislació que estableix una educació separada.

De Klerk, president de Sud-àfrica.

Les negociacions, impulsades pel ministre de Desenvolupament Constitucional, Gerrit Viljoen, en les quals intervindrà de forma més que destacable Mandela, han de conduir a la participació política dels negres. De l'habilitat dels negociadors dependrà que Sud-àfrica s'inflami pels quatre costats o deixi de ser una relíquia de la passada brutalitat colonitzadora dels europeus.

Antoni Castel

Aoun, sol contra tots

La guerra civil del Líban enfronta tots amb tots. Ara és el torn dels cristians quan fa unes setmanes eren els xiïtes. A pricipis d'any el sud del Líban va ser escenari de ferotges i sagnants batalles entre les dues milícies que es disputen l'hegemonia dins la comunitat xiita.

Per un cantó la pro-siriana Amal i per l'altre la pro-iraniana Hezbollah. Els primers dominen la major part del sud del país i els segons pugnen per fer-se un espai propi a càrrec d'Amal. La intervenció política de Síria i Iran va deturar les matances i els combats. El mes de febrer la batalla s'ha encès al centre del país, al reducte cristià. Els enfrontats són les forces militars fidels a l'irreductible general Aoun i les milícies de les Forces Libaneses, dirigides per Samir Geagea. L'exèrcit d'Aoun està cada vegada més aïllat des que decidí iniciar la guerra d'alliberament destinada a foragitar l'exèrcit sirià, que ocupa tres quartes parts del país i, sobretot, des que va rebutjar l'acord polític de Taif, patrocinat per la Lliga Àrab, i que amb l'aval de la major part del Parlament libanès estableix un nou marc de convivència política.

Aoun, primer va fer front als sirians i a les milícies musulmanes libaneses prosirianes. Superada aquesta primera fase de la confrontació armada gràcies a les pressions de diverses potències occidentals, sobretot França, sobre Síria, va fer fugir el patriarca de la comunitat cristiana maronita perquè donava suport als acords de Taif. Els seus partidaris van humiliar el jerarca religiós i aquest va fugir. Ara s'enfronta amb les milícies cristianes, més dúctils que ell davant els acords de Taif. Perquè acceptar aquests acords significaria acceptar la seva derrota i perdre el poder militar que encara li resta.

El fet és que Aoun està més aïllat que mai però continua decidit a fer respectar la seva autoritat amb el llenguatge de les armes. Ningú el salvarà de la seua derrota.

Antoni Reig

EL TEMPS

19/25 febrer 1990

...ri d'informació general - 250 Ptes.

REPORTATGE

Barcelona i València, la nit de la gent guapa

CIRCUIT

PERSONES

Lluís Pasqual i Ana Duato

MODA:

Gaudí: l'home neobarroc

Nits d'estrena

La vida nocturna de les ciutats i els seus personatges han assolit darrerament un gran protagonisme. Per això, en el futur ens ocuparem de mostrar les nostres ciutats amb colors de neó.

Aquest text és la presentació d'una nova secció d'EL TEMPS. Cada setmana els periodistes Josep Sandoval i Carles Gàmez —Sandoval & Gàmez, entre nosaltres— ens relataran l'activitat nocturna de les nostres ciutats. Junts s'ocuparan d'explicar-nos els esdeveniments més rellevants de les nits de Barcelona i València. D'allò que es cou i se celebra als temples de la frivolitat de totes dues ciutats. De mica en mica, sense perdre de vista l'actualitat, ens aniran presentant els *Vips:* senyors i senyores d'aspecte saludable amb vestits de luxe que sempre somriuen a les fotografies. Ells són els reis i les reines de la nit, els activistes de les nostres ciutats en amagarse el sol. Nosaltres no ens ho volem perdre.

TOTES LES NITS, AMUNT I AVALL

Barcelona és una ciutat ben estranya. De nit, especialment. Per això, les sortides dels *Vips* es concentren en l'Up and Down, que és una mena de *sancta sactorum,* el temple de la frivolitat amb roba de luxe. Com tota bona comunitat que es preï de ser-ho, no hi manquen, de tant en tant, les festetes amb sevillanes, que en aquest cas no vol dir dones de Sevilla, sinó la dança que es fa i es desfà, mentre les senyores belluguen el cul i els homes tracten de no aparentar una pollastroneria (vocable que s'utilitza ací per no escriure *amariconament),* mentre es posen seriosos i aixequen els braços posant cara de dur molt mala llet. Són quatre temps (la dança), que permet un bon seguit de fotografies quan el personatge és prou popular. I això és el que va passar, l'altra nit quan, a les sessions que organitzen tots els dimecres en Sifón Sagnier i en Rafael Plaza, van dur Alvarito Domeq per fer-li un homenatge.

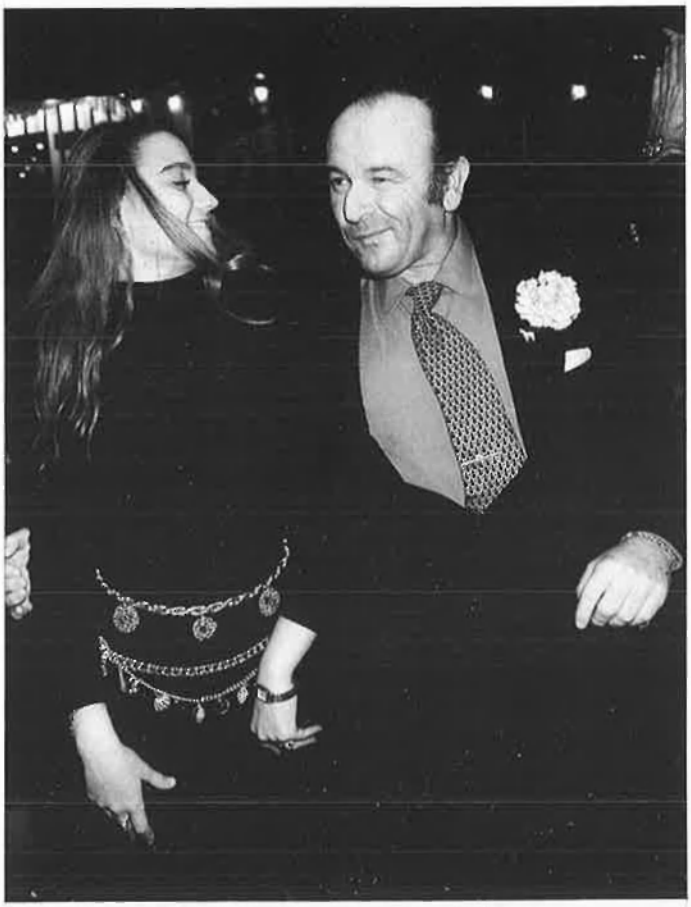
La cosa venia de lluny. Perquè la gent de l'Up han estat durant uns anys fent uns creuers cap a la Fira d'Abril i una de les excursions, quasi obligada, era anar a can Domeq, que es diu Els Alburejos, i fer un esmorzardinar amb una minicursa de braus perquè els més xulos puguin demostrar que els tenen (els atributs masculins), millor posats que tots els altres. Més d'un s'endú unes rebolcades i un esglai, però ja té la fotografia, que és l'important.

Bé, tornem a l'Up. Van fer la festeta. I van portar dos grups: Los Amigos i Aires del Sur, per posar la música escaient. I van servir *fino* i li van donar, a l'Alvarito, el *bastón de mando* de la casa, que es feia per primera vegada. I aleshores, l'Alvarito va ballar.

Hi havia gent, molta. Van venir els germans Balaná, que són els fills del propietari de la Monumental, "sede de mis éxitos", com va dir el *rejoneador,* i que es diuen

Manuel Gabarro al costat de María José Jiménez, ex de Pedro de Felipe.

Mari Cruz Pulido ballant sevillanes amb l'Alvarito Domeq.

Pere i Nena. Hi havia gent habitual, que ja anirem coneixent a partir d'aquestes quatre ratlles setmanals.

Va haver-hi, però, dues coses remarcables. La primera va ser la presència de la Maria José Jiménez, que això, a pèl, no els deu dir res. Ni a vostès ni a qualsevol dels companys de la *press* que hi havia fent fotografies. Però la Maria José és l'ex d'en Pedro de Felipe, el que ara surt amb la Bárbara Rey (i va de veres). L'ex, que cuida els quatre fills del matrimoni, un d'ells futbolista i habitual acompanyant de la Chabeli Iglesias, deu pensar que "a les penes, punyalades" i es va llançar a les sevillanes. Ho va fer tenint com a parella Manolo Gabarró, que

Juan Sagnier, Gunilla Von Bismark (que de tant en tant es deixa caure per ací) i Rafael Plaza..

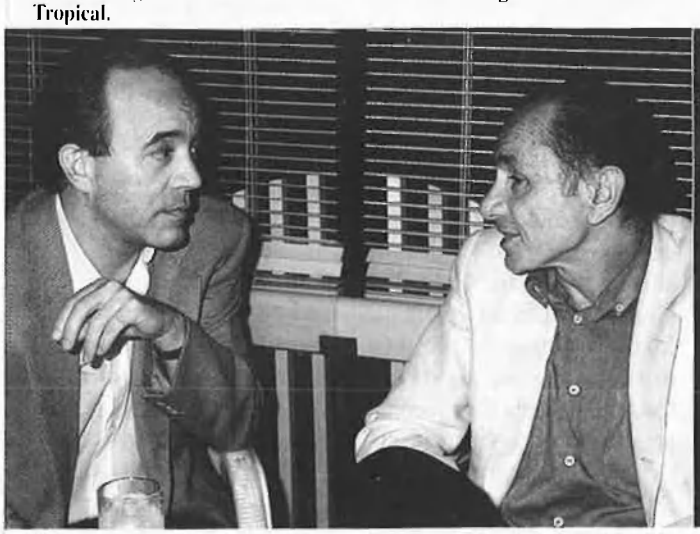
Júlia Otero, que ja ha baixat de *La Lluna*, amb la Paloma Picasso.

Balala Puig amb Joan Cirera i la Marivi Dominguín a la festa del Tropical.

Aquesta és Dolly Fontana, la reina de la nit.

El doctor Antoni Tàpia, que ho arregla tot, amb Oriol Regàs, l'amo de l'Up and Down.

Alvarilo Domecq, en un moment de repòs, amb Ana de Aguilera.

té una empresa d'electrodomèstics que es diu Soncosa. O sigui que la cosa va bé.

Amb tot, la cosa més estranya es va produir quan tothom va buscar per la sala la *vedette* Tania Doris i l'empresari Matias Colsada, íntims amics. Almenys ho eren fa uns anys, quan la Tania es va presentar a Madrid amb la revista *U n trono para Tania*. Per aquelles dades, l'Alvarito, qui es veia molt enamorat, li va regalar un cavall blanc a la Tania. Ella es va endur l'animal fins a Gavà, on viu, i molts van assegurar que també es va endur el cor de l'Alvarito. Mai es va poder confirmar si ell es va comprar una caseta per estar més prop d'ella. Però tothom ho va donar per fet. Ara, amb aquesta manca d'assistència a l'homenatge, s'ha vist ben clar que el Colsada —de sempre lligat a la Tania, però mai tampoc ningú ho ha confirmat, ni els mateixos interessats—, ha estat atacat pel dimoni de la gelosia, que sempre són molt mals consellers.

DOLLY FONTANA, LA REINA DE LA FESTA

Ens anirem acostumant a ella, perquè és la vertadera reina de la nit. Cada vegada que riu, s'emporta les mirades dels homes i quasi l'enveja de les dones. Té una figura, pot ser una mica mancada de carn, que fa que tota la roba que es posi li caigui bé. És l'amfitriona perfecta per a qualsevol acte. És la companya de l'Oriol Regàs i li fa de directora de l'Up and Down. Ella controla, ella fa i desfà. Però mai ningú l'ha vist ballant sevillanes. Això és un gran què. Però potser també un gran defecte: la societat catalana, quan es posa, és que es posa de veritat.

PALOMA, LA DE LA POCA VEU

És simpàtica, bastant més menuda del que s'espera (quan no l'has vista mai). Porta el cognom Picasso dins del pit i sempre va acompanyada pel seu marit, que és sud-americà, i per un amic del marit. Van sempre junts a tot arreu, i ningú s'explica el perquè. Són com la Sagrada Família, però amb un toc de frivolitat. Ella, la Paloma, que és molt llesta, ha fet el seu perfum, ulleres de sol i dissenya les seves joies, que es venen a tot el món. Va venir de la mà de la Júlia Otero, i se'n van anar a sopar plegats, el triumvirat, la Júlia i el marit de la Júlia, que treballa a TV3 i es diu Ramon Pellicer. I la cosa es va convertir en perillosa quan la Paloma es va quedar sense veu. Ella, tota maca, guarnida per Saint Laurent quasi amb un pit fora (però ja li havien vist els dos i tota la resta al cinema), i emblanquinada per tot maquillatge, obria la boca i no sortia res. El marit i l'amic comú es van quedar espantats: si se'n va la veu, qualsevol dia se'n pot anar ella. I això pot ser molt perillós per a la seva supervivència, la dels tres. O millot dit, la dels dos. Tot va quedar, però, en un bon esglai, que li va passar quan es va prendre un *bullshot* (cua de bou, tequila, pebre i vodka), que li va preparar l'Ignacio, el *maître* de l'Up, i que és el millor del món a l'especialitat.

BALALA, LA, LA, LA

Es diu Balala Puig i té una botiga de roba per a senyores

Chelo Miralles.

que vulguin ser com l'Angela Chaning. És a dir, amb els seus vestits es pot anar de Falcon Crest a Dallas, tot passant per Dinastia. És una dona guapa, simpàtica, rossa i amb molta marxa. I, sense cap motiu concret (no era ni el sant ni l'aniversari), va fer una festa a Tropical, que és la cara de l'estiu de l'Up i el sol de l'hivern català. I allà vam anar tots plegats. Entre les dones maques hi havia la Mariví Dominguín, ara més maca que mai des que el doctor Antoni Tàpia li va recompondre la cara amb una tècnica nova que consisteix a estirar la pell i el muscle. Com que la resta del cos té d'allò més bé, doncs tots contents. La Mariví va fer costat quasi tota la nit amb Juan Cirera, que és l'assessor del delegat del Govern a Catalunya, i una de les persones més entranyables que un pugui trobar a qualsevol lloc de la terra.

SARAUS ENTRE BOLERO I BOLERO

Entre els saraus socials que animen la temporada valenciana, la festa de la discoteca Distrito 10 a la ciutat de València és, sens dubte, una de les que tenen una convocatòria més bulliciosa. Carlos Llobet —impecable com un maniquí de Cortefiel—, director de Distrito 10, acon-

Rosita Amores.

Toni Peix.

segueix reunir cada any un nombrós grup de rostres populars del món del teatre, el cinema, l'esport, etc. La festa, celebrada el passat divendres dia 10, va premiar entre altres el president del València Club de Futbol, Artur Tuzón, l'escriptor Juan José Millás, l'entrenador Víctor Espárrago, el sol.licitadíssim Manuel Bandera, l'intèrpret revelació de *Las cosas del querer* i antic ballarí del ballet de Bibí Andersen. Entre les premiades hi havia també Xelo Miralles, rostre dels telenotícies de la Televisió Valenciana. La Miralles s'ha guanyat al llarg d'aquests primers quatre mesos de funcionament del canal autonòmic l'aplaudiment general. Més controvertida ha estat l'actuació de Joan Monleon, amb el seu *show* diari, sobretot a parer d'alguns crítics, que no li perdonen l'exuberància *kitsch* que sempre acompanya el cantant-actor. Però el Monle dorm tranquil, sobretot sabent que hi ha més de cinquanta patrocinadors en la llista d'espera per al seu *show*.

I sense eixir del Monleoníssim, per ordenar-li la *troupe* diària de visitants que omple el seu programa, Joan Monleon compta amb la participació de Toni Peix com a relacions públiques. El Peix, a més , s'encarrega de dirigir dos dels locals més concorreguts de la nit local, el Bolshoi i el Music Hall Rialto. Precisament en aquest darrer es presentava fa uns dies Salomé, que entre bolero i bolero despertava nostàlgies amb el seu immortal *Se'n va anar*. I una sala de festes, Los Molinos, al port de València, presenta aquestes nits l'espectacle *Sis mamelles i tres culs*, per a major glòria de Rosita Amores i Clara Esmeralda. L'Amores, que ha passejat la seua pitrera per tota la geografia valenciana, anuncia el pròxim debut a l'emblemàtic Molino de Barcelona.

Un altre que prepara les seues maletes, però carregades de tuls, sedes i velluts, és Francis Montesinos, el modista valencià que presentarà la seua col.lecció tardor-hivern 90-91 a la passarel.la Cibeles de Madrid el pròxim divendres 23 de febrer. Francis s'ha inspirat en els anys de la postguerra per a la seua col.lecció, i en les figures que dins i fora de l'estat espanyol configuraren aquells anys. Així, Juan Gil-Albert donarà nom a una sèrie de camises, i com ja és habitual en el dissenyador valencià, la desfilada es tancarà amb una sorpresa amb sabor a plomes i lluentons.

Josep Sandoval
Carles Gàmez

Irresponsables amb fills

Segons els últims estudis, entre un 30% i un 40% de pares no són prou madurs per a assumir la paternitat amb totes les seves implicaciones. Les víctimes d'aquesta immaduresa són, com sempre, els més indefensos: els infants.

A final del mes passat va ser detinguda a Girona Maria Carme Rodríguez, de 25 anys, acusada d'haver matat el seu fill de nou mesos d'edat, escanyant-lo amb el cordill de la gorra que portava el nadó. Quinze dies abans, el fiscal en cap de l'Audiència de Lleida havia sol.licitat l'obertura del judici oral contra les germanes Maria José i Cristina Llanos, de 24 i 22 anys respectivament, que mantenien tres fills seus, Verònica, Hèrcules i Joan, vivint en condicions infrahumanes: les criatures estaven, junt amb sis gossos, en una casa bruta i fetorosa. Rosa B.B., de tres anys d'edat, fou interrogada per un jutge de Lleida, el passat novembre, per a saber qui dels seus pares li havia cremat el cos amb puntes de cigarret enceses.

Aquests exemples de maltractament d'infants són un fet comú en el nostre país. Segons els últims estudis, les criatures maltractades s'estima que sobrepassen, als Països Catalans, els 15.000 casos anuals, molt en línia amb la casuística de països com els Estats Units, França o la Gran Bretanya. Els causants dels maltractaments infantils són el pare, en un 64'9% de les vegades, i la mare, en un 77'9% —dades de la Direcció General d'Atenció a la Infància, de la Generalitat de Catalunya—. Si el percentatge passa del cent per cent és a causa que, sovint, són tot dos progenitors alhora qui s'encrueleixen amb les criatures.

D'acord amb el mateix estudi, quant al tipus de maltractament, si bé el físic és el més espectacular, l'abandonament i la negligència, amb un 78% dels casos, i el maltractament psicològic, amb un 43%, són els més silenciosos i habituals. Maltractar els fills, doncs, no és un fet que se cenyeixi a la seva vessant més mòrbida, com ara les pallisses, les cremades amb cigarrets o les accions violentes que els ocasionen la mort, sinó que s'adreça amb massa freqüència, i de forma creixent, cap a actes —o millor, actituds— que afecten greument la part psicològica dels infants. I els responsables, òbviament, són els pares. Els pares irresponsables.

La doctora Montserrat Alegre, cap de la secció de Diagnòstic Prenatal de l'Institut Dexeus de Barcelona, afirma que "entre un 30 i un 40% de les implicacions que comporta, tot i que el grau d´immaduresa no és el mateix en tots dos cònjuges".

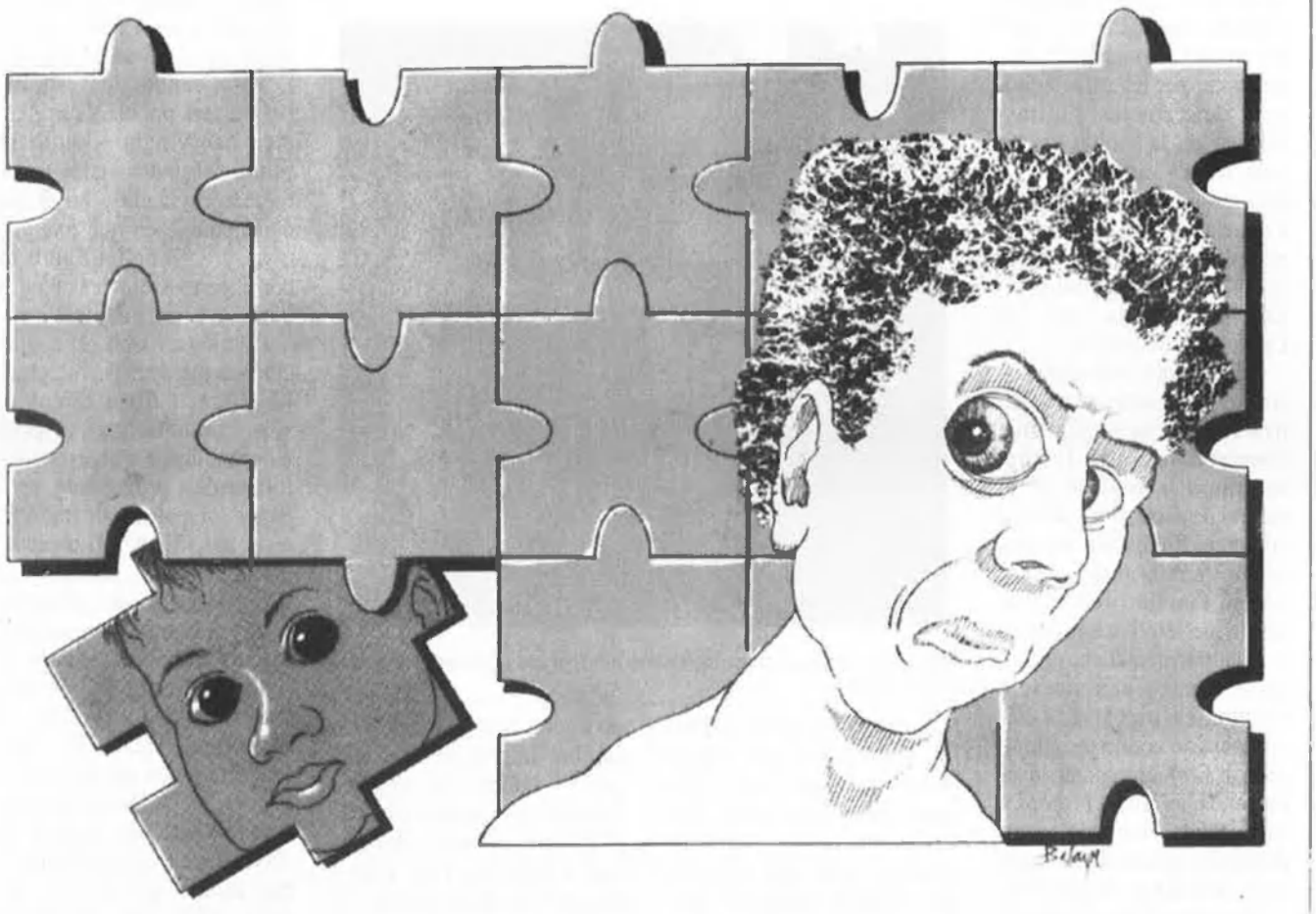
La paternitat pot obeir a dues circumstàncies. L'una, al desig i acceptació de tenir un fill. L'altra, a la voluntat inconscient de fecundar i ser fecundat. Aquestes circumstàncies,com que la parella és constituïda per dues persones, presenta la corresponent combinatòria. És a dir, que la futura mare desitgi i accepti tenir un fill, i que per part del futur pare hi hagi sols la voluntat inconscient de fecundar. O que sigui el futur pare qui desitgi el fill i que en la potencial mare hi hagi la voluntat de ser fecundada. O que tots dos coincideixin en el mateix supòsit, sigui d'un signe o de l´altre. Com a conseqüència de la combinatòria precedent, segons el doctor Josep Tomàs Vilaltella, cap de la Unitat Psiquiàtrica de l'Hospital Maternal-Infantil de la Vall d'Hebron de Barcelona, "els pares poden rebutjar el fill, o poden no rebutjar-lo.Entre les persones que rebutgen el fill, hi ha les que ho saben i les que no ho saben".

El pare o la mare que rebutja el seu fill, i ho sap, acostuma a reaccionar contra ell de forma agressiva, cosa que ocasiona gran part dels maltractaments físics o d'abandonament de l'infant. Un estudi recent dut a terme per la Comisión Interministerial de la Juventud, del govern espanyol, assenyala que un 50% dels pares presenten tendències agressives contra els seus fills. Aquest percentatge es fracciona de la següent manera: un 30% justifica conscientment el càstig físic; l'altre 20% presenta diverses vessants, entre les quals destaquen els pares que redueixen les tensions dels fills tot administrant-los calmants, els que mantenen una actitud permissiva respecte als fills però que exerceixen altres mecanismes de violència —sobretot psicològica, com amenaces, menyspreu, etc.—, i els que, de forma oberta, agredeixen físicament i cruelment les criatures.

L'altre grup, el que correspon al pare o la mare que rebutja el fill i no ho sap, desenvolupa un complex i al mateix temps corrent mecanisme psicològic. "Aquest pare o aquesta mare —explica el Dr. Josep Tomàs— passa a l'extrem contrari, el de la sobreprotecció. És a dir, inconscientment se sent culpable de rebutjar un fill que hauria d'acceptar, i per tant s'autojustifica tot abocant-se en atencions cap a ell, sobreprotegint-lo". La sobreprotecció, com se sap, ocasiona la castració de l'infant, ja que l'invalida per a moure's amb un mínim de defenses dins de l'univers social que li pertoca.

La sobreprotecció és també sovint la manifestació dels pares que no rebutgen el fill. La raó d'aquest fet és que l'espera de la criatura genera en un, o ambdós cònjuges, un quadro d'ansietat. El fill, de tan desitjat, es converteix en un objecte fràgil, que cal protegir. I aquesta protecció, per temor, es realitza de manera excessiva, de forma que acaba per anul.lar el desenvolupament social de l'infant. Aquesta mena de pares són els que sempre estan pendents del nen, els que responen amb celeritat i amb exageració a qualsevol símptoma d'anormalitat que manifesti. Això té un efecte potenciat: l'evolució de la vigilància del fill es fa cada vegada més angoixadament i, com més va, més lleus i freqüents són els signes que ha de fer l'infant per reclamar l'atenció dels pares.

Aquest conjunt de casos, sotmesos com hem dit a la pertinent combinatòria —depenent de l'activitat i maduresa de cada membre de la parella—, tenen com a corol.lari la formació d'un col.lectiu conegut com a

"nens amb risc". El infants que l'integren presenten distintes alteracions adaptatives; això és, que manifesten dificultats d'integració social. Els *"nens amb risc"* són un greu problema en les comunitats modernes. Als Països Catalans, entre un 35 i un 40% d'infants conformen aquest grup. "Segons els últims estudis —diu el Dr. Josep Tomàs—, entre un 30 i un 35% de la població de 0 a 18 anys requereix, en algun moment (CONTINUA A PÀG. 42)

Entrevista al doctor Santiago Dexeus

"La irresponsabilitat dels pares és un fet quotidià"

De quina manera podrien definir-se els pares irresponsables?

—La irresponsabilitat paterna o materna podria definir-se segons diferents paràmetres. Per exemple, considero uns pares irresponsables aquells que tenen una criatura a partir dels 38 anys i no prenen les precaucions mèdiques adients per gaudir d'un embaraç correcte i d'una natalitat amb fill sa.

Uns altres aspectes de la irresponsabilitat dels pares es poden traduir en el fet ja inicial de tenir inconscientment un fill com si fos la prolongació d'una joguina o l´afirmació de la seva aparent responsabilitat quan en realitat amaguen una gran inseguretat.

Hi ha una sèrie de condicions més que marquen la responsabilitat paterna durant el desenvolupament del fill i que generalment són conseqüència d'una pèssima educació per a exercir el paper de pares.

—¿Com afecta la irresponsabilitat dels pares en els fills?

—Molt probablement l'àrea principal en la qual queden afectats els fills està dins la coordinació de la seva pròpia personalitat. Les neurosis poden tenir origen en aquesta incomunicació de pares a fills que, quan es marca dins el terreny d'una irresponsabilitat, pot donar lloc a generacions d'immadurs que la transmeten com si es tractés quasi d´una malaltia genètica, quan en realitat només és una insuficiència de la seva personalitat. La irresponsabilitat dels pares es veu tantes vegades i de tantes maneres que és, desgraciadament, un fet quotidià. De vegades es diu que és fàcil jutjar els altres quan un mateix no s´adona de les seves equivocacions durant l'educació dels fills... Això, que pot ser possible, no constitueix en absolut una excusa i considero que els pares responsables són aquells que segueixen una mínima anàlisi de la seva personalitat i de les seves possibilitats de natalitat.

(CONTINUA A PÀG. 42)

(VE DE PÀG. 41) d'aquesta època, consulta psiquiàtrica". Això no obstant, l'assistència psiquiàtrica, per les característiques deficiències d'infrastructura de la sanitat espanyola, només arriba a un 4% dels casos. Al Principat, per a remeiar-ho, s'està posant en marxa una xarxa d'assistència psiquiàtrica infantil-juvenil, propiciada per la Conselleria de Sanitat.

Les actituds paternes que, com s'ha vist, tenen tan negativa influència en els fills, obeeixen sovint a factors externs a la posició de la parella respecte al fet de tenir criatures. Entre ells, els més comuns són la ruptura de la relació familiar, l'alcoholisme, la inestabilitat emocional o malaltia mental, la drogodependència, una situació econòmica precària, i l'existència de conflictes conjugals. L'evolució social, d'altra banda, és també responsable, en bona part, del comportament patern que ocasiona el maltractament dels fills.

"La inserció de la dona en el mercat laboral —explica la Dra. Montserrat Alegre— complica sovint el fet de tenir fills. Socialment, encara hi ha una forta pressió sobre les dones perquè siguin mares, i si pel motiu que sigui, per pressió o per convicció, una dona que treballa decideix tenir una criatura, això sempre suposa un trencament del seu ritme laboral." És freqüent que, per a la dona que treballa, ser mare suposi una circumstància difícil de compaginar amb la seva vida professional. "Un nombre important de dones que es troben en aquesta situació —continua la Dra. Montserrat Alegre— acostumen a tenir els fills tard, i més pel fet de *no perdre el tren* que per un vertader desig de maternitat." Això suposa que aquestes persones tractin els fills com una prolongació de la seva activitat laboral, condicionant-los l'educació a unes hores determinades de la seva agenda. D'altra banda, les escoles bressol, les populars cangurs, etc., han vingut a suplir la figura dels avis —cada vegada més enyorada— en el cas de la parella en què tots dos cònjuges treballen, amb el corresponent efecte, negatiu o no, sobre els infants.

Molts pares afronten l'educació dels seus fills com una prolongació de la seua jornada laboral.

Continuant amb els condicionaments socials, l'alcohol, la droga, i últimament la sida, combinat amb el grau d'immaduresa o irresponsabilitat dels progenitors, propicien un maltractament indirecte del fill. A tall d'exemple, els Països Catalans se situen al capdavant d'Europa quant a nombre de nadons nascuts amb anticossos de la sida, amb un global de 501 casos el 1989 —234 al Principat, 224 al País Valencià i 43 a les Balears—. Segons el Dr. Josep Tomàs, "estem vivint una societat en transformació; transformació que ningú pot dir on ens durà, però que, d'alguna manera, posa fi al nucli familiar actual, que va generar-se en el Renaixement".

Eduard Company

(VE DE PAG 41)

—¿Quines mesures institucionals caldria prendre per reduir la irresponsabilitat materna i paterna?

—Penso que es poden prendre moltes mesures. Malgrat tot, la paraula *institucional* em sembla forta i no gaire adient. Escoles de pares i educadors han existit arreu del món i no crec que a Catalunya tinguin el seu equivalent. Tenint en compte l'evolució ràpida dels coneixements humans i del canvi d'actitud de la ciutat envers els problemes que abans havien estat tabú, molts pares amb gran honestedat confessen la seva incapacitat per resoldre qüestions que preveuen o que els pregunten els seus fills. En aquests casos, l'educació dels pares i dels educadors podria inscriure's en un programa amb una base institucional.

—¿Hi ha criteris objectius per a determinar la maduresa o immaduresa dels pares?

—Bé, la maduresa o immaduresa no és un paràmetre que pugui determinar-se amb una anàlisi. És un fet que un bon observador podrà constatar. Malgrat l'ull clínic, els errors per defecte o per excés poden produir-se. A més, puc dir que, generalment, el fet de com s'assoleix la maternitat i la mateixa actitud davant del part fa preveure quines seran les condicions en què es desenvoluparà la vida de l'infant, donat el paper que adopten els pares.

El doctor Dexeus. DOMENECH UMBERT

Si aquesta primera impressió que té el metge es confronta amb l'actitud que juga la família en- vers la mare jove (excés de zel, sobreprotecció, amanyacs...) podem ja imaginar quines seran les característiques patològiques d'aquell entorn familiar i, per tant, la influència que sobre el nadó aniran tenint durant el seu desenvolupament.

E.C.

Eddie Murphy, un somrís d'or

Estrella de la Paramount i emperador del *box-office*, Eddie Murphy, amb una breu filmografia, ha esdevingut una de les estrelles més populars de la pantalla.

Se'l valora en 40 milions de dòlars, i el seu nom ocupa un dels primers llocs en el rànquing de les figures millor pagades del món, al costat del Michael Jakson, Spielberg, Bill Cosby i Mike Tyson. Sorgit en la dècada dels vuitanta, Eddie Murphy ha esta aclamat com el rei de la comèdia, mentre els seus films superen els mil milions de dòlars d'ingressos en taquilla. Xifres astronòmiques per a aquest jove actor de raça negra, fill d'un policia municipal de Brooklyn amb aficions teatrals, del qual quedà orfe als vuit anys.

Les aptituds de Murphy per a la comèdia destacarien ben prompte. Als quinze anys escriu i representa els seus *shows* en centres juvenils, bars locals i sales de festa. Seria precisament en un club de Manhattan on començaria la bona estrella del jove còmic. L'amo del club, Robert D. Wachs, quedà impressionat pel seu talent i al cap del temps es convertí en els seu manager. Wachs aconsegueix per a Murphy una prova en el popular *show* televisiu *Saturday Night Live*, examen que passà amb bona nota. Contractat per a la temporada 1980-81, esdevé una de les estrelles més populars de la NBC junt amb noms com John Belushi i Dan Aykroyd. Murphy romandrà al llarg de quatre anys en el programa, gràcies al qual aconseguirà diverses nominacions per als Emmy— els oscars de la televisió com a actor i guionista.

L'oportunitat cinematogràfica no es faria esperar, i

"Tinc clar que he perdut l'oportunitat que algun dia en nominen per a un *oscar*".

Murphy debuta en la pantalla en el policíac dirigit per Walter Hill *Límite: 48 horas*, al costat de Nick Nolte. Murphy aporta al film —un *thriller* excel.lent— el contrapunt humorístic, al mateix temps que posa les bases per al personatge que el farà popular en tot el món. Allunyat del prototipus del negre-bons-sentiments i carnet d'activista pro-drets civils, Murphy adopta el paper d'un xicot astut i maliciós que des de la marginalitat imposada pel seu color de pell assolirà el triomf social. Un paper que interpretaria en el següent film, l'estupenda comèdia de John Landis *Entre pillos anda el juego*, segurament un dels exemples més dignes dins d'aquest gènere als 80. Murphy, junt amb Dan Aykroyd —actor de carrera paral.lela a la seua— posa en peu una història satírica que té com a escenari el Boston de les altes finances. Un paper fet a la seua mesura, que li ofereix l'ocasió de demostrar els seus dots camaleònics, ja com a pobre rodamón, ja com a elegant multimilionari vestit per Versace.

Però el *boom Murphy* arribaria definitivament amb el següent film, *Superdetective en Hollywood*. A les tres setmanes de la seua estrena el desembre de 1984, havia esdevingut una de les deu pel.lícules més taquilleres de l'any. El film es compta avui entre les deu produccions de la història del cinema que més diners han donat. Gràcies al film, l'actor tornava a ser nominat per als Globus d'Or. La segona part, amb argument del mateix Murphy, no tarda a arribar i a reportar a la Paramount bons dividends. Continuant amb la fórmula d'humor i aventures, protagonitza *El chico de oro*, mentre que amb *El príncipe de Zamunda* torna a la comèdia sartírica, però sense el to càustic de films com *Entre pillos anda el juego*.

La temptació de posar-se darrere de la càmera no s'ha fet esperar. *Noches de Harlem* és el títol de la primera pel.lícula dirigida per Eddie Murphy, en la qual ha fet també d'intèrpret i productor executiu. Ambientada en el Harlem dels anys trenta —"vaig créixer escoltant històries sobre el Harlem dels vells temps i sempre m'ha fascinat"— en el seu repartiment apareixen els populars Richard Pryor i Red Fox, tres generacions de comediants de raça negra. A més, hi intervé Arsenio Hall, antic company de Murphy i una de les estrelles actuals de la televisió americana amb el seu *talk-show The Arsenic Hall Show*. Sense anar més lluny, la plana major de la comicitat negra en aquests moments.

Tot i així, el film ha estat rebut negativament per la crítica, un fet que no deu preocupar excessivament Murphy, que veia com en la primera setmana es recaptaven en la taquilla més de 16 milions de dòlars. D'altra banda, Murphy ha sostingut una dura polèmica amb el

Hivern NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

EL CAVALLER I LA MORT

Leonardo Sciascia
El Balanci, 225. 96 pàgines

Ara en català una de les últimes obres de Leonardo Sciascia, irònica i plena d'humanitat: un comissari, malalt de càncer, investiga un assassinat i sospita de la corrupció que amaga el cas.

EDITORIAL TRES I QUATRE

NO DIGUES ADÉU

Adolf Beltran
Narratives 3i4, núm. 11

El periodista Adolf Beltran inicia la seua carrera novel·lística amb una història d'amor urbana i moderna que ens farà passar una bona estona.

Edicions BROMERA

NI TAN ALTS NI TAN RICS

Manuel Molins
Introducció i notes de Biel Sansano
Col. Bromera/Teatre, 1
88 pàgs. 490 ptes.

Una visió irònica i lúdica de les continuades renúncies dels fills del maig del 68.

EDITORIAL EMPURIES

GIRONA, MATÈRIA I MEMÒRIA

Narcís Comadira
Fotografies de Carme Masià

El millor llibre mai publicat sobre Girona.

La Galera

PAPACONTES

Programació i textos de Maria Angels Ollé
Il·lustracions de Pere Prats Sobrepere
Col·lecció de llibres de lectura pensats pels que aprenen a llegir.

curial

RECERQUES 22

Liberalisme i revolució.

Articles d'Isabel Burdiel, Rosa Congost, Anna M. Garcia, Ramon del Rio, Alexandre Sànchez, Salvador Calatayud, Montserrat Caminal i Xavier Torres.

Edicions Proa

LLIBRES DELS FETS JAUME I

El Fanal de Proa 9
Adaptació de M. Planas i J. M. Pujol
Il·lustracions de Joma
96 pàgs. i 1.200 ptes.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

TELETEXTOS

VV.AA. (Vicent Salvador, coord.)
Acadèmia dels nocturns, 12
Sèrie Escenes

Un retaule de textos breus sobre la televisió, ordenats en una vectorialitat que funciona com a proposta de lectura.

Ja es prepara la tercera entrega de *Superdetective en Hollywood.*

realitzador Spike Lee —*D o the right thing*—, que acusava la multimilionària estrella d'haver-se venut als grans estudis i de no donar suport als seus "germans negres". "Jo faig la meua cosa negra", ha dit Murphy tot recordant que en la passada cerimònia d'entrega dels *Oscars* va acusar l'Acadèmia d'haver donat solament tres estatuetes en seixanta anys a actors de raça negra. "tinc clar —ha dit Murphy— que he perdut l'oportunitat que algun dia em nominen per a un *Oscar*" .

D'altra banda, la polèmica ha afectat molt sovint la seua vida privada; des de l'actriu Michael Michele, que Murphy va contractar per al film *Harlem Nights* i que acabaria demandant-lo amb 75 milions "perquè l'assetjava sexualment tothora i després la va acomiadar", fins a les acusacions d'home faldiller i fins i tot homosexual. Segurament per això, Murphy s'ha distingit per una relació força paranoide amb la premsa. "Estic fart de llegir cada dia en revistes xafarderies sobre mi, i que vinguen els meus col.laboradors i em facen tots la mateixa pregunta: Ei, ¿ja ho has llegit?".

Mentre a la Paramount es prepara el guió de *Superdetective en Hollywood 3* per a la seua estrella negra. "No tinc cap desig de participar en aquesta producció. Ara bé, si volen que participe, en la continuació hauran d'amollar un xec ben gros, llavors sí que podran dir que Eddie Murphy és un home molt ric".

Carles Gàmez

L'home neobarroc

El retorn de la pana, els colors variats, verds, marrons, rojos vells i pastels, i els volums ajustats, notes predominants de la passarel.la Gaudí.

Matèries, textures i colors. La moda convida els cavallers a expressar-se a través d´aquests tan refinats com subtils conceptes. La moda de l´hivern que ve. La paleta de colors esdevé tan rica i variada –amb predomini dels tons verds, marrons, rojos vells i pastels– que amenaça d´ arraconar els foscos, seriosos i avorrits colors tradicionalment masculins. La qual cosa proporcionarà una gran felicitat a les nostres retines. Pegarà fort la pana, grosses, fines o micropanes (aquestes darreres, especialment en les camises). Es consoliden els teixits naturals, ecològics: llana, alpaca, caixmir, cotó i pell. Escassegen els velluts i les viscoses. Les línies de les peces cerquen destacar l´arquitectura del cos, adherir-s´hi, dibuixar-lo, per la qual cosa s´estreteixen volums i es redueixen les llargàries, que, en els abrics, se situen per damunt del genoll o no passen d´ací . Les jaquetes, amb caputxes o sense, amb grans quadros o sense, s´inclinen, en canvi, per la línia trapezi i pels quadros. Abundaran les parques, preferiblement en pell. Les jaquetes, ajustades. Mànegues, plecs i peces en altres color, dotaran de gran contundència la peça. Els pantalons, per la seua part, també s´estretaran, es portaran sense pinces, estrets i fins i tot adherits, dibuixant la línia de les cames (presumiblement forts i perfectament contornejades després de les dures sessions d´esports a què han estat sotmeses en els últims temps en nom de la moda i la salut). Les llargàries seran més curtes, tant en els pantalons, que quedaran a l´altura dels turmells, com de les gavardines i abrics –per damunt o just sobre el genoll– . D´aquesta manera, l´home s´acosta a la dona, no per la via de l´androgínia, sinó per la de l´assumpció de la seua anatomia.

Antonio Miro.

La moda que ve té més vocació d´estil que de moda, és a dir, no aposta, com li toca, per la velocitat. Potser és la reacció lògica a tanta sobredosi moderna. Potser sap que l´ànima masculina –segons asseguren les xifres econòmiques– encara necessita, en matèria de roba, la coartada de la *durabilitat* per a poder-se entregar al relaxant plaer de gastar.

Així es pronunciava l´oracle Gaudí home, hivern 90-91, els dies 29, 30 i 31 de gener a Barcelona. En aquesta ocasió l´important certamen català ha reunit 104 firmes de moda masculina, nacionals i estrangeres. Al costat, però a part, el saló BCN aconseguia reunir un nombre significatiu d´empreses estrangeres.

Però converteix aquests certàmens en un esdeveniment mundà i joiós com pocs i no de compra i venda, que és allò que en realitat són, *business*, el ritu sagrat de les desfilades.

David Valls emocionà, no perquè la seua posada en escena remetera a la Catalunya profunda, sinó perquè la senzillesa i la naturalitat sempre commouen. En les peces de punt abundaven els tons neutres, els brodats i les mànegues cosides a mà. Els jerseis sense elàstic foren una novetat, com els de botonadura

davantera, com les samarretes dels nostres avis i els colls de punt, solts, del mateix to que les peces per a portar-los com a mocadors. Els teixits, per descomptat, naturals. En tota la seua col.lecció dominaren els volums folgats, gens ajustats. Deixà clar que, com per a tothom, la seua pàtria és la infantesa. Es a dir, els setanta.

Toni Miró, que anuncià en conferència de premsa el matrimoni comercial amb el grup Zegna, sorprengué a tots per la resolta aposta pel color. Tot i que aquesta tendència ja va poder apreciar-se en anteriors col.leccions, en cap com en la de l´hivern que ve el color té un paper tan rotundament protagonista. Demostrà amb escreix que continua sent un mestre, inclús en el relliscós terreny del color i que de la seua paleta pot sortir una simfonia. L´acomodada i fidel clientela present en la desfilada, no va poder sinó quedar bocabadada amb la seua proposta de pantalons de punt en colors vius, completament cenyits, marcant cuixa i altres coses. ¿S´atrevirà el seny català a lluir, finalment, provocador? Caldrà veure-ho per a creure-ho.

Caputxes, els colls i els pantalons ficats dins d´uns botins, subratllen la inspiració esportiva d´aquesta tendència amb alguns tocs militar. El color també va tenir un lloc destacat.

Dins la tendència general a fer estrets els volums, Roser Marcé donava a les seues jaquetes, molt ajustades o rectes, amb formes botonades altes i simples i muscles suavitzats, un aire *retro*, molt del gust anglès de començaments de segle...i del d´ara, a la vista de l´èxit dels seus vestits en aquesta illa.

El negre sembla destinat a fer acte de presència en la passarel.la solament per als vestis de festa. Amb aquest caràcter l´usaren Toni Miró i Roser Marcé. Aquesta darrera tancà la seua col.lecció amb una heterodoxa i alhora resoltament atractiva proposta: àmplies caçadores negres en pell sobre elegants fracs del mateix color. Només Armand Basi va retre tribut a la bellesa absoluta d´aquest color, que també ocupava un lloc destacat en la col.lecció de Pepe Reblet. La veritat és que les propostes de tots dos dissenyadors van dirigides a l´home decididament urbà, homes que, més que elegants, volen sentir-se bells, virils (si és que aquesta paraula pot aplicar-se a alguna cosa més que a un *look*). De la col.lecció d´Armand Basi destacaren les ajustades armilles en ant i pell termogravada, tancats per cremalleres metàl.liques i els repunts en espatlles de jaquetes i pantalons, armant-los. Pel que fa als jerseis, continuen sent ajustats, (ideals per a culturistes, esportistes i tota mena de *cachas*, però criminals per a molletes i corbes mal anomenades de la felicitat).

Pepe Reblet va ser sastre abans de ser dissenyador. La qual cosa, a més de ser tot un compliment, se li nota. El patronatge és impecable, i per això els seus vestits van estupendament. Un toc rocker fi i una mica aflamencat va recórrer tota la seua col.lecció. Els cinturons, anells i els típics llaços vaquers de cuiro, foren obra del dissenyador valencià Antonio Rodríguez, molt inspirat en aquesta ona canalla.

Custo Line s´inclinava per la psiquedèlia i els anys seixanta. Mentre que els gallecs, això, molt gallecs. Gene Carballeiro, per la seua part, recorria als fils d´aram per a donar a les peces formes inusuals.

I fins ací, la passarel.la. Caldrà esperar uns mesos per veure el batec del carrer.

Toni Picazo

Dalt,David Valls. Baix, Roser Marce.

Una superpolicia en televisió

Ha estat la policia ambiciosa de *Brigada Central* i diu que no li importa l'ètica dels personatges que interpreta, sinó la seua pròpia ètica personal i professional.

"És molt agradable interpretar una dona ambiciosa, freda i inclus miserable". JORDI VICENT

En *Brigada central*, sèrie de Pedro Masó de 13 capítols que TVE ha emès els divendres, la valenciana Ana Duato encarnava una policia ambiciosa a la qual no li importa passar la nit amb qualsevol dels seus caps si això representa un ascens en la jerarquia policial. Res més lluny d'Ana que aquest esperit grimpaire al qual s'entrega en la ficció.

– *Sorprén sentir dir a aquesta xicota de 22 anys que els seu ràpid ascens és degut a l'atzar, a un cúmul de casualitats.*

– Bé, és que tendesc a donar-me poca importància davant la resta de gent per no emportar-me bolets amb mi mateixa i perquè els que s'interessen per mi se sorprenguen de les meues possibilitats, si és que les tinc, ha, ha, ha...

–*Els teus primers passos foren en el teatre, en el grup* A banda *de València.*

– Sí, imagina't, tenia aleshores 15 anys. A banda era el grup-escola del Centre Dramàtic que dirigia Paco Puchades a València. Com qualsevol grup de teatre independent tipus TEI o així, només que menys coneguts perquè funcionàvem sense pretensions comercials o profesionals. Fèiem de tot: des del teatre més avantguardista o obres creades per nosaltres mateixos fins al *Hamlet* més ortodox o un sainet de Cervantes. Eren els camins cap a la tècnica dramàtica. Foren tres anys solament de teatre.

– *I després te n'anares a Madrid.*

– Sí. Un poc per atzar, però en realitat crec que fou una decisió que ja poratava latent. El primer any a Madrid fou alguna cosa així com la meua consolidació acadèmica. Tot aquell any el vaig passar a l'escola de William Layton, el director de la qual era José Carlos Plaza. Tot i que portava tres anys d'escola a València, en la de Layton vaig entrar amb molt de respecte, com els toreros a les places. M'ensenyaren el rigor i la disciplina del mètode.

– *Fou aleshores quan començares els teus primers passos en el cine...*

– Més o menys. Quasi al mateix temps d'entrar en l'escola de Layton em cridà

Basilio Martín Patino per fer un curt en la pel.lícula *Madrid*. Jo feia de nòvia de Rüdger Vogless; era un paper curt però de gran transcendència en la pel.lícula. El director Martín Patino quedà molt content amb el meu treball. Em deia que no necessitava interpretar, que la meua presència davant les càmeres donava molta força a l´escena. A mi aleshores aquell afalagament de Patino em vingué bé. Però clar, el cine és interpretació, a més de reforçar-lo amb la teua pròpia personalitat. Fou una presa de contacte amb el medi.

– *¿Aleshores pensaves en el cine com a meta?*

– Una actriu o un actor no es planteja si cine o teatre. O al menys en el meu cas. Aleshores em plantejava solament ser o no ser actriu. Perquè, per exemple, em cridaven amics per a treballar com a model de passarel.la, amb molt bons guanys econòmics, però res, em negava rotundament perquè anava de purista: això de fer de model era com degradarme en el meu treball, com no posar tot l´entestament en una cosa que havia triat, en definitiva. Així doncs, no em plantejava cine o teatre, tampoc era ni sóc tan coneguda que puga triar fins a aquest punt. De tota manera, em cridava més el teatre, donat el meu començament.

– *Vas assajar amb Boadella...*

– No, no. Mira, això sí que fou mala sort. Estava ell fent proves per a seleccionar. Em cità a les dotze del matí al Teatre Principal. Jo estava al llit amb 40 de febre per la grip. No pensava anar. El meu germà em va traure del llit i em va portar. Vaig estar com una hora en l´escenari, no sé com m´aguantava dreta...Boadella sembla que s´ho passà molt bé veient-me actuar però no em va agafar. Em frustrà un poc, imagina´t l´experiència que hauria estat haver treballat amb ell. Solament això, experiència, perquè Boadella acapara tot el protagonisme d´allò que fa, de manera que tu ets una *moneta* de les que ell utilitza per al seu treball.

– *A València passares alguns mesos representant una típica comèdia d´embolic. ¿Com fou el pas pels escenaris valencians?*

– Vaig estar set mesos al Teatre Princesa de València amb *Per davant i per darre - re,* una comèdia divertidíssima. Tractava del teatre per dins.Entre els bastidors, els actors de carn i os, els seus conflictes, els seus embolics, i per fora, l´obra representava en l´escenari amb picades d´ulls a l´espectador. Fou molt divertit, i a més era en català, una altra experiència més, la de l´idioma. Fou una comèdia sense pretensions, ben portada.

– *I després vas ser seleccionada per a la sèrie* Brigada Central *per Pedro Masó.*

– Sí, però abans de *Brigada Central* vaig treballar en *Un negre amb un saxo*, basada en la novel.la de Ferran Torrent i adaptada per al cine. Feia un paper molt entranyable, molt humà, la periodista que s´enamora d´Hèctor Barrera, el personatge que va encarnar Patxi Bisquert. Es segurament el paper amb més rerefons psicològic dels que he fet fins ara. Ella s´enamora de Barrera, que és boxador, la qual cosa li imposa un difícil equilibri a l´hora de realitzar el seu treball com a periodista amb objectivitat informativa.

– *¿I en* Brigada Central?

– Bé, que el públic jutge.

– *¿Vas tenir molts problemes per a aconseguir el paper?*

– No, més aviat va ser tot molt fàcil. Em feren passar unes proves i als tres dies em digueren que el paper era meu. Creia que hi havia més impediments per a aconseguir el paper. Vaig donar la talla, els vaig convèncer.

Ana Duato arribà al món de l'art dramàtic "per provar'. JORDI VICENT

– *¿Has tingut una col.laboració afortunada amb el director Pedro Masó i els companys de repartiment, Imanol Arias entre altres?*

- Sí, a més de compartir honors amb ells, em vaig assabentar ben bé del que és una sèrie de TV, una experiència que mai havia tingut abans. Encara que no haguera de rodar, sempre estava pul.lulant pels platós, per no perdre cap detall. S´aprèn molt d´aquesta manera, i amb els professionals que has anomenat, ¡imagina´t!

– *¿No et sembla que la concepció d´aquest paper ha estat molt sexista, que donaves una imatge permanent de dona perversa?*

– Evidentment, per a ser una de les poquetes dones policia de la sèrie, era una escaladora sense escrúpols morals ni sexuals, i la major part dels papers femenins que han aparegut han estat dones molt dolentes, ambicioses, calculadores, llevat del de l´esposa de Flores, amant esposa que es cansa de les absències del marit però segueix estimant-lo, tota abnegada. Jo diria que era una visió ressentida sobre la dona ambiciosa. Però el que importa no és l´ètica dels personatges que interprete, sinó la meua pròpia ètica professional. Per exemple, no vull promoure´m sense solta ni volta. La popularitat de TV ve molt bé, però no faria TV solament per això, per aconseguir popularitat. Vaig pensar que era una magnífica ocasió per a treballar amb excel.lents actors i actrius i demostrar el que jo era capaç de fer. Tampoc les propostes de la premsa del *cor*. No vull veure´m en aquest tipus de revistes, són uns paràsits.

Judith Garcia

L'Institut Valencià d'Art Modern inicia el seu segon any d'activitat

FiNALiTZADA amb gran èxit l'exposició de *Sorolla*, l'Institut Valencià d'Art Modern ha entrat en el seu segon any d'activitat amb un programa d'exposicions capaç de continuar augmentant l'interès per l'art modern en la Comunitat Valenciana.

Bram van Velde, amb la seua pintura en la polèmica frontera de l'abstracte i el figuratiu i com a pont entre l'Escola de París i l'Expressionisme americà.

"Avantguarda italiana d'entreguerres: Futurisme i Racionalisme", mostra de 400 obres de pintura, escultura, arquitectura, fotografia i disseny d'Itàlia en els anys 20 -30.

"Sis noves exposicions al Centre Julio González i Centre del Carme"

Jean Hélion, (1904 - 1987), una retrospectiva que permet contemplar les diferents etapes del pintor des de 1926 a 1982.

"*The'Andy Warhol fims*", les pel.lícules de 16mm realitzades per Warhol en la Factory de Nova York.

Fischli-Weiss, unes de les figures més significatives de l'art suís actual.

"*La col.lecció fotogràfica de la Reial Acadèmia de Belles'Arts de Sant Carles en els fons de l'VAM*", com a homenatge a la primera fotografia realitzada en València fa 150 anys.

Per a rebre informació detallada d'aquestes exposicions i de totes les activitats i publicacions que realitze l'IVAM, adreceu-vos al *CENTRE JULIO GONZÁLEZ*. Guillem de Castro, 118. 46003 València.
Tel. (96) 386 3000.

IVAM CENTRE JULIO GONZALEZ

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA EDUCACIO I CIENCIA

C'VORAMAR

La Llibreria de la Generalitat de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER

Un espai important per a Catalunya.
Al centre de Barcelona.
Obert a tot el món.
Per conèixer totes les publicaciones de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.
Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC: venda d'exemplars, contractació d'anuncis, etc.

Disposa de servei de vídeo i bancs de dades informatitzats tant del DOGC com de publicacions.

I posa al vostre abast més de 800 títols.
El volum editorial de la nostra institució requeria un espai funcional propi.
Ara en té un a mida: la Llibreria de la Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.

Horari Llibreria:
De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30 i de 15,30 a 20 hores.

Horari contractació d'anuncis:
De dilluns a divendres de 9 a 13 hores

Adreça:
Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Tels. 302 68 35 - 302 64 62

Generalitat de Catalunya
Llibreria

R&B Associats

L'espectacle sobre rodes

El motocròs és un espectacle típicament americà que cada vegada arrela més entre nosaltres. La velocitat i l'espectacle han fet que el nombre de pilots i aficionats siga cada vegada més gran.

Pot ser que el supercròs siga la modalitat motociclista més espectacular. Els grans salts dels pilots donen molta plasticitat a les proves i, a més, afegeixen un component de risc que entusiasma el públic. Aquests dos components, risc i plasticitat, són els principals ingredients d'un espectacle típicament americà.

El supercròs va nàixer a Nord-amèrica, com una nova modalitat del motocròs. La diferència entre aquestes modalitats és que el supercròs es practica en un espai tancat, de dimensions similars a les de un camp de futbol, cosa que permet la instal.lació de graderies. A més, tots els obstacles són artificials, circumstància que ens possibilita fer circuits tan selectius, espectaculars i durs com vulguem.

Amb motiu del Saló 2 Rodes, la Fira de València, conjuntament amb la Federació Territorial Valenciana de Motociclisme, va organitzar una cursa de supercròs, "I Supercròs Internacional 2 Rodes", en la qual van participar els millors pilots de la modalitat, tant d'ací com estrangers.

Fins a València van venir els nord-americans Trampas Parker, campió del món de 125 cc el 1989; Jim Holley, campió del món de supercròs el 1986 i 1987; David Hand, campió de l'Arena-cross a Estats Units; els francesos Bruno i Philippe Auquier; el belga George Cobe, campió del món de motocròs; el finlandès Istmo Vekkonen i el txecoslovac nacionalitzat alemany Estanislav Spacek.

J. BUSTAMANTE

A l'estat espanyol, les proves estan dominades pel català Jordi Elias i l'alacantí Luis López *Luisake*.

Entre els espanyols destacaven els alacantins Luis López, *Luisake*, i Pablo Colominas, el català Jordi Elias i el madrileny Juan José Barragán.

El supercròs està dominat pels americans. Ells són els autèntics reis de la competició. Això no és cap misteri. Simplement és que a Estats Units es practica més, els pilots tenen el suport de les marques i dels patrocinadors i això fa que el nivell siga molt més alt. Aquests pilots només veuen amenaçat el seu domini mundial per alguns pilots europeus com Cobe, Vekkonen o Spacek.

El nivell dels pilots espanyols és molt baix per comparació als europeus i als americans. El campionat d'Espanya està dominat per quatre pilots: *Luisake*, Colominas, Elias i Barragán. Luis López *Luisake* pensa que les coses estan canviant perquè "ara hi ha uns xics joves com González Raba, Alonso i Lolín que prometen. A mesura que passa el temps els veterans baixen i els nous pugen".

Malgrat els canvis de què ens parla *Luisake*, els mitjans per a fer una bona temporada, sempre se'ls emporten els mateixos, els grans. No cal sinó fer una ullada als *boxes* per a veure la diferència entre els que són dalt i els que són baix. Corredors com Colominas o *Luisake* porten un camió per al material i una caravana per habitatge. Tots dos formen l'equip patrocinat per una famosa marca de tabac, el *team* Chesterfield.

Els petits només porten una vella furgoneta, en el millor dels casos, o simplement un turisme amb un remolc per portar-hi la moto.

Els grans porten tot un equip de mecànics darrere seu. Per als petits el mecànic és un amic, un familiar o, fins i tot, el mateix pilot.

Els joves corredors es queixen de la falta d'ajudes. "No hi ha suport ni de la federació ni dels clubs. L'únic suport és la velocitat. Tot s'ho ha de fer el pilot. Nosaltres ens paguem les motos, nosaltres ens busquem la vida i hem d'eixir fora a córrer perquè ací a València només fan dues o tres curses", comenta el pilot valencià Víctor Ferri.

"El motociclisme és molt

Al motociclisme, tot s'ho ha de fer el pilot.

car i es necessita un patrocinador que t'ajude. Les dificultats per a trobar ajuda són moltes perquè els grans ho tenen tot i a nosaltres, fins que no siguem dalt, no ens ajudaran. Per això fa falta córrer i córrer molt ràpid, entrenar molt", ens explica el jove corredor barceloní de 17 anys David Domènech.

Tot i que els pilots valencians i catalans dominen les proves del campionat d'Espanya, els corredors es queixen de la falta de circuits i de proves per aquestes terres. "El que passa és que falten patrocinadors tant per als pilots com per a organitzar proves, perquè aquesta gent no veu el motocròs i el supercròs com a esports d'elit", comenta Manuel Rico, pilot mallorquí.

Si, quant a pilotatge, els que dominen són els americans, pel que fa a les marques, són els japonesos els reis de la competició. La lluita entre les quatre marques orientals és molt forta. Honda, Yamaha, Suzuki i Kawasaki són els quatre gegants grocs que lluiten per guanyar títols del món.

Honda no només vol ser la millor, la número u, sinó que vol ser molt superior a la resta de cases, vol arrasar. Per a aconseguir-ho, té un gran potencial econòmic i tecnològic. Honda vol fer motos tan sofisticades, tan complicades, que a voltes tenen problemes mecànics inesperats i porten a la casa al més estrepitós fracàs. Però, tot i així, Honda té prou capital per a recuperar-se dels fracassos.

Yamaha sempre ha estat a l'ombra de Honda. Sempre ha intentat desbancar la marca número u, però no té prou potencial econòmic per a fer-ho. Aquesta competència desmesurada va portar Yamaha quasi al col.lapse total fa uns anys. En totes les modalitats motociclistes la rivalitat Honda-Yamaha és la salsa del mundial.

Per la seua part, Suzuki és una marca que va sempre a guanyar però sense fer una gran despesa. Fan motos ràpides i competitives, però no sofisticades com les de Honda.

Per acabar, Kawasaki és una marca propietat d'un gran industrial multimilionari japonès. La casa de motos és un divertiment. El seu objectiu és vèncer, però, a diferència de la resta de marques, Kawasaki vol vèncer per divertiment i no per interessos comercials.

Aquests són els quatre grans del motociclisme mundial, malgrat que a voltes se'ls avance alguna marca europea o americana com la KTM.

En definitiva, per València en un cap de setmana va passar el millor en marques i pilots. "La competició ha estat molt dura. Hem tingut el bo i millor del campionat mundial tant de motocròs com de supercròs. Els participants eren molt bons i la competència ha estat molt dura", comentava Jordi Elias, pilot català, en finalitzar la prova.

Tots els participants van delectar el públic, amb els seus salts, quan deixaven anar peus o mans, o quan feien girar de forma espectacular la roda davantera. Un espectacle com aquest hauria de passar més sovint per València, on l'afició a tot allò que porte dues rodes aplega fins el fanatisme.

Paco Martínez

L'inici d'una aventura

Lluís Pasqual presentarà pròximament al ministre de Cultura francès les línies fonamentals de futur del Teatre d'Europa. Si s'accepta l'informe serà confirmat en el càrrec de director de l'Odéon-Théâtre de l'Europe.

Passats els tres mesos de *prefiguració* del projecte, anunciats per Lluís Pasqual a finals d'estiu passat, el director teatral podria ser confirmat, en els pròxims dies, en el seu càrrec. Hem aprofitat la seva fugaç estada a Barcelona perquè ens en parli.

"Fins que no presenti l'informe no puc dir res. El que puc dir bàsicament és que és un informe amb una doble vessant: organitzativa, tècnica i pressupostària i, d'altra banda, amb unes línies artístiques definides. També que el Teatre d'Europa, en un 70%, serà un teatre de producció d'espectacles, quan fins ara només ho era en un 20%.

Fins ara, en un 90% ha estat pagat per l'estat francès i en un 10% pel Parlament Europeu. Intentaré que aquest tingui més pes a l'hora de possibilitar les produccions en altres llengües. No hi ha dubte que el Parlament Europeu és la representació d'una Europa rica. D'altra banda, l'Europa de la cultura fa molts anys que existeix. Jo, el que els demano són diners, i com més àmplia sigui la institució menys servituds concretes tindrà el Teatre d'Europa".

—Vostè ha elaborat el seu projecte d'un teatre europeu en uns mesos en què els esdeveniments se superen a Europa d'un dia per l'altre . ¿De què serveixen aquests grans projectes?

—El teatre ha de reflectir aquesta nova realitat: el mapa social euroeu està canviant d'una manera enorme; els polítics són els primers sorpresos. Això m'ha reafirmat una intuïció, és a dir, tinc la impressió que l'Europa del 92 que tenien dibuixada polítics i financers no els servirà per a res. Això reforça la idea de llibertat que ha de tenir la realitat artística per a reflectir una realitat externa, social.

"Les crítiques que he rebut amb *Al vostre gust* m'han donat la benvinguda a França".

En el teatre i el món de l'espectacle també es fan les coses a molt llarg termini; jo mateix tinc contractes per al 93. És veritat que aquests grans canvis m'han dificultat la feina a l'hora d'elaborar l'informe, però també és cert que el teatre passa un moment històric en què necessita un suport econòmic de la societat i jo el faig servir, se'n digui CDN (Centro Dramático Nacional) o se'n digui Teatre d'Europa.

—¿Ens podria aclarir les diferències fonamentals entre el Teatre d'Europa i la recentment constituïda per Strehler Unió de Teatres Europeus?

—L'Odéon és un teatre, un lloc de producció d'espectacles. La UTE és una "incògnita associativa", ho ha dit el mateix Strehler. No és un lloc de producció d'espectacles sinó de contraste d'idees. Ni un projecte ni l'altre impliquen ni exclusivitats ni interferències.

—¿I, què en diu Vitez (director de la Comédie Française), que fins ara ocupava també l'Odéon, dels projectes del Teatre d'Europa?

—A partir de l'1 de març la Comédie deixa d'estar a l'Odéon. Vitez ja havia declarat que necessita una segona sala de característiques diferents a l'Odéon.

—Li ho pregunto perquè ens consta que, quan els creadors teatrals francesos en general s'assabentaren del seu futur nomenament, es va crear un clima general com de rebuig.

—A França em coneixen artísticament —jo he fet sis espectacles a França—, però no des del punt de vista de gestió. El que passa és que l'Odéon és un teatre magnífic i molt emblemàtic. Hi ha unes vint persones disposades a dirigir-lo i unes deu d'elles es creuen amb dret a ferho. De tota manera, amb les crítiques que he rebut amb *Al vostre gust* (estrenada fa mes i mig a la Comédie) m'han donat la benvinguda. Tot això és una aventura extraordinària per a mi, però plena d'incògnites.

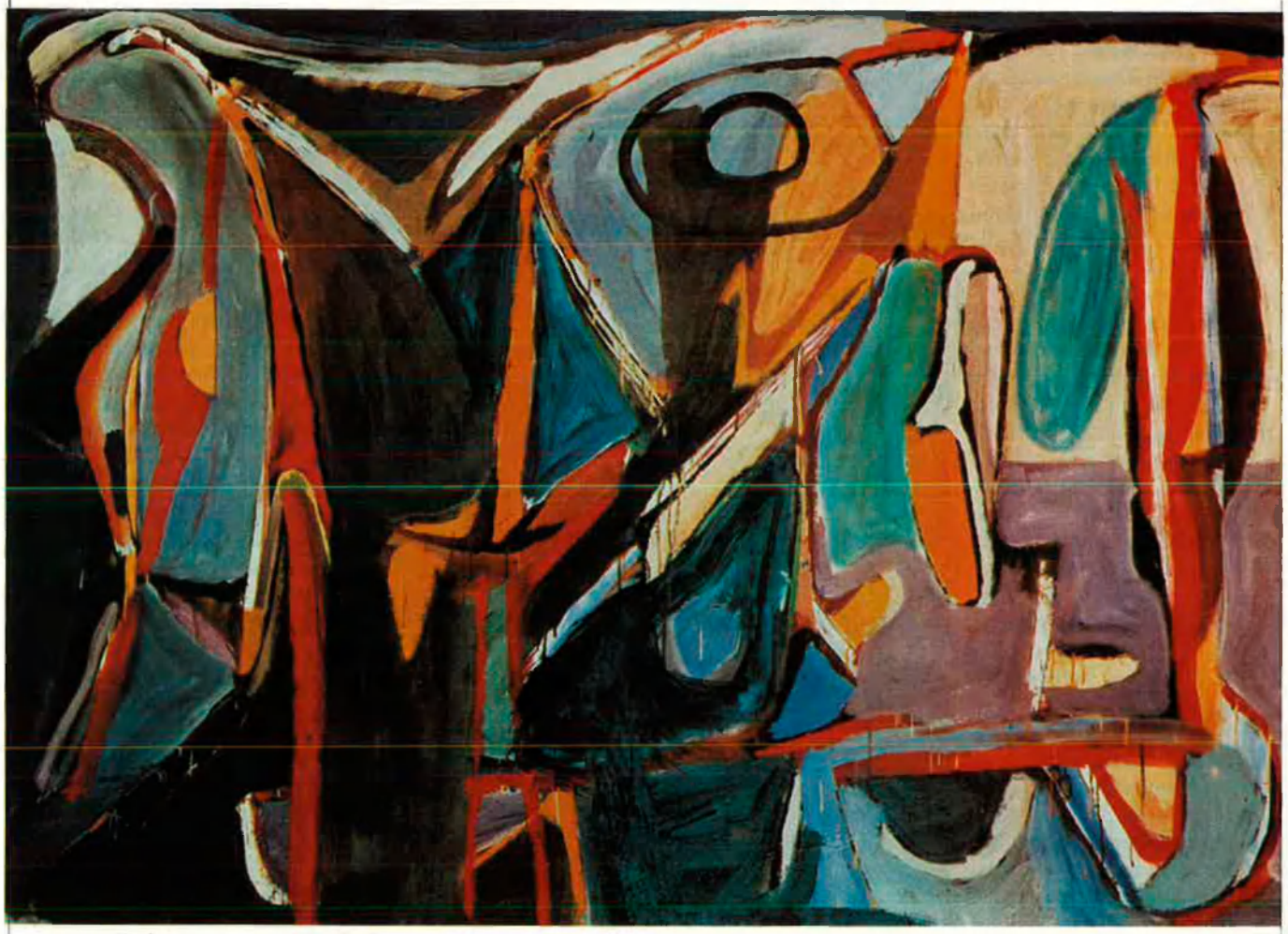
—¿I per quan la primera obra dirigida per vostè en la nova etapa de l'Odéon-Teatre d'Europa?

—Serà la pròxima temporada, passat l'estiu. Cal acabar de definir-ho tot i, a més, el mes de maig vinc a Barcelona a dirigir una obra al Lliure.

Blanca Lucas

El pintor del silenci

Des del passat dia 12 l´Institut Valencià d´Art Modern de València (IVAM) dedica una retrospectiva al pintor holandès Bram van Velde. El pintor de "la impossibilitat de l´ésser" com l´anomenava l´escriptor Samuel Beckett.

Sans titre, oli sobre tela.

Vuitanta–vuit olis i gouaches permeten analitzar l´evolució de l´artista i evidenciar l´aportació fonamental com a vincle entre l´Escola de París i l´expressionisme abstracte nord-americà. Això no obstant, aquesta mostra possibilita anar més enllà en la consideració de veure, com s´ha fet durant molt de temps en l´obra de Van Velde, un testimoni de la tragèdia, de l´absurd d´una època i, també, un exemple del clima existencialista de postguerra.

En els seus inicis, el pintor holandès, infinitament sensible a la llum, es va unir a l´expressionisme de Munch. A París, pels volts de 1924, va desenrotllar una sèrie de natures mortes a la finestra a partir de l´esquema cubista. Mes tard, seguint el camí obert per Matisse i la confrontació amb el món mediterrani, s´alliberà a poc a poc de les estructures de composició picassianes. El 1948, el galerista Samuel Kootz donà a conèixer l´obra de Bram van Velde a Nova York. Dels pintors establerts a França en aquella època, va ser l´holandès el que, rebutjant les solucions plàstiques proposades per Picasso i substituint l´ordre postcubista pel gest i el color, coincidí amb els plantejaments dels artistes americans de postguerra.

La guerra va frenar les recerques plàstiques, que l´artista va reprendre durant els anys cinquanta. Amb una producció que no supera la dotzena d´obres per any, Van Velde, durant trenta anys es va sotmetre a un gest quasi automàtic, i s´abandonà a un pinzell que dibuixà, sense profunditat ni relleu, formes que es descomponien fins a la desaparició. El color, cada vegada més fluid, fou l´objecte de la seua pintura. Va suprimir també les imatges, testimoni de la realitat, fent de cada quadro un autoretrat –com a ell li agradava dir.

Gloria Fleischman

CRÍTICA

L'obra gràfica de George Braque

ART

Ultimament sembla que els projectes expositius d´Ibercaja han tornat al camí habitual: després de l´àmplia mostra de Raoul Dufy (1878-1953) –que passà de llarg, sense detenir-se a València–, ens va arribar la sèrie de treballs de Marc Chagall (1887-1985) al voltant de la Bíblia. I ara s´afronta l´obra gràfica de Georges Braque (1882-1963). Sens dubte, la present aposta cultural d´aquesta entitat mira cap a les grans firmes franceses de l´avantguarda històrica.

El projecte mereix, doncs, un total reconeixement i –sobretot– ha d´encoratjar-se la seua continuïtat.

Es recullen en aquesta mostra que comentem, per un costat, cinc edicions originals il.lustrades d´altres tants llibres, sorgits tres d´ells dels tallers Fequet & Baudier, i els altres dos del dels germans Mourlot. Tots ells editats per Maeght entre 1950 i 1958.

Concretament, es tracta de les edicions originals il.lustrades per Braque de *Milarepa* (llibre dedicat íntegrament al mag, poeta i eremita tibetà del mateix nom, que va viure al segle XI), d´*Una aventura metòdica* (amb un text de Pierre Reverdy dedicat al mateix Braque), de la *Teogonia* d´Hesíod (que inclou el text grec), dels *Cahiers* de Braque (amb tota una *suite* de composicions realitzades entre 1917 i 1949, i amb un suplement posterior amb les de 1945-1955) i finalment de la *Resurection de l´oiseau* de 1958.

Les Amaryllis.

Certament un conjunt de gran interès, en la línia de les rellevants activitats d´il.lustració molt selectiva que de manera creixent ha anat ocupant els artistes del nostre segle. Autèntica bibliofília artística, que en aquest cas reuneix, entre els cinc llibres, més d´un centenar de treballs de Braque.

L´altra part de l´exposició recull setanta mostres entre aiguaforts i litografies (exactament repartides al cincuanta per cent entre les dues modalitats tècniques), la catalogació de les quals s´estén més o menys escalonadament entre 1907 i 1961, per a donar així, en conjunt, una adequada visió de les diferents etapes del quefer artístic de Georges Braque pel que fa a obra gràfica.

En realitat, la totalitat de la mostra exposada pertany a la col.lecció de la Fundació Maeght, que col.labora així en aquesta iniciativa.

Sorprèn de manera molt especial la gran economia de mitjans expressius a què s´aplica Braque, com també la marginació de tot recurs que, de fet, considera innecessari o inútilment recarregant. La calculada simplicitat es lliga plenament amb la serena realització, cercant al màxim cada efecte i donant a cada detall el just paper en el conjunt de les respectives obres.

Aquest toc intel.lectualista i simplificador, aquests jocs emblemàtics, aquesta atenció a qualsevol objecte quotidià per a analitzar i reduir escaridament la seua forma, s´uneix a la màxima *ponderació* que concedeix al color, quasi com mesurant el seu determinat pes –en cada cas– dins de la tensió compositiva. Intimista o contemplatiu, potenciant sempre un grafisme minuciós, George Braque ens ofereix en aquesta àmplia exposició un bon repertori d´exemples per a analitzar, estudiar i fluir del seu llenguatge artístic.

La mostra restarà oberta al públic fins a principis de març. Sens dubte mereix ser visitada. *Romà de la Calle*

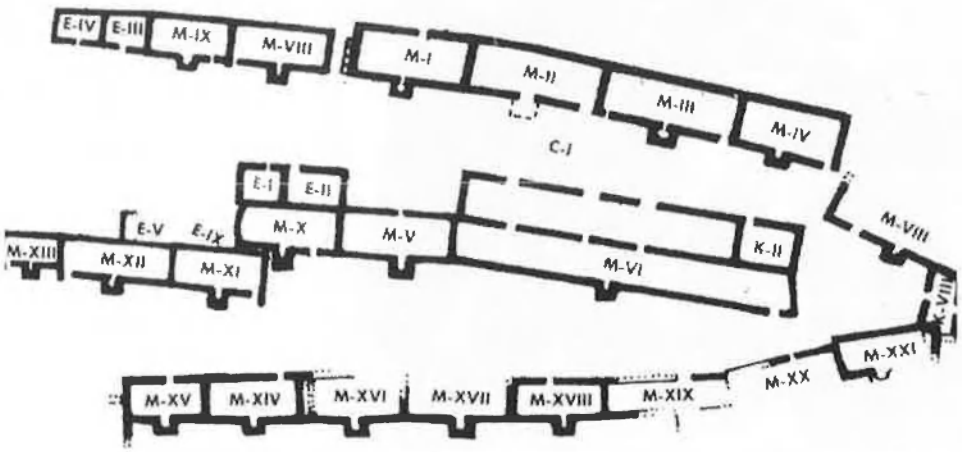
ARQUEOLOGIA

Un Islam desconegut a Guardamar

Excavació a les cel.les de la Ràpita a Guardamar.

Deu fer uns deu anys que casualment uns coneguts de Guardamar del Segura van mostrar a l'equip del Museu d'Alacant una construcció que sobreeixia lleugerament de la duna consolidada al sud de la boca del Segura. Ningú podia imaginar que uns anys més tard les excavacions havien de proporcionar un jaciment interessantíssim on s'ha fet un treball d'investigació de mà mestra. Les excavacions encara continuen però ja no es pot comptar amb publicacions que donen un balanç provisional molt ric i suggeridor. Sota la direcció i coordinació de Rafael Azuar, conservador del Museu Arqueològic Provincial d'Alacant, un ampli conjunt d'investigadors ha donat vida, en una publicació molt notable (*La Rábita califal de las Dunas de Guardamar. Cerámica, epigrafia, fauna, malacofauna*, Alacant, 1989) al que fou aquella instal.lació religiosa i militar. Les excavacions, que han durat fins al present any, són de visita obligatòria per a qualsevol que vulga fer-se'n una mínima idea, i sorprèn la concepció del conjunt, bastida amb mitjans molt elementals: murs de pedra i fang amb aparell en espiga, arrebossats amb calç i terra, sostres de palla i fang sobre bigues de fusta, pintures en vermell fosc, geomètriques en alguns murs, i solament el nínxol de les oracions (*mihrab*) fet amb carreus de pedra sorrenca.

Plànol de les restes trobades

En l'actualitat coneixem aproximadament la meitat del conjunt, que sembla que tindrà una planta ovalada. Devers l'extremitat de llevant hi ha una mesquita amb una sala d'oració estreta i llarga, que té al davant un pòrtic amb tres entrades, que devia fer probablement de pati davanter. Al nord i al sud d'aquesta construcció hi ha unes cel.les, cadascuna d'elles habitada per un almoràvit, que hi sojornava un temps entregat a l'oració i a la defensa de l'Islam. Són cambres rectangulars, oblongues, amb un nínxol d'oració, amb una sola porta. Dàquest tipus han estat excavades vint cel.les i no es pot calcular quantes més n'hi deu haver en la part encara no excavada.

Resulta molt interessant el fet que en algunes de les cel.les s'ha inscrit sobre l'arrebossament de les parets, utilitzant una punta aguda, fórmules religioses i sobretot una inscripció molt habitual: "entrà en aquesta ràpita (tal, fill de tal). És un servent pecador que demana la pregària. Beneesca Déu qui recite per ell (l'Alcorà) i el tinga present a les seues pregàries. Demaneu per ell el penediment. Que Déu tinga pietat amb qui rese per ell. Amén, Senyor dels dos mons. Beneesca Déu Muhammad i la seua família i que els salve". El text és una sèrie de jaculatòries alcoràniques, però el que resulta extraordinàriament suggestiu és el seguit de noms de persona, que ens donen una rica informació antroponímica en la qual es poden rastrejar fins i tot cognoms actuals, més o menys modificats.

La recerca efectuada ha permès reconstruir les condicions en què es feia la vida en aquesta mena de convent transitori. Hi havia cavalls i ases, bous i moltons com a fauna domèstica i alimentària. També, provinents de la caça, hi ha restes de cérvol i conill, i hi ha evidència de sèpies, crancs de mar... El panorama paisatgístic del conjunt de la ràpita es caracteritza actualment pels pins amb què va ser fixada la duna a principis d'aquest segle, però la vegetació que es pot reconstruir per a l'època antiga és més aviat una màquina com la que descriu Cabanilles en el segle XVIII. Es pot parlar molt d'aquest interessantíssim conjunt però el més positiu és visitar-lo. Resulta sempre immensament sorprenent.

E.A. Llobregat

TEATRE

De monòlegs i repertori

Johny va agafar el seu fusell. *Adaptació de la novel.la de Dalton Trumbo feta per Bradley R. Smith (versió catalana de Ramona Via i Lluïsa Vilardell). Muntatge del Teatre Urbà de Barcelona, dirigit per Pep Costa i interpretat per Pep Munné.*

Hem tingut ocasió —amb pocs dies de diferència— d'assistir a dos monòlegs: *Infantillatges* i aquest *Johny...*; en cap dels dos casos no es tracta de monòlegs convencionals, és a dir: dels que busquen establir un contacte directe amb el públic (implícitament o, sovint, explícitament). Altrament, són hereus del *stream of consciousness* de la narrativa contemporània, que es teatralitza en forma d'un monòleg que podríem qualificar d'interior, pel fet que hi ha en ells un fort component d'autoanàlisi. Ara bé, en la peça que ara ens ocupa, calia no sols reeixir en el sempre

problemàtic procés de teatralització d'un text novel.lístic, sinó també en el de superar un precedent cinematogràfic. Que s'hagen acomplert tots dos objectius és degut sobretot a la interpretació de Pep Munné, malgrat que en alguns moments force massa els registres: hi ha hagut, per part d'actor i director, com una mena de por que l'obra no *entrara* si no era per la via visceral, directa. Conseqüència: es cau en més d'una ocasió en un sentimentalisme massa evident. Caldria indicar, en descàrrec de tots dos, que l'adaptació de Bradley R. Smith oscil.la, en excés, entre aquesta recerca d'una emotivitat molt primària i l'exposició, més controlada, de la lluita per poder mantenir la condició d'ésser humà. Per això, quan el text —i Munné amb ell— deixa enrere els records del passat (¿caldrà dir que la força de la imatge cinematogràfica és molt superior en aquest terreny al poder evocador de la paraula, per desgarrada que siga aquesta?), l'obra guanya en força. Això és particularment visible cap a la segona meitat de l'espectacle, quan se'ns representa la conquista del temps i de la possibilitat de comunicar-se; això permet que el *missatge* conscientment emotiu del final siga més que un simple pamflet. Anotem, per fi, que la controvertida escenografia de Tàpies és plàsticament convincent, però potser li falta una mica més de funcionalitat teatral.

La guerra, el desarrelament i la impotència de dos éssers marginals (*Danny i Roberta*, de John P. Shanley; muntatge del mateix *TUB*)... Temes escollits pel grup per crear un repertori de *teatre actual i urbà*, que se'ns diu absent de l'escena catalana. Tria encertada, sens dubte, tot i que fóra injust oblidar que aquests temes, com altres igualment *actuals* (fins i tot la crisi econòmica i el perill d'extinció de la humanitat) s'han donat ja en la història del teatre i poden cristal.litzar sota formes diverses i en molts llocs, no sols als Estats

Pep Munné.

Units. Fins i tot, a les nostres terres. El que passa és que els autors catalans arrosseguen una mena de maledicció, per la qual tothom pensa que, qui més qui menys, deuen de tenir vora cent anys, només saben escriure sobre les flors de Canigó i -lògicament- tot els surt de les mans ple de pols i terranyines... Però això ja és tota una altra història.

Josep Lluís Sirera

MÚSICA

Richter contra la convenció

Palaus de la Música Catalana (4 febrer) i València (8 febrer). Sviatoslav Richter.

El fet concret de música clàssica constitueix, molt probablement, la manifestació més conformista en el seu desenvolupament habitual de totes les que formen l'ampli bloc de les arts de l'espectacle. A cap altra l'espectador va a buscar tan com en el l'afirmació absoluta, per damunt de tot de naturalesa positiva, del dubte i el qüestionament. Dóna la sensació que el públic concertístic només cerca en el concert aquell acord total amb les expectatives; aquella comunió esperada i quasi sempre segura; aquella aquiescència satisfeta i acrítica, oblidant així que es tracta d'una manifestació cultural i que com a tal la seva vocació més genuïna ha de ser provocar o esperonar el sentit crític i no el sadollament hedonístic més o menys generós. En definitiva, obrir expectatives i no tancar-les.

Aquest exordi resulta oportú en el context del concert que acaba d'oferir el pianista rus d'origen alemany Sviatoslav Richter. La seva figura, mitificada per una trajectòria peculiar i per una absència que a Barcelona es remuntava a uns vint anys, va fer que existís una considerable expectació. Expectació més atenta que mai, més oberta a altres expectatives que la de l'èxit segur, que davant d'altres esdeveniments. La imatge més o menys tòpica de "posta del piano", o sigui, músic heterodox i inesperat que envolta el pianista, feia que l'ambient musical barceloní es mostrés prèviament més receptiu i atent que en altres oportunitats.

La fredor amb què va ser saludada la primera part del concert va mostrar fins a quin punt l'actuació de Richter va aconseguir allò que molt probablement s'havia proposat. Capfitar el públic en un món de confusió davant unes interpretacions de Mozart i Chopin, destill.ades, quintaessenciades, ascètiques i despullades fins a límits màxims. Sempre pendent de la partitura tota una imatge d'una postura concreta davant del fet concertistic amb la il.luminació de la sala pràcticament reduï-

da a una petita làmpara de peu situada al costat del piano que amb prou feines il.luminava la superfície de la partitura, Richter va oferir la seva lliçó personal. La del culte a la música sense epítets, reclosa en si mateixa, rigorosa i excloent de tota mena de contaminació exhibicin´stica, ornamental, rítmica, tímbrica o d'intensitat sonora.

El seu va ser un discurs plé de coherència, atepeit d'un concepte propi i personal, a-romàntic, allunyat de tota convenció. O potser seria millor dir, ben afermat a la gran vonveció del "fer" música i allunyat de l'habitualitat de tota una història del concepte interpretació pianiística que ha dominat un segle i mig al rebuf del creixent rol assolit per l'instrument piano en el si del fet social concert.

Aquesta concepció interpretativa no podia sinó colpir i agafar a contrapeu un públic inevitablement vincluta a la història d'una "normalitat" radicalment capgirada per Ritchter. I el xoc va produir el miracle de convertir un concert de piano en un fet cultural intrínsicament pur.

Tot això és clar, a costa d'una incapacitat, matisadament manifesta, per a "traspassar l'escena", per a commoure, per a crear un clímax comunicatiu convencionalment càlid, Va ser un preu, qui sap si per a alguns excessiu, que calia pagar per a gaudir de l'evidència que el concertisme pianístic és quelcom més que un ric i bàsicament assumit món de convencions

Jaume Comellas

DISCOS

Una mà amiga

Mano Negra. 'Puta's Fever'.

París és una ciutat de mestissatges, i a aquesta característica no és aliena la música popular. Pel que fa a nosaltes, hem vist projectar-se fora de la metròpoli agrupacions amb una forta empremta *caló*, com Ricky Amigos o els Gipsy Kings. Els sons del Magrib troben en la capital del Sena fàcils canals de fusió i els ritmes llatinoamericans coquetegen sense embuts amb les hosts del *rock*. París ha servit

també durant els últims anys com a plataforma de llançament per a diferents músics africans, siguen o no de l'àrea francòfona, i la música antillana sol tenir un acolliment més que càlid. No resulta estranya, doncs, la festa intercultural organitzada pels germans Tonio i Manu Chao (fills de l'escriptor espanyol tant de temps exiliat Ramón Chao) amb el seu segon àlbum, cuit a alta temperatura..

Després dels assajos de Hot Pants i Los Carayos, com també el seu prometedor primer àlbum (*Patchanka*), Mano Negra ha llançat ara una col.lecció de dards insolents, divertits, superrealistes i vigorosos que, embolicats amb la voluptuosa figura de Heddy Lamarr, es claven directament en allò més vitalista de la música *pop* actual. Els xicots s'han imbuït prèviament de sons caribenys, nord-africans, mexicans, hispans, Harlem i del *rock* més visceral i combatiu, per a generar un còctel explosiu que difícilment pot passar desapercebut. Tots els solscs de *Puta's Fever* vessen frescor, barra i solidesa, i contenen aromes per a tots els gustos. Des de referències molt ben assimilades dels Clash més efervescents fins a cadències ètniques per a disfrutar amb te moro al costat, passant pel *tex-mex* més *vacilón*. Hi ha humor, provocació i entusiame guerriller en els textos, escrits en àrab, castellà, anglès o francès segons el cas. I, sobretot, hi ha un ànim encomanadís i una invitació contínua al ball desinhibit. Fins i tot la *pachanga*, tan cara a Mano Negra, cobra en aquest disc dignitat i sentit. Poden resultar excèntrics, però saben el que fan i demostren haber païtbona part de la música popular del nostre temps. Fins i tot toquen un vals i no resulta hortera ni pretenciós.

J.M. Játiva

TELEVISIÓ

Antena 3, errors mil

"¿Tens marfil a casa teva?", diu ell. "No, no tinc marfil a casa i tampoc utilitzo els esprais, per no fer mal a la capa d'ozò", respon ella. "Per sort no tens marfil, perquè t'esgarrifaries de veure els perjudicis de la depreciació de la fauna africana en el proper reportatge..." Aquesta estrambòtica conversa, catalogable com un d'aquells històrics *diálogos para besugos* dels tebeos, pertany a un informatiu de migdia d'Antena 3. Tot i reservar per més endavant un judici definitiu sobre la qualitat de la nova emissora privada de televisió, els seus butlletins de notícies són el millor programa d'humor que hem vist en força temps. Surrealistes com Tip i Coll, però amb molts *gags* que ja voldria signar Milikito.

Igual que a aquella TVE, una, gran i gens lliure li va tocar un dia el trist títol de ser la millor televisió d'Espanya, perquè no n'hi havia altra, des que va iniciar les seves emissions Antena 3 s'ha consolidat ràpidament como la millor televisió privada d'Espanya.

Senzillament perquè no n'hi ha una altra. Benvinguda sigui aquesta empresa veterana en l'àmbit més immediat de la informació, la primera de les cadenes privades perquè un nou subjecte àudiovisual ja és alguna cosa millor que la situació preexistent. Com més seran, més pluralisme faran, si les cadenes privades respecten la seva cohesió interna. Però, per favor, que en vinguin d'altres de pressa, perquè, si algun liberal dels purs vol informar-se només per la pantalleta privada, veient Antena 3 es tornarà un apassionat apòstol de les nacionalitzacions.

Els directius d'Antena 3 treien molt de pit pontificant que els ciutadans, per fi, sabrien com és una bona televisió. "La nostra tindrà una creativitat molt espanyola", especificaven. Potser ho deien perquè l'espanyolíssima *chapuza* ja és aquí. Un noticiari d'Antena 3 és un galimatias espectral on les veus busquen imatge, les imatges busquen veus, els locutors busquen la càmera i la càmera confon els locutors; on es pot començar amb un crit terrorífic de "¡dentro cabezera!" i sentir-ne en qualsevol moment un altre de "¡silencio!" que posa la pell de gallina. (¿La propaganda ja parlava de monstres, aquí?) Tot en mig de soroll, ressonàncies i lapsus de les collites més acreditades.

Aquests errors professionals serien *peccata minuta* si no fos perquè el rovell de l'ou ideològic de Antena 3 es distingeix per un antisocialisme ventral (en el debat sobre el *cas Guerra* en el Congrés va acabar de fer-se palès amb els talls al vice-president); per un perillós sentit xaró d'allò que és popular que s'expressa quan una reportera del *cor* dóna com a notíca seguidament de l'Azerbaidjan, l'avortament i Fraga que va veure el baró Thyssen amb caspa a les muscleres; i per una difuminació de la frontera entre informació i entreteniment. Aquest caos encara pot perfeccionar-se amb uns senyors fent una innocentada consistent a dir al públic que bufant es pot fer ploure a Euskadi o que enderrocaran les muralles d'Àvila.

Per sort, la majoria de ciutats i pobles d'aquest país, ja castigat pels aiguats i la sequera, no poden veure Antena 3. El pitjor càstig bíblic sempre és per a dues ciutats: llavors van ser Sodoma i Gomorra. Ara, Madrid i Barcelona.

Ramón Miravitllas

CULTURA

Els dietaris, un gènere de moda

Literatura intransferible

El diari és un dels miralls menys cruels d'aquestes darreries de segle. Potser per això, famosos i no famosos han omplert pàgines i pàgines dedicades a aquest gènere, en principi, íntim.

Diumenge 24

És diumenge, però demà és Nadal. Grans problemes. Totes aquelles taules. Taules i més taules, interminables. He decidit no dinar, per anar fent lloc. En canvi, m'ha caigut a les mans un llibre de Kafka. Me l'he llegit d'una tirada i se m'ha passat la gana. Després m'he estirat al sofà i m'he passat sis hores sense fer res, per comprovar una cosa que m'havia interessat del llibre. Kafka assegurava que "l'home que no porta un diari es troba en una falsa posició davant del dietari d'un altre. Per exemple, si llegeix en el diari de Goethe que l'11 de gener de 1797 aquest es va passar el dia a casa ocupat en afers diversos, li semblarà molt poc". M'agrada comprovar que un camaleó com Kafka també pot equivocar-se. Justament he començat a guixar aquest full de paper per demostrar-me que puc escriure sense problemes: "Diumenge 24. M'he passat sis hores sense fer res al sofà de casa." Mai no he portat un diari i la veritat és que no em sembla poc.

Dilluns 25

Ja ha passat Nadal. Sense cap exabrupte enguany, però sense perdre tampoc del tot aquella horrible sensació de tren elèctric que viu rodó, al damunt de la catifa del menjador, sense cap opció a millors paisatges. Els avis han fet cagar el tió amb la poca traça habitual i el nebodam ha gaudit intensament de l'espectacle. Després del xivarri, els grans ens hem acostat a l'avet nadalenc i l'hem munyit. He tingut una gran sorpresa. A banda dels compact-discs, colònies i corbates habituals, m'han regalat un llibre en blanc. Sí, un diari. No m'he pogut estar de treure el full que vaig escriure ahir i copiar-lo a la primera pàgina. Tots se n'han fet creus, de l'encert del regal. Fins i tot he copsat una certa tendència general a la decepció més absoluta. La qüestió és que ara el vull anar seguint, però no sé massa ben bé com fer-ho. Recordo haver llegit un llibre de Thomas Mallon, *A book ones own,* on assegurava que cada any es venen uns cinc milions de diaris en blanc als Estats Units. ¡Vés a saber amb quines bajanades els deuen omplir!

Dimarts 26

Sant Esteve m'ha enxampat en plena febre dietètica. He buscat tota la informació possible sobre la meva nova passió als diccionaris enciclopèdics que corren per casa. Sembla que, així com l'autobiografia té uns orígens un pèl complicats (hi ha qui sosté que a l'antic Egipte ja es pot parlar d'autobiografies en contraposició a les tesis més ortodoxes que parlen de dos segles enrera, només), el diari és un costum més ben datat. D'una banda, les famoses Croades a Terra Santa van generar un tipus de crònica viatgera que prenia l'estructura exacta d'un diari. D'altra banda, els llibres de família dels mercaders italians i catalans (basats en la comptabilitat o en l'educació dels fills) acostumen a anar ben plens de prosa quotidiana per referir-se a les operacions mercantils efectuades, als canvis econòmics... Recordo perfectament el "dietari" de la sabateria dels pares, on anotàvem les dades importants del dia. He de reconèixer que a mi, com a un Ramonet fill de senyor Esteve qualsevol, el que més m'agradaven eren els dies de festa, perquè així podia guixar-hi quatre ratlles, un dibuix o un poema imbècil en anglès.

Dimecres 27

"Carrers molls, calaixos eixuts", m'ha dit en Gaspar de *La Maga.* Saviesa fenícia d'un vell llibreter. Això ha estat aquest matí, ja fa molta estona. He anat a remenar i m'he endut uns quants llibres que fluctuen entre el dietari i les memòries. Ahir vaig regirar les lleixes de casa i només vaig trobar-me un parell: el depressiu *Diari d'Anna Frank* i l´estrany Diari d´un geni de Salvador Dalí. El més emprenyador de tots els diaris publicats és la munió d'excuses que l'autor engipona a les primeres planes de l'obra per justificar el seu excés de narcisisme. També en això la motivació més enginyosa és la d'en Dalí: "Per escriure això que vaig a escriure, em poso sabates de pintor horriblement estretes. La dolorosa cargolada que m'exerceixen sobre els peus accentua al màxim les meves capacitats. Aquest dolor subtil i progressiu em fa cantar com un rossinyol o com un d'aquells cantants napolitans que també portaven les sabates massa estretes." Suposo que aquest diari no arribarà mai tan lluny com el del geni empordanès, però he de reconèixer que s'hi va molt bé, en sabatilles.

Dijous 28

La primera innocentada del dia ha estat empassar-me els articles referits als dietaris que han aparegut darrerament a la premsa. En concret un italià anomenat Folena afirma que la versió més elemental de dietari és la marca quotidiana amb què Robinson Crusoe castigava al seu arbre preferit de l'illa, mentre que la més complexa seria el *Diari d'Eva* de Mark Twain, qui afirma haver-lo transcrit de l'original edènic. El seu començament és fantàstic: "Avui tinc un dia de vida" —hi anota Eva— "quasi un dia sencer.

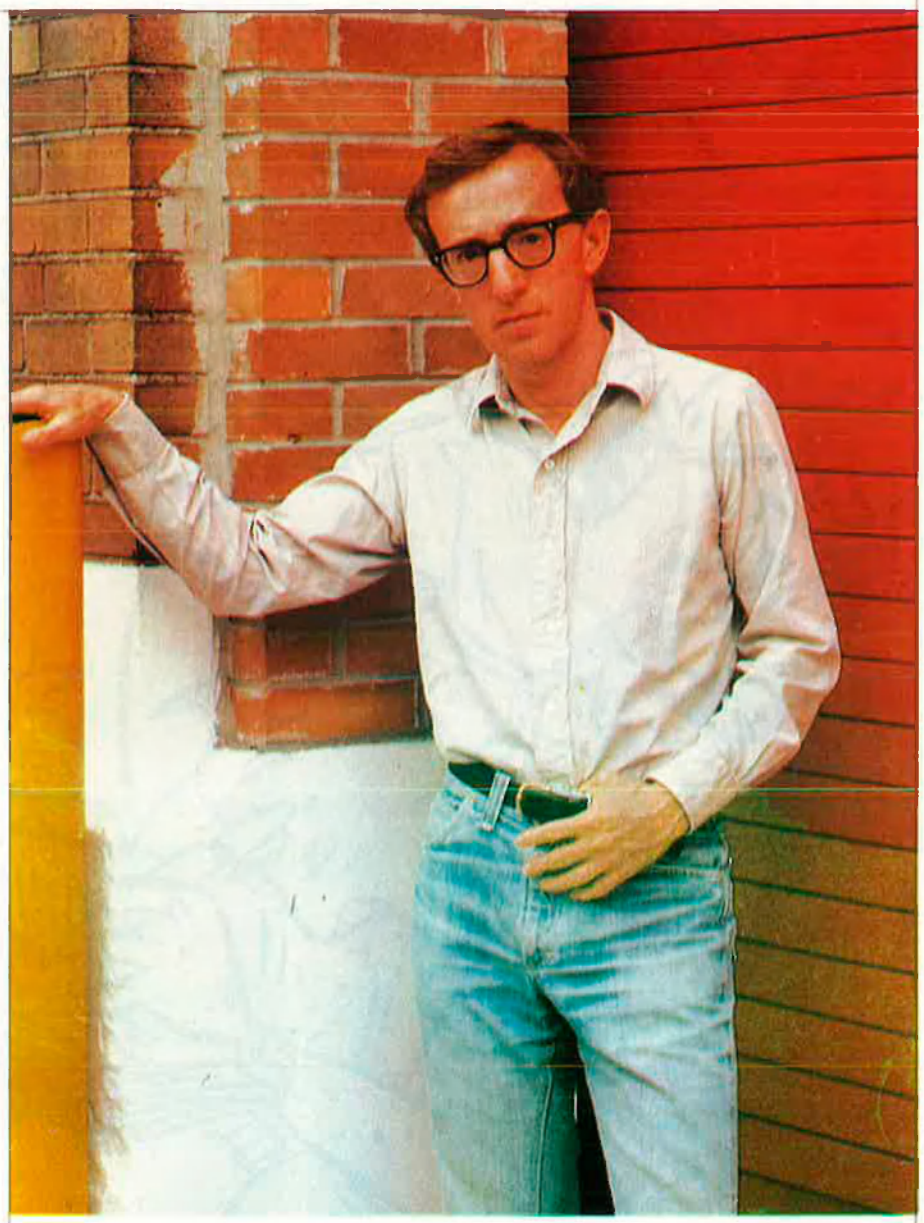

Vaig arribar ahir". La veritat és que el diari és un text que mostra la tibantor espectacular que pot existir entre temps i escriptura, i manta vegades aquesta tibantor esclata en la sàtira més mordaç. No només Twain satiritzava el diari, també Woody Allen ha fet servir en moltes ocasions l'estructura de dietari o llibre de memòries per satiritzar els membres de l'*star-system* (tant del món de l'espectacle com de la intel.lectualitat més conspícua) que fan pública la seva vida a les pàgines de la premsa especialitzada o en llibres amb vocació de *best-seller*. Puc imaginar-me el diari secret d'Andy Warhol, parlant de la seva al.lucinant descoberta de Tama Janowitz, l'escriptora. Però no m'acabo d'imaginar un capítol dedicat a l'Empordà, malgrat Dalí. Ells s'ho perden, tanmateix. Nosaltres ja tenim les tòpiques *Memòries de Califòrnia*, on Lluís Racionero ens recorda que va existir una generació entestada a fer servir

sempre la primera persona del plural. L'equació que fa servir Racionero és la de temps/canvi, mentre que en els diaris dels antics comerciants l'equació que regia devia ser senzillament temps/diner. En canvi, per als viatgers impenitents la dicotomia és molt més coneguda: temps-espai. També els filòsofs escriuen diaris. Moltes vegades és l'única cosa que escriuen, i la seva equació ha de ser temps/consciència. El diari és un gènere absolutament obert. Tothom té dret a participar-hi: pilots, formoses, botiguers, pieres, monges, susannes, industrials, castellets, putes, bohigues, futbolistes, villatoros, obrers, racioneros, administratius, espinàs, paletes, gimferrers, guionistes de ràdio... Tothom pot trobar la seva equació. Jo mateix, en aquests moments, provo de practicar la fórmula inefable: temps/temps.

Divendres 29

Començo a sentir-me una mica confús. Fa quatre o cinc dies que no dormo gaire. M'he llegit uns quants llibres de memòries i tres o quatre dietaris, però no acabo de veure el meu camí. De la joiosa Maria Aurèlia Capmany m'he empassat *Mala memòria* i *Això era i no era*. Aquesta opció d'apropar l'art a la vida i apostar per un trànsit dels seus personatges més volguts per entre els fets reals que serva la memòria té un cert interès. Però potser fóra millor la inversa. En comptes d'aquest mètode prosopopeic, jo hauria preferit l'Aurèlia fent de personatge de ficció. Sempre és un salt més versemblant per a qui afirma sense embuts: "em moriré definitivament quan ja no pugui recordar". El que passa és que, per exemple, el *Viure i veure* d'en Tisner juga a un joc molt diferent. El valor de veritat que l'Avel.lí Artís Gener vol per a les seves memòries fa que, curiosament per al patriarca dels encreuats catalans, no s'hi valgui a jugar. La seva amenitat característica a l'hora de narrar anècdotes no li treu en cap moment un gram de ferro. L'Oriol Bohigas, en canvi, al seu *Combat d'incerteses (Dietari de records)* fa servir un estil més suau, però acaba incidint també en la Guerra Civil, que sembla fita obligada de tots els memorialistes ibèrics dels darrers trenta anys i causa principal, desgràcies majors a banda, de l'onada paorosa d'avorriment que des de sempre ha planat sobre aquest tipus de literatura.

Woody Allen

Dissabte 30

La meva vida ha canviat. Espero amb delit el moment d'obrir aquesta llibreta i embrutar la seva magna blancor amb les descobertes del dia. Avui he llegit tres dietaris més. El *Quadern venecià* de l'Alex Susanna m'ha semblat una agenda cultural envejable amanida de sensacions poc explicitades. Josep Piera s'ho ha fet d'escriptor mixt a cavall entre la narració i la sensació a *Un bellíssim cadàver barroc*. Però tots dos llibres neixen d'estades a Itàlia, l'excusa ideal per encetar un dietari que pugui oferir algun interès especial sense haver de furgar en la quotidianeitat barcelonina o valenciana, prèvia i posterior. Tampoc el tercer en discòrdia m'hi ha aportat gaire llum. El periodista i autèntic professional de la ploma Vicenç Villatoro ha publicat un dietari anomenat *A l'inrevés*, que manté l'estètica ortodoxa fonamental del dietari: la suma de retalls. *A l'inrevés* és una col.lecció d'idees personals (però transferides i sovint transferides) generades durant els difícils entrenaments diaris que l'autor fa en "observació del món". Cap de les tres opcions no m'abelleix del tot, però. Totes cerquen una singularitat que me les allunya.

Diumenge 31

Josep Ma. Castellet DOMENEC UMBERT

Quan escric aquestes ratlles l'any vigents és a punt de cloure el seu viatge periòdic a l'existència. D'aquí a un parell d'hores farem el pas en fals de cada cap d'any i totes les boques s'emplenaran del farragós monstre del "bon-any". I tornarem a ser nens, com cada gener. Com aquest matí mentre llegia, just a l'hora de l'esmorzar, *El nen de la plaça Ballot* de Josep Maria Espinàs. Com aquest matí mentre m'empassava àvidament l'any en la vida d'un nen de set anys que l'Eduard Castellet ha titulat *L'edat bre u* . Una lectura apassionant practicada entre els dubtes deontològics que sempre provoca la recreació d'un registre lingüístic molt allunyat dels diversos estàndards i el plaer immens de treure a passejar l'ànima de nen. En canvi, a mitja tarda m'he adonat que en Josep Maria Castellet exerceix de germà adult i ens proposa a *Els escenaris de la memòria* jocs d'alta volada a través d'un itinerari geogràfic que comprèn autèntics cracs com Pla, Alberti o Ungaretti. És clar que, a la llarga, l'autèntic protagonista de l'aventura és l'observador observat —el guaita del castellet, com si diguéssim—, i que el perfil de solitari acompanyat no dista gaire del que tenen tots els nens.

Dilluns 1

Any nou, vida nova. Per primera vegada en la meva vida no he celebrat l'entrada del nou any. M'he quedat a casa i m'he posat d'hora al llit. Una munió de memorialistes i escriptors famosos m'han envoltat amb els seus diaris a les mans. Per alguna estranya raó plovia a bots i barrals, gairebé amb una força tràgica. La riuada ha netejat tot allò que ha tocat. També els seus diaris. S'han sentit les setze campanades entre la remor de la tempesta (quatre i dotze, en dos timbres clarament diferenciats) i després tots els escriptors que m'envoltaven s'han posat a ballar. Sense moure'm del llit, mig a recer de la flassada, he observat estupefacte com portaven totes les pàgines del diari en blanc. L'aigua havia dissolt els mots amb què cadascun d'ells havien intentat afixar la seva memòria. M'he despertat espantadíssim. Segurament això de dormir més de vuit hores seguides no és gaire bo per al cervell. El "cer-vell" no és cosa de joves, que deia en Pin i Soler.

He obert la correspondència endarrerida per tornar a la realitat més immediata i ha estat una decisió determinant. Entre factures i rebuts, fulletons propagandístics de zones d'esquí paradisíaques o reparacions TV, i d'altres documents d'aquest caire, he trobat una carta d'Itàlia. Ve de l'*Archivio Diaristico Nazionale* i conté les bases de participació a un premi literari específicament destinat als diaris, *l'Emblema di Pieve S. Stefano.* En aquesta població italiana de la província d'Arezzo, des del 1984, es convoca un premi anual de diaris. Fins ara l'*Archivio* compta amb uns 600 manuscrits i la majoria dels participants no són escriptors de ficció, sinó que poden ser metges, bidells, emigrants, alpinistes, missioners, buscadors de tresors, nobles, periodistes, ocellaires... El cas més singular és el de tres diaris coincidents sobre la campanya de Rússia. En dos d'aquests diaris sembla clar que, tot i que no es coneixien, els dos autors es van trobar durant la retirada del Don. El primer fou capturat i es va salvar. L'altre va aconseguir de fugir i va morir entre els republicans. Així, la pura coincidència vital ha aconseguit crear una trama argumental a dos nivells digna de l'estructura novel.lesca més complexa.

¿Perquè, ens agradi o no, el diari és un dels miralls menys cruels d'aquestes darreries de segle.

Màrius Serra i Roig

Lluís Roda, premi Octubre de poesia

"Cal canviar la concepció del món"

Dissabte passat va ser presentat al Cafè Lisboa de València el llibre de poemes *Sobre l´hamada*, premi Octubre de poesia de 1989, pel poeta Àlex Susanna i l´actor Ovidi Montllor. En aquesta entrevista, Lluís Roda parla de poesia, però també de la seua concepció del món i dels canvis que esperen al món de la cultura en el futur.

Lluís Roda, malgrat la seua joventut, és un vell coneixedor del món literari. Ell va ser un dels artífexs de la primerenca revista *Llombriu* i té publicats alguns llibres de poesia. Ha estat, però, *Sobre l´hamada* el poemari que li ha servit per a arribar a una nova definició de la seua poesia, ja que el llibre traspua maduresa i ingenuïtat amb uns plantejaments diversos i suggerents. Roda, però, té una altra vessant preocupada pel món que vivim i que contrasta amb la tòpica frase que els poetes estan sempre en les núvols. Per això van dedicar aquesta entrevista primordialment a parlar d´aquesta seua particular concepció del món.

– Potser sí, que es poden fer coses noves, però no tant des d´una postura formal, com des d´una aliança entre la renovació formal que ens van deixar les avantguardes i la necessitat del contingut.

– Crec que cal canviar una mica la concepció que tenim del món, fins ara tenim una concepció massa lineal, els fets se succeeixen un darrere l´altre i nosaltres ens afegim a tot allò anterior, però perfectament també podem concebre el món d´una manera on no hi haja cap centre i en canvi tot està relacionat i nosaltres som el centre del món. Es a dir, sentir la contemporaneïtat com a centre de la història, que en som els precursors i en som els hereus també.

– ¿Una tornada al món renaixentista?

– No, perquè es tracta de ser el centre de la història i al mateix temps assumir que sempre ha estat així, l´home en tot moment és el centre de la història. En aquest sentit, doncs bé, com les esferes que graviten en l´univers que totes són equidistants i cap d´ella és el centre. I per tant, un element nou que entra –i t´estic parlant d´una metàfora, d´un símil–, que forma part d´aquest univers, en principi naix des del propi univers, és a dir, sabem que els elements que componen la matèria són tots els mateixos. Des d´aquest punt de vista no hi ha res de nou, però sí que, si un objecte nou es forma, doncs, és un objecte nou i per tant un poema; evidentment els elements amb els quals s´ha fet són als diccionaris... Al final és un problema de percepció, un pot tenir la sensació que no fa res de nou o la contrària. No obstant això, jo crec que l´escriptor, el poeta, està obligat a cercar l´originalitat, però no l´escriptor sinó l´individu, la col.lectivitat humana té aquesta obligació moral, social. Estem tots avorrits...

– Això de l´originalitat podria ser molt discutible. ¿Què entens per originalitat?

– La recerca de l´originalitat no per a descol.locar el que tens davant, sinó per a projectar al màxim les nostres possibilitats, a través de la subjectivitat, ¡és clar! També de la individualitat, de la concepció de l´individu com a ser distint i en principi amb uns valors, creure en aquests valors i creure en la col.lectivitat com a conjunt d´individualitats que cal projectar i que a través de la poesia es pot fer aquesta recerca interior necessària. Tenim uns mitjans i n´inventarem d´altres, ¿no?

– Tu saps que l´originalitat és un concepte del segle XX ,tal i com l´interpretem nosaltres. Que abans no se cercava l´originalitat, sinó que l´escriptor prenia els autors anteriors a ell...

– Es clar que els temes són eterns, són els mateixos, el ser humà, les seues preocupacions, les seues obsessions són les mateixes, es tracta de no tenir la sensació que no pintem res, que som el mateix, que tota la vida ha estat així... Som els mateixos, però és distint des del moment que jo ho sent com a distint. Però jo crec que al final es tracta d´una actitud optimista o pessimista, i jo em sent optimista i crec que si no tot és interessant, sí que tot pot ser susceptible de ser-ho.

– ¿D´on creus que pot nàixer la necessitat de fer versos en un temps com el nostre ,que sembla bastant aliè a aquest

tipus de coses?

– Això ja és endinsar-nos en la concepció del poeta. Hi ha una necessitat que normalment es mira d´ocultar, una gran por per enfrontar-se al paper en blanc, que és d´alguna manera enfrontar-se a u mateix, el ser humà, la intel.ligència el descol.loca i normalment en som víctimes. Tenim una capacitat de raonar i ens fa voler raonar coses que en principi no són susceptibles de ser raonades. El poeta s´enfronta al paper en blanc i diu: ¿què escric? ¿de què parle? ¿tinc alguna cosa a dir? Jo no sublimaria la poesia, és a dir, crec que la creació, en principi, és: perquè gràcies a una capacitat sensorial i intel.lectiva, et projectes. Ara bé, el problema és ¿què projecte jo? La diferència entre el creador i la resta de la gent és que la gent tendeix a defugir aquest tipus de problemes, que el temps senzillament passe. Abans la gent parlava del segle XX i de la recerca de l´originalitat, també és que la gent no tenia temps lliure, prou enfeinats estaven només per a intentar satisfer les necessitats bàsiques, és a dir, alimentar-se, vestir-se, no patir gana, estic parlant de la població, i el futur que desitgem és un futur on cada vegada hi haja més temps lliure, ¿no? ¿Què farem, quan desapareguen les injustícies, quan el temps siga nostre? Aquesta és una part de les coses que es planteja el poeta davant del paper en blanc. Una manera és la projecció individual, és a dir, un món farcit de sers individuats, implica un món de persones distintes, cadascú les seues dèries, i si això cadascú és capaç de manifestar-ho des de la manera de vestir fins a la manera de viure i en creacions tangibles, siguen a través de la matèria lingüística o a través de qualsevol altra matèria, serà un món interessant.

– En una època en què retornen alguns moviments religiosos, quan ens acostem al mil.leni i aparentment som al mig d´una postura més espiritual, més intimista, la qual cosa xoca amb un consumisme i una vida exterior també cada vegada més estesa, però el fet cert és que, no obstant aquesta predisponibilitat d´una part de la població cap a l´espiritual, en el sentit més pagà de la paraula, si vols, la poesia, depositària històrica de molts d´aquests valors, no troba el seu lector.

– A mi, en principi, aquesta mena d´espiritualisme que tu m´has descrit no m´interessa. Jo conec els Estats Units per haver-hi viscut i conec la mena d´espiritualisme que porta a aquesta situació i no m´interessa gens, ¿no? Es un fugir del món, de la realitat, és un fugir del paper en blanc, buscar altres pautes ja donades de conducta.

– Però no et parle que tothom escriga poesia, sinó que tampoc sent la necessitat de llegir.

– La poesia és molt difícil, és minoritària, i en principi sembla abocada a ser minoritària mentre l´educació no tendesca a crear persones amb capacitat intel.lectiva pròpia i amb capacitat sensitiva pròpia, és a dir, l´educació arreu del món actualment no inverteix a crear persones amb sensibilitat i crear persones amb capacitat intel.lectiva pròpia, és a dir, per això la poesia, que va creixent sobre ella mateixa, s´està allunyant cada vegada més de la societat, dels possibles lectors, dels possibles consumidors. Abans era una minoria, era una aristocràcia, que desenvolupava aquests plaers intel.lectius i sensorials que són la poesia. I continua sent igual, és a dir, no hi ha una educació en aquest sentit, és molt més accessible la novel.la, perquè en la novel.la, les paraules si bé no són exactament utilitzades en el mateix sentit que en el llenguatge col.loquial, tampoc es

distancien massa, o dit d´una altra manera, en poesia aquests jocs són molt més extrems, el grau d´abstracció és molt més gran. Per tant l´esforç també ha de ser molt gran. L´educació a què estem assistint ara no facilita tampoc l´abstracció, és a dir, el grau d´abstracció és un grau de dificultat. És a dir, que la poesia és difícil, però el plaer que se´n deriva crec que val la pena.

– Però els nanos que ara aprenen amb els ordinadors, per exemple, necessiten un grau d´abstracció important, perquè si no, si es preguntaren com funciona, com actua realment el que tenen entre mans, seria un món complicadíssim per a ells.

– El que passa és que nosaltres també som uns ignorants dels ordinadors, en el següent sentit: ens admirem del que sabem fer i tot plegat només som usuaris de programes, una altra cosa és ser programador, però per a ser usuari de programes només cal saber quin botó has de prèmer...

– Però si tu penses com estàs treballant, si et preguntes com és possible que aquest aparell faça tot això...

– Sí, però posem un símil. Jo pregunte als alumnes: ¿quines són les vocals? Ells se´n riuen, ja que nosaltres tenim la suficient capacitat intel.lectiva per a saber que són a,e,i,o,u, però ¿per què són aquestes i no la b, la p o la d? En definitiva, no sabem què és una vocal, per què és aquesta i no una altra. Passa igual amb els ordinadors. No exagerem, som usuaris de tecnologies i el problema és que manca últimament la relació, la recerca de relació entre les coses. Vull dir, hi ha molta especialització, però les coses tenen sentit en el moment que tu les integres personalment, humanament. Jo he conegut, quan vivia als Estats Units, gent com ara enginyers nuclears que després íntimament eren com nanos; això és conegut, l´infantilisme dels americans, o gent responsable d´IBM absolutament infantils, que anaves a sa casa i jugaven amb trens elèctrics. Cadascú pot fer el que vulga, però crec que és significatiu, com a símptoma. En realitat està tot per fer i ho tenim fotut, però no ens podem deixar vèncer ni intimidar per l´agressivitat de les perspectives.

– Hi ha gent que considera els poetes com a éssers fora del món, allunyats de supòsits més amplis. ¿Quines són les teues aspiracions com a escriptor, com a intel.lectual, per parlar des d´una perspectiva més àmplia?

– Jo em considere molt plural, però també em considere conscient que a tot no es pot arribar, i allò que jo puc fer és intentar fer poesia bé, intentar-ho, i jugar-ho tot a una carta. Una bona mostra és Coromines, que va contra rellotge.

SOBRE L´HAMADA

– En el moment que u es posa a escriure poesia en el món actual –diu Lluís Roda– ja està renunciant pràcticament als lectors. Si tu el que vols és ser molt llegit, aleshores hauràs d´escriure aquelles coses que saps que seran més enteses, però jo no modifique la meua creació per a ser més entès. A mi el que més m´atrau d´un llibre és el títol. Si el títol t´agrada, generalment et compres el llibre. Potser després el llibre serà horrorós, però bé. Jo estic content amb el títol del meu llibre.

– ¿Com el vendries?

– Pense que és un llibre llegidor, divers, hi ha poemes que donen molta complexitat al lèxic, d´altres cap...

– De vegades sembla que hi busques més el coneixement que la bellesa.

– No, jo crec que la bellesa hi és present.

– No dic que en renuncies, però sí que em sembla que l´experiència de llegir el teu llibre és més una experiència del coneixement.

– Sí, el que passa és que per a mi el plaer intel.lectual i el sensorial van plegats. La capacitat de l´ésser humà per a relacionar i per a atorgar sentit a les coses crec que és fonamental.

– El que passa és que sempre que baixem als conceptes hem de trair-nos d´alguna manera.

– Però de vegades hi ha coses que tampoc cal tractar racionalment. Hi ha poemes bells al llibre, com "Sota la vostra cella..." "I com varec de bosc... la parpella", on el varec són les plantes que el mar escup a la platja. O el símil, la cella com la platja.

– Evidentment, tot això són lectures personals. Maneres de llegir. Però crec que em planteges que tu no tens un missatge concret a transmetre.

– És clar que no. El que puc dir és que es tracta que el lector s´enfronte amb un material i, bé, a això li atorga sentit o l´abandona. El lector ha de fer l´esforç, si després val la pena o no, ja és una altra cosa. La poesia es fa amb materials que altres codis de comunicació no estableixen, hi ha l´experiència de la realitat, del món natural, i hi ha l´experiència de la creació.

Xulio Ricardo Trigo

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

La ciutat del teatre

Segons diu el diari El País (8 de febrer), Albert Boadella ha iniciat contactes amb el Teatre Lliure per a estudiar la possibilitat que aquest s'integre en un gran projecte conjunt de centre teatral que se situaria en l'àrea del Mercat de les Flors, a Barcelona. En la iniciativa –que ha estat acollida amb un gran entusiasme pel Lliure, segons afirma Boadella a El País–, participarien a més d'Els Joglars i el teatre de Gràcia, el teatre municipal del Mercat de les Flors que dirigeix Andreu Morte i grups catalans tan representatius com la Fura dels Baus, Comediants i La Cubana. Aquests grups estan agrupats ja entorn de la idea de Boadella d'una alternativa al "mastodòntic" i "excloent" –qualificatius utilitzats pel mateix Boadella– Teatre Nacional concebut per Josep Maria Flotats.

El mes de desembre de 1987, Boadella i altres companyies i personalitats del teatre català (Comediants, Tricicle, Dagoll-Dagom, Pepe Rubianes, Mario Gas i els xicots d'Anexa) van firmar un escrit en El País titulat "¿Quién es el Teatro Nacional?". En aquell escrit, els sotasignats feien sonar l'alarma davant la intenció del "nostre govern (autonòmic) i les altres institucions polítiques (Ajuntament i Diputació) de dur endavant el gran projecte teatral del segle a Catalunya, consistent en la creació de dos macroespais teatrals en la Ciutat Comtal". Aquests dos "macroespais teatrals" eren el Teatre Nacional de Flotats i el Teatre Lliure-Teatre Públic de Barcelona que, aleshores, pensava alçar-se en la plaça de bous de Les Arenes.

Per als sotasignats de l'escrit, aquesta iniciativa de la Generalitat i de les altres institucions polítiques conduïa "de manera irrevocable cap a un teatre completament monopolitzat per l'estat i pels seus artistes favorits", alhora que el futur teatre català se'ls apareixia "com un paisatge típicament tercer-mundista: dos gratacels resplendents al mig d'una multitud de barraques".

Ara sembla que Boadella i alguns dels seus companys han canviat d'opinió; els "macroespais teatrals" ja no els inspiren tanta por. Sempre que disposin d'una suite en algun d'ells. I si, a més, els la poden construir debades i a la seua mesura, encara millor. ¿Arribarà a convertir-se Montjuïc en la Ciutat del Teatre? ¿Per què no? Boadella és capaç de vendre-li a l'alcalde Maragall el que faci falta, inclús la Città del Teatro del mestre Strelher, un macroespai milanès, europeu.

LLIBRES

Edició crítica d'un dels textos més importants de Maragall

Text i context

Els poemes de Maragall suren en un mar de notes, de textos i d'intertextos procedents d'altres fonts. El valor, doncs, d'aquesta edició és inqüestionable.

Joan Maragall. Enllà. *Edició crítica i estudi de Gloria Casals. Col.lecció "Textual" 2. Ed. 62. Barcelona 1989, 124 pàgs.*

No és fàcil posar-se d'acord a l'hora de parlar de la importància del context en relació al text. Davant dels que —cas dels formalistes, per exemple—, afirmen rodundament que només importa el text, tancat el ell mateix i aïllat de totes les circumstàncies —biogràfiques, socials, històriques etc.— hi ha els que, situant-se en l'altre extrem, declaren que el text només pot ser comprès adequadament i vàlidament, en relació al context.

La col.lecció que acaba d'encetar Ed. 62, s'ha decantat, en el seu plantejament —una mica paradoxalment si ens atenem al títol que porta— per presentar els textos amb el seu context. És el cas, si més no, d'aquest volum dedicat a Enllà, de Joan Maragall. Glòria Casals, que n'ha fet lédició i estudi, ha realitzat un treball meticulós, microscòpic i detallat tant per una cara com per l'altra. Per un costat es tracta de la primera edició crítica d'aquests poemes. L'autora hi ha posat a contribució —diu— "totes les fonts manuscrites i impreses que hem pogut localitzar". A més del treball referent a l'ortografia i la puntuació d'acord amb la normativa vigent, com també al lèxic, la morfologia i la sintaxi, Glòria Casals, "encapçala els poemes amb una relació de manuscrits i/o edicions ordenats cronològicament", i ofereix "l'aparat negatiu de variants segons manuscrits i edicions anteriors a l'última versió revisada per Maragall". Cada poema —i això sovint ens remet al context—, va precedit d'un estudi i acompanyat de moltes notes que es proposen identificar llocs geogràfics i personatges obscurs i remarcar peculiaritats lingüístiques del text o precisar l'abast d'una interpretació i, fins i tot, consignar algunes particularitats materials del text, del paper i de l'escriptura".

Més no es pot demanar. Els poemes de Maragall suren en un mar de notes, de textos i d'inter-textos procedents d'altres fonts. El valor, doncs, d'aquesta edició és inqüestionable i ajuda a llegir els versos maragallians sobre un rerefons —al capdavall el text de Glòria Casals— que els il.lumina, els aclareix o els precisa.

Ara, hi ha el punt de mira del pur lector, que es demana —és també una vella qüestió— com ha de llegir els poemes i de quina manera en pot fruir més. Perquè té por que tots aquests coneixements —tant si apunten al text com al context— que se li posen al seu abast, descarreguen la tensió interna dels versos. Més encara si ha d'interrompre'n contínuament la lectura per acudir a la crida de les notes. Li queda, clar, una altra opció: llegir primer els versos, a pèl, deixant-se portar per ells mateixos i, després, tornar-ho a fer acudint ja a les notes. Dues operacions diferents. I complementàries.

Ara bé, l'experiència de la lectura, com a experiència estètica, irreductible a qualsevol explicació, constitueix la part essencial —la part del foc, dels déus— de la nostra relació amb l'obra d'un poeta. Són les virtuts mateixes del poema, sense més, que poden produir l'efecte estètic en el lector. En aquest sentit, el que importa, el que realment compta és la lectura del text tal com ha quedat configurat, amb les seues ambi-

güitats i, fins i tot, les seues obscuritats. Si els coneixements sobre el text o sobre el context ens poden ajudar a comprende l'obra, també es pot dir que ignorar-los pot intensificar les seues valències significatives i emotives. T.S. Eliot afirmava, fins i tot, que el seu limitat domini de l'italià feia més intensa la seua lectura dels versos de Dante...

Llegim els primers versos amb què s'obre Enllà de Maragall:

Avui, per la primera i dolça volta,
m'ha sorprès la blancor dels ametllers
traient el cap per sobre dels recers
de l'hort blanc de les monges caputxines:
semblaven esfereïts
de sentir-se tan florits
tots sols entre les boiries.

Si no som capaços de respondre a aquests versos, de connectar amb ells —d'obrir-nos a la pura emoció maragalliana— de res ens servirà saber, per exemple, que es tracta del convent de Santa Eulàlia, per on passava sovint Maragall, o que l'ametller era per a ell "l'arbre de la llibertat". És la paradoxa de la poesia, que es troba sempre més enllà de qualsevol explicació del misteri que li és essencial. En Maragall això era un axioma...

Josep Iborra

SEDUCCIONS

Contradres submergides en el no-res

Hi ha pobles i ciutats que misteriosament apareixen i desapareixen discretament, com aquest San Miguel de las Vegas Bajas que ens ha estat descobert ara. La seva inexistència és intermitent, per bé que simulada, car la seva vida passa pel temps i per l'espai sota l'evidència real de les coses. Els fets no són nous si recordem el cas de Basca a principis de segle, que fou descoberta per l'erudit Francesc Carreras Candi quan realitzava l'exploració artístico-arqueològica pel Somontano, relatada en la seva famosa Excursions per la Catalunya aragonesa amb l'oposició del també erudit Miret i Sans, argüint que, sense proves convincents i durables, era inútil la investigació científica. No es tractava, per descomptat, de la restauració d'una civitas, però s'establia, molt abans que K. Bsl, la dualitat del binomi pauper i potens. Un cas semblant era el de Smala, mòbil capital de l'estat nòmada d'Abd-el-Kader, apareixent i desapareixent amb la seva Cort, el seu arsenal, els seus funcionaris i els seus ramats en continu desplaçament, i una població de 30.000 homes, dones i infants. Al començament de 1843 el Duc d'Aumale es llança rere aquest fantasma.

Naturalment, el cas de San Miguel de las Vegas Bajas és distint, perquè es tracta d'un cas contemporani, amb dades extretes del volum VII del Diccionario Corográfico General-Metódico de Espana y sus territorios, publicat per l'Instituto Social de las Comarcas Autònomas, Madrid, Patronato Superior de Promoción de la Concienciación Histórica, 1960, amb notícies referides a 1979, suplement. Per tot això sabem, segons indica Alonso Zamora Vicente, secretari de la Real Academia Espanola, que San Miguel de las Vegas Bajas és un lloc amb ajuntament, província de Media-meseta, partit judicial d'ídem, diòcesi de Muñó, històricament molt antiga, situat en la falda sud de la serra Conejera. La seva església és monument nacional i disposa de quarter de la Guàrdia Civil, d'un monestir cistercenc i d'un escut d'armes de Carles I en la font de la plaça. Celebra les seves festes el 24 d'agost, dia de Sant Bartomeu.

Ultra altres singularitats, ens dóna la dimensió humana dels seus habitants (que no són molt diferents a nosatres), dotats de xerrameca i platxèria i, a vegades, de tendresa i un pesic de malenconia. L'acostumat domini de la llengua, els brillants i castissos girs col.loquials estan presents atuïdorament. A voltes, la gent parla així, amb preocupacions d'actualitat.

Tot això ens convenç que, en literatura, el plaer rau veritablement no en les coses sinó en la manera de dir-les. Roland Barthes, en els temps de la seva gran audiència, afirmava que hi ha sempre un plaer del llenguatge de la mateixa naturalesa que el plaer eròtic. Efectivament: aquest plaer del llenguatge és, com dèiem, la seva veritat. Vegas Bajas està inspirat i construït amb aquest prisma, i per això resulta tan eficaç, tan verídic i ostensiblement real. Encara que sigui, misteriosament, una ciutat submergida en l'espai-temps, Vegas Bajas és una ciutat gloriosament nostra, trobada a cada pas en la geografia espanyola, divertida i profunda al mateix temps. Zamora Vicente reconstrueix aquesta humanitat i, com en alguns altres casos, l'ofereix a la voracitat del lector que, també, està dotat per a paladejar el plaer del llenguatge.

Una actitud literaría propera, encara que no semblant, és la del llibre El Concert de Hartmut Lange, en el qual, per damunt d'un ruïnós Berlín, apareixen estructures, cristal.lines i transparents, dún Berlín d'avant-guerra, fantasmagòric i irreal. Es un món de difunts, amb estranys nazis pugnant per emergir a la vida i reconciliar-se amb les seves antigues víctimes.

Però ja no existeix res. Aquests són cercles tancats i sinistres, antagònics als quals ens estàvem referint fins ara.

I, això no obstant, sovint sorgeixen ambients espectrals a la superfície. Sempre hi ha darrere de tot el que és aparent, el memento mori. Tot és res.

"Ya no es ayer; manana no ha llegado,
hoy pasa, y es, y fue, con movimiento
que a la muerte me lleva despeñado".

Aquesta és la veu que ressona sota els arcs i que la llum dilueix als camps, a l'aire lliure. És la veu de Francisco de Quevedo, dubta com qui no vol la cosa. És la divisa final, una mica dubitativa sempre.

Joan Perucho

Carta d'Orient

Tahar Ben Jelloun. Dia de silenci a Tànger.*Traducció de Joan Casas. Edicions 62. Col. El Confident. Barcelona, desembre 1989. 110 pàgs.*

Hem rebut carta d'Orient. Un Orient relatiu, és clar, si tenim en compte que és tot just al nostre sud; però Orient, a la fi, que els àrabs, per més que siguin marroquins, ens els imaginem sempre per l'Est. I és una carta estranya i propera alhora. Que ens parla de l'agonia d'un vell molt vell a la ciutat de Tànger, fustigada pel vent de l'estret i per la colonització espanyola. Però no només per això s'acosta a nosaltres. El personatge de qui ens parla el text evoca, des del seu llit de malalt, part de la seva vida passada i invoca al seu voltant els amics morts o els que són lluny, perquè se sent sol, perquè no accepta ser vell, perquè no vol morir-se. Les agonies són semblant arreu.

L'autor, un marroquí d'expressió francesa, guanyador del premi Goncourt el 1987, no ha escrit la novel.la en forma epistolar, com podria deduir-se de les meves paraules. En realitat, és el monòleg del vell sol el que el llibre conté. Però va dirigit a nosaltres, els "occidentals", com si d'una carta es tractés. Tahar Ben Jelloun sap molt bé que són els seus lectors (potser algun dia van decidir no escriure per al seu poble) i és fàcil imaginar el somriure burleta d'un marroquí en llegir, per exemple, la descripció dels cementiris àrabs, en una reflexió que sona absurda en llavis d'algú que els coneix tan bé com el protagonista.

Potser aquest sigui, en part, el motiu pel qual elabora un personatge sincrètic, a mig camí entre la tradició del seu país i la nostra cultura. Un personatge culte, que ha llegit els clàssics francesos, gairabé un intel.lectual, atrapat, però, pels vestigis d'una civilització que es dissol, com la seva vida, en un mar sense horitzó. Es precisament per aques vestigis que menysté la seva dona; per això no pot imaginar la vida sense ella, que la sobreviurà; per això no perdona la desintegració de la família, la seva atomització. El poder que un dia tingué com a cap de família l'ha deixat ara indefens davant de la solitud. No hi ha poder si no hi ha sobre qui exercir-lo. L'esposa i la minyona no són sinó dues figures boiroses que el serveixen i l'atenen. La submissió femenina no ha estat mai un bon referent per calcular el grau de poder d'un home. L'extinció de l'autoritat és semblant arreu.

Dono avís de rebuda de la carta i de la seva excel.lent traducció.

Natàlia Díez

Agafeu l'andoide

Blade runner. Els androides somien xais elèctrics? *Philip K. Dick. Traducció de Manuel de Seabra. Pleniluni/ Ciència ficció.. Edicions Pleniluni. Alella, desembre de 1990*

Un planeta: la Terra, per exemple. Una ciutat: San Francisco, un suburbi inhòspit i desolador cobert de gratacels ruïnosos i entapissat de papers humitejats, escombraries, vidres trencats i capses buides. Un instant: l'any 2021, just després de la Guerra Mundial Terminus, la més efectiva i irreversible. I un intrèpid policia Rick Deckard, a qui han encarregat una missió esgotadora: localitzar i eliminar sis androides que han fugit de les colònies interplanetàries, sis prototius del sofisticat model Nexus-6, una unitat especialment dissenyada per superar en habilitat i en intel.ligència la capacitat dels homes.

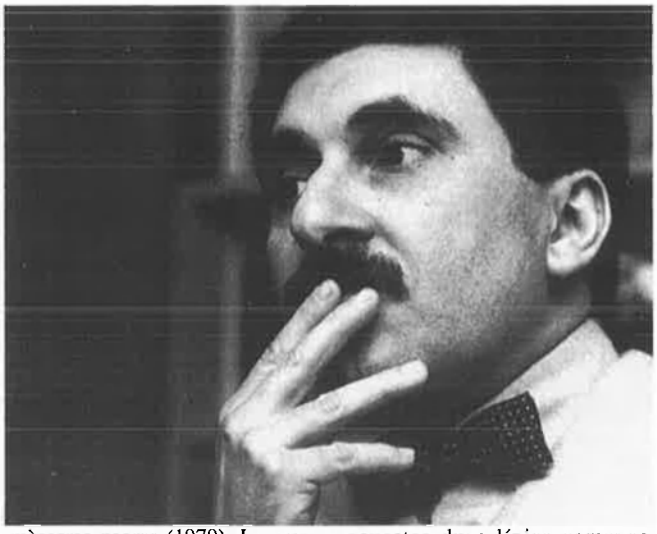
Si sou àvids lectors de ciència-ficció o cinèfils entusiastes no us n'hauran calgut més detalls. Efectivament, això és l'engrescadora arrencada d'Els androides somien xais elèctrics?, o si ho preferiu, la novel.la en què Ridley Scott es basà per construir la seva coneguda faula futurista, Blade runner, un fill espectacular que va saber captivar l'afalagadora unanimitat de la crítica més exigent i els cors de les fervents admiradores de Harrison Ford. Ara bé, els qui obrin el llibre esperant reviure-hi les escenes més trepidants de la pel.lícula, probablement en quedaran decebuts: hi trobaran a faltar les arriscades persecucions, la xinesa gegantina que anuncia píndoles, l'ingenu constructor d'autòmates, les vídeo-càmeres, l'agressivitat d'uns androides que arrisquen la seva vida per tal d'ajornar la seva data de terminació i, sobretot, l'apassionada història d'amor que amaneix de romanticisme un relat amb happy end. I és que, en aquest sentit, els adaptadors de Hollywood no van ser gaire fidels a la novel.la original de Philip K. Dick: van potenciar els aspectes més anecdòtics i visualitzables, i van eliminar de la versió cinematogràfica les llargues reflexions filosòfiques d'un policia massa escrupulós, d'un home que medita sobre la impossibilitat de conciliar l'emotivitat i la intel.ligència.

No voldria entrar en la típica controvèrsia entre cinema i literatura. No sé si una imatge val més que cent paraules; només sé que qualsevol de les escenes de Blade runner és més clarificadora que algunes frases de la versió catalana d'Els androides somien xais elèctrics?, de vegades tan intricades com les possibilitats de superviv:encia d'aquests androides desorientats enmig d'una civilització hostil.

Isabel Monzó

Rosa Vermell, detectiva privada especialitzada en casos perduts, exòtics i llunàtics.

Rosa Vermell, detectiva privada, *de Josep-Lluís Seguí. Introducció i notes de Jaume Pérez Montaner. Il.lustracions Bromera, 1989.*

Rosa Vermell, detectiva privada, la darrera obra que ha aparegut de Josep Lluís Seguí, ha estat publicada en la col.lecció "Els nostres autors" d'Edicions Bromera. Jaume Pérez Montaner s'ha fet càrrec de l'edició i hi ha fet una introducció que, breument i àgilment, situa l'autor en les seues coordenades temporals i literàries, alhora que emmarca la novel.la en el seu gènere concret. A més, seguint les directrius d'aquesta col.lecció editorial, ha redactat unes Propostes de treball a fi que el text puga ser explotat més diversament en els diferents nivells de l'ensenyament secundari. Finalment, la novel.la inclou vuit il.lustracions de la pintora Maria Montes.

Josep Lluís Seguí ha estat un dels més ferms defensors de la novel.la negra entre els escriptors de la seua generació, i molt especialment en el vessant de les seues implicacions amb el cinema. Així, cal esmentar ací els contes De màscares negres (1979), La gran dormida (1981), la novel.la La gola del llop (1983) (escrita en col.laboració amb Ferran Torrent, o no —¡aneu a saber!—) i El secret de Xico Black (1986), o la seua participació en el volum Negra i consentida, d'Ofèlia Dracs (1983), que abonen sobradament la seua estima per aquest gènere.

"Acabava de pintar-se l'última ungla, la del dit polze de la mà dreta, quan sona la campaneta de la porta del vestíbul." Així, amb aquestes dues línies comença Rosa Vermell, detectiva privada, poc més de cent vint pàgines on Seguí es dedica a fer una paròdia dels tòpics de la novel.la i del cinema negre.

Temporalment la novel.la s'ocupa de la vida diària de Rosa Vermell durant una setmana, en un espai geogràfic que, tot i que no s'esmenta, podem situar a València. Durant aquests set dies descobrim una detectiva —que no un detectiu— que troba que el seu treball és més aviat avorrit, que no lliga ni per equivocació, que sempre ha de dormir sola i que només sol.liciten els seus serveis els casos més penjats: un company detectiu que s'ha casat però que no sap si la seua dona és un home o una dona, un poeta preocupat per la quantitat d'homosexuals que hi ha en el seu gremi, un financer que pateix d'ejaculació precoç, o una dona de l'alta societat que ha perdut el seu marit i que li sembla molt bé.

Filla d'un vell republicà, nascuda a Monòver, Novelda o Petrer, que procedeix de "La Nacional" —que no de la "Continental"—, una dona que defensa el seu dret a prendre martinis tranquil.lament al Rico's —que no al Rick's Bar—, que enyora sa mare que no fuma, que no ha tingut mai casos d'assassinats, que no és gens sibarita en el menjar, a qui li roben el cotxe i moltes coses més: és Rosa Vermell, detectiva privada, que tot i ser feminista, té una agència de detectius que no de detectives. I és que, en les nostres latituds, la vida de cada dia és prou més vulgar del que algunes novel.les del gènere volen fer-nos creure.

Biel Sansano

La revolució francesa a la Catalunya-Nord

Brunet, Michel. El Rosselló de cara a la Revolució Francesa. *Trad.: Miquela Valls. Perpinyà, El Trabucaire, 1989. 146 págs, 22 cm.*

El llibre de Michel Brunet *El Rosselló de cara a la Revolució Francesa* és una explicació dels fenòmens esdevinguts a Catalunya Nord arran del procés revolucionari francès que s'inicià el 1789.

El balanç de Brunet sobre el procés revolucionari a Catalunya Nord consisteix a assenyalar com el territori nord-català va passar de ser la província del Rosselló, amb autogovern i identitat pròpia, a ser el Departament dels Pirineus Orientals, sense cap tipus d'autogovern i amb una identitat pròpia directament amenaçada per l'estat francès. Aquest fet, segons Brunet, és conseqüència tant del desig centralitzador de l'estat com de les lluites internes nord-catalanes que propiciaren la intervenció del nou estat en la vida nord-catalana.

Per situar l'obra de Brunet, cal tenir en compte que *El Rosselló de cara a la Revolució Francesa* sintetitza les idees exposades per Michael Brunet a Le Roussillon une societé contre l'Etat 1780-1820, Tolosa de Llenguadoc, 1986 i recull allò que el mateix autor exposa a La "Nation Rou-ssillonnaise" face à la grande nation en 1790 a "Annales du Midi" tom 101, núms 185-186, gener-juny 1989, pàgs 39-45.

Al llarg de tota la seva obra, Michel Brunet presenta Catalunya Nord com una societat amb una identitat pròpia, en la qual l'esclat revolucionari donarà lloc a uns objectius i unes esperances que aniran en una direcció totalment contrària als propòsits dels règims revolucionaris francesos, que lluitarà contra els intents francesos que atemptin contra la seva identitat i en la qual es produiran una sèrie de lluites internes en les quals les definicions de "patriota" (revolucionari) o "aristòcrata" contrarevolucionari) no seran més que disfresses que amagaran uns conflictes locals l'origen dels quals remunta a l'època dels nyerros i els cadells. La desigualtat de forces i les lluites internes seran allò que propiciarà el triomf de l'estat francès sobre la societat nord-catalana.

Aquesta visió trenca amb visions tradicionals, com la de Marcel Durliart a Histoire du Roussillon, en les quals els fets esdevinguts a Catalunya Nord entre 1789 i 1815 apareixen com un simple apèndix dels fets de París o amb d'altres que usen, acríticament, els termes "patriota" per referir-se als partidaris dels règims revolucionaris i "traïdor" per referir-se als seus adversaris.

Finalment, dir que a l'obra esmentada Brunet es limita a donar unes idees mestres les quals són acompayades de nombrosos exemples fent així una exposició àgil i senzilla de comprendre.

L'obra de Brunet fa referència a la "part fosca" de la Revolució Francesa, part amagada en les celebracions del seu bicentenari organitzades enguany pel govern francès, que és el seu nul respecte pels drets dels pobles de l'antic Regne de França tant pel que fa al dret d'autodeterminació com pel dret a la pròpia identitat, actuació que ha continuat en tots els règims posteriors a la Revolució.

Xavier Delilonder

Una obra gairebé definitiva

El catedràtic d'Història i d'Arqueologia antiga i medieval a la Universitat de Rennes (França), Xavier Barral i Altet, que ja havia publicat nombrosos llibres sobre el tema, ha aconseguit ara amb L'arqueologia a Catalunya un llibre singular a més de gairebé definitiu a l'hora de parlar de l'arqueologia catalana.

Destino ha estat l'editorial encarregada d'aquest text il.lustrat amb excel.lents fotografies de Ramon Manent, reconegut especialista en la fotografia d'obres d'art. Tot plegat fa un llibre que resulta un veritable plaer per a la vista i l'enteniment, que farà gaudir fins i tot els no especialistes en el tema.

X.R.T.

Miquel Bezares, Premi Ciutat de Palma de poesia

Miquel Bezares és el guanyador als vint-i-un anys del Premi Ciutat de Palma de poesia 1989. Estudiant de Filologia catalana i poeta, comença l'aventura d'escriure.

— ¿Què és Carnaval, l'obra guanyadora?

— La veritat és que no sé definir-la amb certesa. L'únic clar és que es tracta d'un recull de poemes d'amor.

Més que una festa, el llibre pretén ésser una incitació a la festa. Per a mi ha representat un aprenentatge, l'intent d'entendre la gent i el món. Per això és un llibre amb personatges.

— Si hi ha personatges, al teu llibre també hi deu haver una història.

— Sí, és la història d'una veu anònima que va d'un jaç a l'altre i també d'una veu a l'altra. No pot restar en un lloc concret i tendeix al nomadisme.

— Segons el títol que has elegit, ¿per a tu l'amor és una festa?

— La recerca de l'amor ha de ser sempre una festa, com ho és la seducció.

— ¿Definiries la teva poesia com a narrativa?

— Sí, de fet entre els diferents poemes hi ha proses. Però som molt conscient que estic escrivint poesia. La meva actitud és la d'enfrontarme amb el llenguatge poètic.

— ¿Ets conscient de la moda de l'escriptor jove?

— La moda de l'escriptor jove és un discurs que funciona d'ençà que hi ha una certa normalitat cultural. Jo voldria ser sempre jove, en el sentit que crec que un escriptor ha de mantenir constantment la passió desmesurada dels joves.

Això s'ha de combinar amb la tècnica i el domini de la llengua que només donen els anys. La maduresa no ha d'apagar la flama del llenguatge visceral i plurisignificatiu, només això pot fer que l'obra concreta d'un autor es mantengui plena de força.

Maria de la Pau Janer

A favor de la passió

Des de temps immemorials, segons diuen, els contadors d'històries, els joglars, els escriptors en una paraula, s'havien dedicat a crear mites per explicar una realitat no sempre agradable —però absolutament fascinant—, per fer comprensibles fenòmens que s'escapen de la comprensió humana o que, encara que eren coneguts, no podien ser controlats ni tan sols per l'home o pel grup més poderós. Treballaven, en resum, per convertir el món en un àmbit habitable, a la mida de la persona humana.

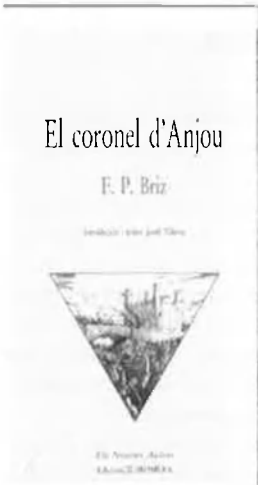
Quan no coneixíem els secrets de la natura, l'escriptor tractava de posar-los a l'abast dels seus semblants i, al mateix temps, en dotar les històries d'un significat conegut, ajudava a millorar el llenguatge, a convertir les paraules en una matèria a partir de la qual era possible extreure'n bellesa. Una bellesa difícil i inconcreta, màgica, i, al mateix temps, exclusivament humana.

Però en els nostres dies, les relacions entre l'home i la natura, entre l'home i, fins i tot, entre l'home i l'imaginari, han sofert degradacions considerables. La natura ja no és l'àrbitre de les nostres vides, sinó, més aviat, la víctima de les nostres pretensions. Com que hem arribat a la conclusió que la dominem, creiem, erròniament, que ja no cal conèixer-la i, en última instància, només som capaços d'estimar-la com un vell objecte personal, la possessió del qual ens produeix una íntima satisfacció.

Les relacions entre les persones també han canviat radicalment, com podem comprovar cada dia. La imaginació està perdent la batalla contra una tècnica freda i insensible, la qual, a pesar que podria potenciar-la i beneficiar-se'n, ha preferit ofegar-la. I els somnis, finalment, són gairebé quimeres vergonyoses, que ningú no gosaria confessar.

Però, malgrat tot, encara hi ha persones que ens entossudim a escriure —i algunes, fins i tot, a escriure en català—, que tenim la pretensió de dir alguna cosa capaç d'interessar els nostres semblants. Tot això fa pensar que, evidentment, el paper d'un escriptor, d'un intel.lectual, en la societat dels nostres dies, necessita una urgent revisió que cal fer des de l'objectivitat més estricta però també, el meu entendre, des de l'apassionament més frenètic i des del compromís més inequívoc amb la resta de la raça humana i, sobretot, amb l'escriptor mateix. Perquè convindria no oblidar que un excés d'escepticisme —excés que, per una altra banda, mai no pot arribar a ser real— ens portaria a la destrucció com individus i com a poble, com han demostrat els fets més recents de la nostra història.

Josep Franco

PRESTATGERIA

F. P. Briz, *El coronel d´Anjou*, Alzira, Bromera, 1989, 228 pàgs.
Novel.la de trama senzilla, ambientada al segle XVIII, travessada d´històries i amb uns personatges simples moguts per l´amor i la vengança. F. P. Brizencara que oblidat per la crítica posterior, va ser un dels homes més inquiets de la Renaixença.

Enric Aguilar, *Eros i els seus rostres enigmàtics*, Barcelona, La Llar del Llibre, 1989, 239 pàgs.
Aprofundiment i ampliació d´una sèrie de temes tot just encetats en el seu llibre anterior, *Vers una sexologia de la religió*. Una peculiar reconstrucció del passat sexual de la humanitat.

Miquel-Lluís Muntané, *L´espai de la paraula*, Barcelona, Rafael Dalmau Ed., 1989, 102 pàgs.
Recull d´articles d´aquest escriptor plural que ha conreat la poesia, el teatre i la narrativa. Textos d´una gran diversitat temàtica amb la necessària gaspira intel.lectual.

X.R.T.

Manolo Molins en plrimer pla, premi de teatre. Roberto Cantos, regidor de Cultura de l'Ajuntament de València.

Premis Ciutat de València: ¿Viatge al final del fred?

¿Viatge al final del fredUna de les sales de l'Alameda Palace va ser l'escenari del lliurament dels Premis Ciutat de València 1990. Aquests premis, que de dos anys ençà no s'havien convocat, van tenir especial ressó en la vida pública amb motiu de la polèmica sobre la llengua utilitzada —¿valencià o català?—, polèmica que inicià el partit de la dreta regionalista Unió Valenciana.

Ara, l'Ajuntament de València, i els grups polítics que hi conviuen, sembla que està sota un pacte de cavallers que s'han repartit les presidències dels jurats respectius. Tota la corporació es va donar cita, doncs, la nit del lliurament en un acte que, des d'un començament, es veia destinat a l'oficialitat més absoluta. La prova va venir de seguida, ja que no obstant estar present un dels autors —no ens cansarem de repetir que uns premis sense els guanyadors presents són d'una tristesa aclaparadora—, aquest no va ser sol.licitat des de l'escenari en cap moment. Això, però, no va estalviar a l'alcaldessa de València, Clementina Ródenas, un discurs de reconciliació o més aviat de fi de la *guerra freda* que sembla que no va convèncer ningú. Sense autors i sense massa capacitat de reacció, els que hi eren van suportar les interminables votacions a cadira calenta, tot intentant esbrinar qui era aquell comensal de la taula d'enfront, o aquella de més enllà de les plomes de coloraines.

La presidència això si, va ser-hi amb fermesa; des de la nova directora general del Patrimoni Cultural, Evangelina Rodríguez, fins a Ramón Lapiedra o Ricardo Munoz Suay. El millor, però, de la nit van ser els guanyadors: Manolo Molins es va endur el de teatre amb *Els viatgers de l'absenta* —era l'autor present que ningú va reclamar—, i els altres premis de poesia i narrativa van ser per a dos escriptors que treballen en el món de l'edició així; Vicent Berenguer va guanyar el de poesia, amb *Imitació de la soledat* i Josep Gregori el de narrativa, amb *La claredat incerta de l'alba*. També es van atorgar dos premis en castellà que van ser per a J.A. Ramirez Lozano, en narrativa, i per a Pedro Rodríguez Pacheco, en poesia.

Tota la nit va surar per la sala una mateixa idea: calia millorar l'edició i distribució dels premis. Ho van repetir els pocs autors que hi havia, els periodistes, els regidors, i va ser el final del fred discurs de l'alcaldessa, que també va anunciar la pujada dels premis a dos milions per especialitat (ara se'n dona un) i la creació d'una nova, la d'assaig.

NOTES

Albert Hauff parlarà sobre "El món del Tirant" el dia 23 de febrer a les 8 hores.

La dissertació, presentada per Joan Pellicer, tindrà lloc als Salons de Foment d´A i C de Gandia i serà l´inici del cicle de conferències sobre *Tirant lo Blanc* i la novel.la cavalleresca, dins dels actes que amb motiu de "L´any del Tirant" es venen celebrant a Gandia, que reunirà especialistes com ara Lola Badia, Giuseppe Grilli o Anton M. Espadaler.

El Col.legi de Periodistes de Catalunya ha convocat el Premi de Periodisme Ferrer Eguizabal. El premi s´atorgarà a la millor tasca informativa sobre els següents temes: "La llibertat d´informació i la seva defensa" o "El periodisme gràfic a partir de la incorporació de la fotografia a la premsa diària". Més informació al Col.legi de Periodistes de Catalunya, Rambla Catalunya, 10, 08007 Barcelona.

La Universitat d´Alacant ha organitzat un cicle d´Homenatge a Joan Valls en col.laboració amb l´Ajuntament d´Alcoi. Els actes seran del 19 al 22 de febrer al saló d´actes de la Facultat de Filologia a les 12 hores i comptaran amb la participació dels millors especialistes en l´obra de Valls, com ara Josep Maria Llompart, Jaume Pérez Muntaner o Lluís Alpera.

X.R.T.

CIÈNCIA I MEDI AMBIENT

Previsions de la World Future Society

La vida, en el 2000

Robots i cotxes intel.ligents i mitjana de vida de noranta anys. Són algunes de les previsions per als propers anys segons els experts americans.

Fer previsions sobre el futur que ens espera no és gens fàcil. Però la World Future Society, fundada en 1958 per l'escriptor Isaac Asimov, s'arrisca a aquest joc cada any. El club té, segons diuen, uns 30.000 membres, entre economistes, lingüistes, enginyers, psicòlegs, astrofísics, advocats, matemàtics i altres especialistes, que aporten una anàlisi des del seu camp de treball. Cada dos mesos, publiquen la revista The Futurist, que discuteix els models probables de la vida quotidiana en el futur. Cada any efectua previsions pel següent. I ara ha donat a conéixer els possibles avenços de la propera dècada i, fins i tot, del proper segle.

Segons els membres del club, aviat els diners tradicionals seran abandonats. Els Estats Units, el Canadà i el Japó faran un sistema especial per les transaccions que superin les dues-centes mil pessetes. I cap al 2050 no hi haurà a tot el planeta bitllets de valor superior als 10 dòlars. Això, segons diuen, serà un sistema eficaç per a lluitar contra la delinqüència.

També apareixerà l' "emigrant electrònic". Una companyia americana va contractar, entre 1987 i 1989, treballadors del Gabó sense enviar ningú a l'Àfrica La instrucció es va reduir per la companyia en un 3.500%. Joseph Pelton, membre del club, assenyala que aviat es podrà colonitzar l'Àfrica sense traslladar els treballadors i sense alterar l'equilibri ecològic.

Aviat hi haurà també robots intel.ligents, que rentaran els plats –si són realment intel.ligents, s'escapoliran d'aquesta feina– i tindran cura del jardí. Uns altres robots especials vigilaran les zones on es tanquin els presos, que a més rebran una medicació per reduir l'agressivitat.

Les plantes de jardí no necessitaran aire ni aigua, perquè seran extractes vegetals amb circuits electrònics. Es podrà canviar la seva forma i color segons l'estació i els gustos de cadascú. Tampoc no hi haurà intèrprets, perquè tothom parlarà amb la seva llengua i un aparell farà la traducció immediata a qualsevol altra.

Els experts asseguren que a l'any 2000, els cotxes i les autopistes intel.ligents solucionaran el problema del trànsit.

Cada família tindrà, cap al 2010, si més no un membre a qui hagin canviat algun gen defectuós. I més endavant, el 50% del cos podrà ser reemplaçat per elements artificials. Quatre generacions de cada família viuran simultàniament i la mitjana de vida en el 2050 serà de 90 anys. La indústria farmacèutica i l'alimentària s'uniran i es fabricaran aliments que contindran ingredients capaços de lluitar contra el càncer o el virus. I bacteris obtinguts per enginyeria genètica eliminaran les deixalles.

Però no tot serà tan bonic. L'estrès obligarà les empreses a pagar temporades de descans als seus treballadors, perquè es recuperin de l'esgotament psíquic. Gairebé tothom agafarà anys sabàtics per estudiar una segona o tercera carrera. I en algunes previsions, el club es mostra força prudent. Mart es podrà transformar en un planeta habitable gràcies a transformacions biogenètiques... d'aquí a 100.000 anys.

El problema del trànsit es solucionarà amb cotxes i autopistes intel.ligents. El 1997 ja n'hi haurà una a Califòrnia. Però per algunes ciutats, la solució només pot venir d'un miracle. L'urbanista Robert French va mostrar a Nova York un vídeo sobre el trànsit de Roma. Però no el varen creure i li varen dir que allò devia ser material de ficció filmat a Cinecittà. Li proposem que ara filmi el trànsit a València o Barcelona un dia feiner a les sis de la tarda i el de les carretes de la costa a l'estiu. Li podria caure algun Oscar.

Xavier Duran

¿Ja no neva tant com abans?

Les pluges intenses dels últims mesos, la falta de neu a les estacions i les temperatures primaverals que ara gaudim ens poden fer pensar que el temps està canviant. Però ¿és cert?

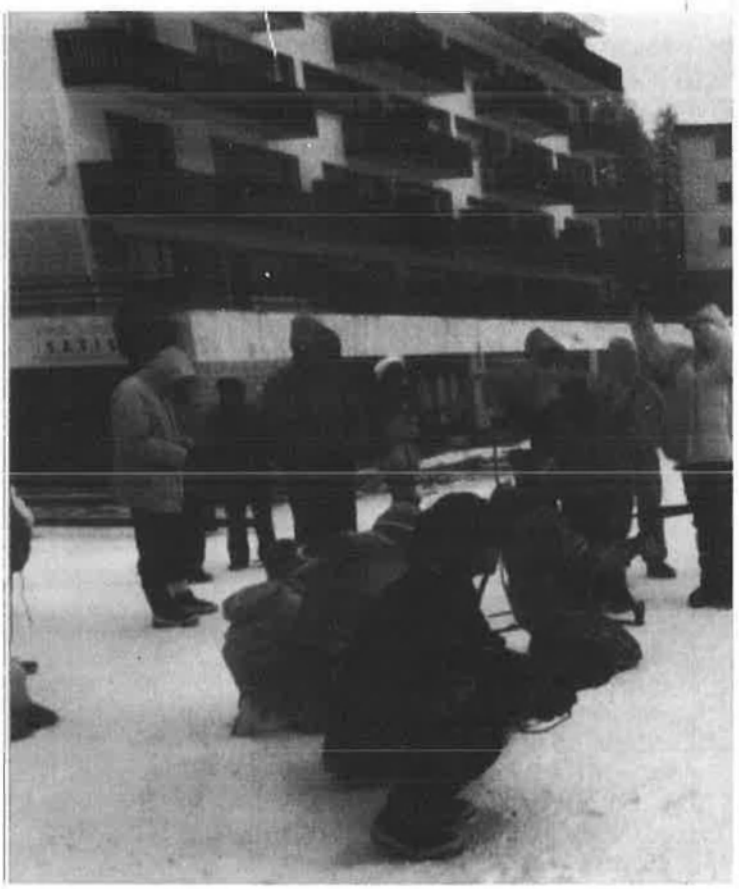
Sovint la gent es recorda dels fets més destacats i per tant es recorda de la gran nevada o dels grans freds. Per aclarir aquests dubtes que pot tenir la memòria no hi ha res millor, i que no falla, que l'estadística meteorològica. La comparativa que hi ha al marge posa en evidència diverses qüestions que intentaré exposar. Les raons que m'han portat a triar aquestes dues zones d'esquí són clares: d'una banda, el molt correcte funcionament de l'estació meteorològica d'on han sortit aquestes dades. La constància durant molts anys d'aquestes observacions i, finalment, el fet que les dues zones són representatives de dos tipus de clima que hi ha al Pirineu i que són completament diferents: l'atlàntic (Vaqueira), i el mediterrani (la Molina).

Hi ha diverses consideracions que cal fer si ens fixem bé en la comparativa. La primera i sens dubte la que més destaca és la regularitat de les nevades a la Vall d'Aran i la irregularitat (molt gran i que abans també es donava) de les nevadas a la Cerdanya. Aquest règim de les nevades, i torno a insistir, que sempre s'ha donat, si bé d'uns anys ençà s'ha alterat habitualment, és causat pel pas de depressions i anticiclons d'una certa manera i amb una certa freqüència. En tota l'àrea geogràfica dels Països Catalans estem sota els efectes directes de la Mediterrània, si bé la circulació atmosfèrica a la nostra zona és dirigida habitualment per una circulació basada en un corrent de vents molt forts que hi ha a les capes altes i que es mou per latituds més altes. Aquest corrent dirigeix i genera les pertorbacions de l'Atlàntic i que amb regularitat ens visiten. Les pertorbacions generades al Mediterrani són molt més irregulars pel que fa a la seva freqüència; si bé poden ser molt actives quan es presenten.

Les estacions situades a la Vall d'Aran, Alta Ribagorça, Palllars Sobirà i Jussà, Alt Urgell i Andorra, es poden incloure dins del grup d'influència clarament atlàntica. Mentre les situades al Solsonès, Berguedà, Ripollès, Alta i Baixa Cerdanya Conflent i Vallespir, es poden qualificar de mediterrànies.

Això lògicament és molt general, ja que per exemple una entrada de vent del nord no es pot qualificar pròpiament de mediterrània ni d'atlàntica. Aquestes, les entrades del nord, poden portan nevades abundants a les comarques situades al vessant nord de la serralada.

Deixant de banda les consideracions pròpiament meteorològiques, n'hi d'altres que ens fan entendre una mica més aquesta diguem-ne psicosi de manca de neu. L'estació de la Molina ens ha facilitat una sèrie de dades

que ho aclareixen a bastament.

Abans, en unes pistes determinades, com a màxim hi pujaven 3.000 persones. Ara unes 12.000. L'erosió de la neu avui dia és, doncs, molt més important, ajudada pels actuals tipus d'esquís amb cantells metàl.lics (abans eran de fusta).

Fa un temps, la zona del Torrent Negre es trepitjava amb un corró de 100 Kg. de pes. Avui, la maquinària pesa 7.000 kg.

Per fotografies sabem que els teulats de les cases velles eren plans, cosa que no seria lògica si realment fos un país de neu. Abans, la collada de Toses es tancava més sovint i trigava més a ser oberta, segurament com a conseqüència que abans es netejava amb pales i avui són màquines modernes.

Resumint, queda clara una cosa: en l'àrea dels Països Catalans el temps sempre s'ha comportat de manera irregular, si bé és cert que últimament (els últims 10 anys) ho ha fet d'una manera encara més irregular. La zona més regular dins d'aquesta irregularitat és el vessant Nord del Pirineu com a conseqüència de la major

proximitat a les pertorbacions atlàntiques. A partir d'ara no ens haurà d'estranyar que un any el tinguem amb molt poca neu i un altre amb molta. ¿Sabíeu que ara, a la zona dels Alps, com a conseqüència de la recessió de les grans glaceres s'han descobert camins dels romans? Queda clar, doncs, que fa 2.000 anys les temperatures devien ser molt més altes a Europa. ¿Ens trobem en l'inici d'un canvi a llarg termini cap a un escalfament i nova redistribució de les pluges com a conseqüència de motius naturals, o és l'home qui ho està provocant? Sens dubte, trigarem a poder contestar aquestes preguntes. Les observacions meteorològiques tenen poc més d'un segle d'antiguitat; la Terra, milers de milions d'anys.

Francesc Mauri

La neu artifical

Hi ha una creença entre la gent profana en aquest tema i és que la neu artificial és sintètica. Això ésuna aberració, ja que la neu artificial sí és creada artificialment, però a la fi és neu.

No és tan fàcil de crear aquesta neu, ja que a causa de diversos factors físics es necessiten una sèrie de condicions d'humitat i temperatura determinats, per tant no sempre és factible crear aquesta neu.

D'uns anys ençà, la majoria d'estacions s'estan equipant amb equips de neu artificial que són molt cars de mantenir i de comprar. Des dels Pirineus, passant pels Alps fins a gran part de Nord-amèrica, les estacions d'esquí han optat per aquest sistema davant de la inseguretat del temps atmosfèric, sobretot pel que fa a precipitacions i no tant pel que fa a fred, encara que darrerament a Europa els anys s'han comportat d'una manera anormalment càlida.

A les muntanyes, però, no se'ls ha preguntat res i s'alcen veus en contra d'aquest sistema ja que comporta, segons aquestes veus, importans alteracions de l'entorn. Es evident que hi ha un consum d'aigua notable i unes obres prèvies per a l'instal.lació dels equips molt importants i degradants.

La primera qüestió és una mica relativa. Normalment, els cabals d'aigua, que són molt notables, es trauen de rius i aquesta aigua després s'utilitza per a fabricar neu que després queda una part dipositada sobre el terra. Quan arriba el desglaç, aquesta aigua torna al riu. Això és lògic, però cal tenir en compte que l'evaporació és notable i a vegades el vent s'encarrega d'emportar-s'ho tot. Les obres sens dubte són un dels aspectes que altera més l'entorn i sempre s'haurien de complementar amb una inversió posterior de condicionament.

La instal.lació d'aquesta neu, però, comporta un avantatge i és que el cobriment del terreny i, per tant les plantes, protegeix aquestes de les temudes gelades.

Per acabar voldria desmentir una creença que hi ha molt generalitzada sobre la neu artificial i és que hi ha esquiadors o gent més aviat profana que pensa que la neu artificial no és tan bona per a esquiar. Això és completament fals. La neu artificial té pràcticament les mateixes característiques que les volves de neu natural, almenys pel que fa a la pràctica d'aquest esport d'hivern.

F.M.

Comparativa entre Vaqueira i la Molina

La Molina

71/72 Molt bona. A Núria queden 500 persones incomunicades.
72/73 Dolenta.
73/74 Molt bona. Neva del 19 al 25 de desembre. Cauen 223 l/m2 de neu.
74/75 Mitjana. Comença la temporada al gener.
75/76 Mitjana tirant a dolenta.
76/77 Bona.
77/78 Mitjana. Fins al 15 de gener no s'esquia.
78/79 Bona.
79/80 Dolenta.
80/81 Dolenta.
81/82 Bona. Destaca la nevada del 30 de desembre, amb 65 l/m2.
82/83 Mitjana.
83/84 Mitjana.
84/85 Dolenta. Molt de fred (onada de fred del 1985) i molt poca neu.
85/86 Mitjana. Només una forta nevada al gener.
86/87 Dolentíssima.
87/88 Mitjana amb poca neu.
88/89 Gens de neu.

Bona.- l'estació és oberta.
Dolenta.- Poca neu.
Mitjana.- S'obre i es tanca diverses vegades durant la temporada.
Dolentíssima.- Gens de neu.

Vaqueira

71/72 Bona.
72/73 Mitjana. Amb gruixos de mitjana entre tota la temporada, de 55 a 74 cm.
73/74 Bona.
74/75 Bona.
75/76 Bona.
76/77 Mitjana tirant a dolenta, si bé s'esquia tota la temporada amb gruixos de 5 a 135 cm.
77/78 Comercialment dolenta. No neva fins al 12 de gener i quan ho fa, no para en trenta dies. Fins al 12 de gener no s'havia pogut esquiar per manca de neu i el que va provocar la nevada és una incomunicació completa i per tant no es va poder esquiar. A l'abril s'assolien gruixos de 125 a 318 cm.
78/79 Bona.
79/80 Mitjana tirant a bona.
80/81 Molt bona. Gruixos durant l'hivern d'entre 99 i 328 cm.
81/82 Bona.
82/83 Bona.
83/84 Mitjana tirant a bona.
84/85 Bona.
85/86 Bona.
86/87 Bona.
87/88 Bona.
88/89 Mitjana tirant a dolenta (comercialment). Molt dolenta pel que fa a quantitat de neu.

Boires, boirines i calitges

EL TEMPS EN EL TEMPS

Hi ha una sèrie de fenòmens meteorològics relacionats tots ells per la pérdua de visibilitat que provoquen i que en alguns casos representen un problema, sobretot en les modernes comunicacions tant amb vaixell, avió o automòbil. Vegeu-ne les diferències.

La calitja és quan la visibilitat es veu reduïda entre el 1 km. i 10 km. com a conseqüència de partícules seques en suspensió (menys d'un 80%). Es tracta d'un fenomen típic als Països Catalans i a tota la Península durant els mesos d'estiu i que dóna al cel un aspecte més aviat ocre.

Les boirines són el mateix que les calitges, però amb partícules humides en suspensió (més del 80% d'humitat). Les boirines també són molt freqüents a tota l'àrea dels Països Catalans durant tota l'època de l'any. A les zones d'alta muntanya és on potser aquestes no són tan habituals. Sens dubte, la proximitat del mar ajuda que aquestes siguin tan habituals.

Per acabar hem de parlar de les boires, que són també una reducció de la visibilitat per partícules humides però amb una visibilitat compresa entre els 0 i 1.000 metres. És per tant la reducció més dràstica i la que més afecta la vida qüotidiana.

La formació de les boires es pot produir de diverses maneres, si bé la més habitual a les planes de l'interior de Catalunya, algunes de València i a l'interior de l'illa de Mallorca són les boires de radiació. Això és quan en una nit serena i encalmada l'aire es refreda ràpidament, i això provoca un augment progressiu de la humitat. Quan aquesta arriba al 100%, es forma la boira. Les zones clàssiques als Països Catalans de boira són en primer lloc la Plana de Vic, la qual és una de les zones de la Península amb més hores de boira a l'any. D'altres zones típiques són la zona del Segrià, les Garrigues, Baix Cincai, la zona de Son Sant Joan, entre altres.

Francesc Mauri

L'observació i la teoria

TUB D'ASSAIG

William H. Donahue, historiador de la ciència, ha descobert que Johannes Kepler, l'astrònom alemany que va establir les tres lleis sobre el moviment planetari que porten el seu nom, va falsificar algunes dades. Kepler es va basar en les observacions del danès Tycho Brahe i el 1609 va publicar *Astronomia Nova*, un treball on mostrava que les òrbites dels planetes eren el.líptiques i no circulars.

Els càlculs de Kepler es basaven en mètodes trigonomètrics a partir de les posicions de la Terra, Mart i el Sol. Donahue va trobar dificultats per refer els càlculs a partir de les dades reals i ha deduït que Kepler les va canviar per fer encaixar bé la seva teoria. També opina que Kepler ho va fer perquè es necessitaven evidències molt clares per fer canviar la mentalitat de la gent.

En la història de la ciència hi ha casos semblants. Hi ha qui dubta que Ampère realitzés tots els experiments que va descriure sobre electromagnetisme. Mendel va fer creuaments amb pèsols grocs i verds i amb llisos i rugosos per trobar les lleis de l'herència. Els resultats semblen massa exactes. Però confondre's dient si un pèsol és groc o verd no sembla tan difícil si se n'examinen milers.

Observacions i teoria no sempre s'han posat d'acord. Curiosament, moltes vegades ha guanyat aquesta darrera. Galileu deia aproximadament que si l'ob-

Sota la pedra

BADALL DE GAT

Si voleu convertir-vos en aquesta espècie tafanera i en perill d'extinció coneguda per naturalista, comenceu a alçar pedres. Sota les pedres s'amaguen per a l'estudiós de la natura un món fascinant de formes curioses, de vibrants episodis. Per exemple, si aneu ara a l'hivern o a principi de la primavera a qualsevol descampat de secà on hi haja abundants pedres, hi trobareu a sota un gran nombre de petits animals, que en sentir-se descoberts reaccionaran de maneres molt distintes. Així, l'escolopendra, la Scolopendra cingulata, amb el cos de color taronja viu i ratlles negres (els petits d'aquesta espècie són més aviat verds) iniciarà una ràpida i zigzaguejant correguda buscant una altra pedra on refugiar-se. Però l'escorpí, el temible Buthus occitanus, t'esguardarà de fit a fit, com qui calcula la magnitud de la tragèdia. Tan sols alçarà la seua cua (en llenguatge científic, el metasoma) si l'importunem un poc més, i en el cas que la nostra impertinència supere els límits tolerables, iniciarà un sèrie d'envestides, esgarrifadores fins i tot per a les tenalles que juguen amb ell.

Però altres petits animals intentaran passar desapercebuts, convertir-se en la mínima expressió d'allò que són, semblar dignes de la més repulsiva indiferència. Així, molts escarabats es faran els morts: en alçar la pedra i la llum encegar-los es quedaran petrificats en el més macabre dels moviments, intentant convèncer l'enemic de la seua qualitat de putrefactes. En canvi, un altre escarabat molt freqüent a la tardor i a l'hivern, totalment inofensiu però conegut com l'escorpí negre (Staphylinus aureus), alçarà constantment l'abdomen, corbant-lo el màxim

servació no concorda amb la teoria, pitjor per a l'observació. I Arthur Eddington afirmava que no es pot creure en observacions astronòmiques si no són confirmades por la teoria. Kepler estava convençut de les seves idees i va pensar que el que estava malament era l'observació. En tot cas, Mendel i Kepler tenien raó. La teoria era certa. Potser era l'experiència el que havia fallat. *X.D.*

possible, i intentant semblar, més de cor que de cos, un petit esorpí. Altres habitants de les pedres i que trobarem en gran nombre seran els porquets de Sant Antoni i les paneroles, animals gregaris i d'una estupidesa notable, i que, malgrat que semble sorprenent, són crustacis (com una gamba o un cranc).

Però ¿per què es refugien sota les pedres tots aquests petits éssers? És clar que per protegir-se dels enemics i de la llum, però també per escalfar-se. Perquè ben mirat, una bona pedra irradia calor molt després que el sol haja desaparegut, i actua doncs com una meravellosa estufa. És per això que les formigues sempre fan les galeries de cria (on es troben els ous) sota una pedra, que a la nit, en descendre la temperatura, mantidrà aquesta cambra amb una temperatura superior.

Martí Domínguez Romero

Memòries d'un ecologista

PRESTATGE

En un país mancat de testimonis directes i memòries, llibres que facin balanç sobre períodes complexos i plens d'interès han de ser ben rebuts. I més quan sembla que molts protagonistes d'algunes lluites han perdut un xic de memòria sobre allò que feien i allò que deien. Xavier Garcia, periodista i escriptor, s'ha decidit a explicar les seves vivències en el llibre *La transició apassionada* (1975-1980) (Fundació Roger de Belfort, 1989; 176 pàgs.).

Xavier Garcia.

Xavier Garcia ha estat protagonista, ja des de molt jove, dels primers intents d'organització de l'ecologisme als Països Catalans. Ja fa anys que ha mantigut una intensa activitat en aquest camp, com a polític i com a divulgador. En el llibre explica com va adonar-se del problema del medi ambient, com va assistir a reunions, a concentracions, a conferències, intentant fer proselitisme d'aquelles idees que per a molta gent eren ben noves. Dóna les seves impressions sobre les persones que ha anat coneixent en aquest temps. I aquí és on es pot veure com en la vida política d'un país sovint falla fins i tot la memòria immediata.

Potser els títols del sis capítols expliquen una mica l'evolució del problema i la manera d'afrontar-lo: "La descoberta d'un problema crucial", "El deslliurament", "La preparació", "La complexitat", "L'organització" i "La resistència". A més del seu valor testimonial, cal destacar de l'obra el seu bon estil literari, el vocabulari ric i, sobretot, un amor senzill i profund per la terra i per la natura i unes ganes de lluitar per una causa considerada justa i vital. Xavier Garcia ha fet un treball lloable des de l'apassionament, complint la cita de Diderot que encapçala el llibre: "Les passions trenquen més prejudicis que tots els nostres assajos filosófics".

X. A.

ECONOMIA

Salaris: ¿qui en dóna més?

Mentre que la patronal recomana el 6% d'augment salarial per aquest any, els sindicats demanen que aquest se situï entre el 7 i el 9%. Aquestes diferències de reivindicacions també es donen a la resta d'Europa.

L'augment interanual de l'IPC l'any 1989 ha estat del 6'9%. Enfront d'aquesta xifra, la patronal recomana per a enguany un augment salarial màxim del 6% considerant que tot el que sigui superior a aquesta xifra haurà d'estar justificat per l'augment de productivitat de les empreses.

A l'hora de tancar aquest número de la revista, a Catalunya ja s'han signat 10 convenis d'empreses i sectors que afecten prop de 9.000 treballadors, amb un increment salarial mitjà del 7'5%, segons el balanç de la secretaria d'acció sindical de CCOO. Fonts de Foment del Treball assenyalen, d'altra banda, que queden pendents a Catalunya 131 convenis per sectors per pactar que afecten un milió dues-centes mil persones. Per empreses són 294 els convenis que queden per signar i que afecten prop de 80.000 treballadors

Però és veritat que qui no plora no mama. D'acord amb la dita popular, els sindicats demanen un increment mitjà del 8% per tal de reduir el desequilibri que es produeix entre l'augment real del cost de la vida i el nivell salarial dels treballadors.

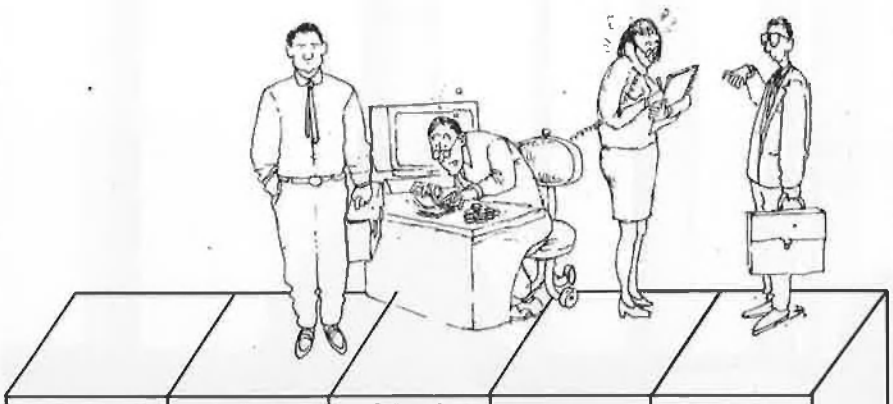
No obstant, cal distingir entre les expectatives d'augment que puguin tenir els funcionaris de la dels treballadors del sector privat. Aquests darrers es veuran beneficiats en funció dels resultats obtinguts per les seves respectives empreses.

En els darrers mesos, la política econòmica del govern central s'ha caracteritzat per les mesures restrictives del consum privats. Aquestes mesures han frenat també el volum d'inversions previstes per les empreses, les quals es mostren reticents a l'hora de negociar els increments salarials dels seus treballadors.

Àustria, Bèlgica, Holanda i Suïssa han tingut un IPC per sota del 3%

Executius, cotització a l'alça.

	Professor institut	Caixer de banc	Secretària	Enginyer
París	**1.482.624**	**2.036.736**	**1.392.768**	**2.793.024**
Brussel·les	**1.490.112**	**1.422.720**	**1.490.112**	**2.583.360**
Londres	**1.587.417**	**2.059.200**	**1.550.016**	**2.104.128**
Zurich	**4.245.657**	**4.260.672**	**2.778.048**	**4.889.664**
Francfort	**2.456.064**	**2.208.960**	**1.669.824**	**2.793.024**
Milà	**1.422.720**	**1.954.368**	**1.220.544**	**2.268.864**
Barcelona	**2.501.423**	**1.188.000**	**1.776.194**	**2.288.762**

Sous anuals 90

	França	Alemanya	Bèlgica	Itàlia	Països Catalans	Regne Unit
Presidents, consellers delegats i directors	65,1	73,4	57,5	77,9	86,6	57,3
Directors d'àrea, alts executius i quadres mitjos	47,0	48,9	43,2	55,3	58,3	40,9
Caps departaments, tècnics qualificats, professionals amb experiència	31,1	35,1	30,2	30,1	39,2	27,1
Supervisors, titulars, representants de vendes	18,4	20,9	18,4	17,7	22,7	16,3

Ingressos nets en milers de dòlars anuals usant paritats de poder adquisitiu com a tipus de canvi

l'any passat. A l'altre extrem, Grècia i Portugal han patit una inflació superior al 12'5%. A mig camí se situen el Regne Unit, Finlàndia, Suècia i Itàlia, que han sobrepassat el 6'5% d'inflació.

A França mateix, tot i haver contingut la inflació en un 3'7%, el sindicat majoritari CGT (Confederació General de Treballadors) reivindica "un augment salarial de 1.500 francs (unes 30.000 pessetes) per a tots". Per la seva banda, la patronal francesa ha manifestat el seu total desacord a les propostes sindicals. El seu president, François Périgot, ho ha deixat ben clar: "que abaixin els impostos i els patrons apujaran els sous".

Segons un estudi realitzat per la consultora Grup Hay, líder mundial en aquest sector, la previsió d'augment percentual del sou base fins al proper mes de juliol reflecteix les següents dades: per a la categoria de presidents, consellers delegats i directors generals, els increments màxims es produiran a Grècia (20%), Portugal (19'2%) i l'estat espanyol (12'5%). En canvi, França (4'4%), Holanda (4'0%) i Alemanya (6'0%) seran els països amb uns augments més baixos dins d'aquestes categories.

Per a càrrecs com el de supervisors, titulars, representants de vendes i encarregats, els augments previstos en el sou base seran del 17% a Grècia, 14'9% a Portugal i del 8% a l'estat espanyol. Tal i com passava en el cas anterior, a França (4'4%), Holanda (2'5%) i Alemanya (4'5%) serà on les retribucions augmentaran menys.

GRATAR-SE LES BUTXAQUES

Evidentment, els que menys es graten les butxaques són els alts càrrecs executius, entre altres coses perquè els seus honoraris estan en funció de la seva vàlua, l'experiència aportada, el sexe, el nivell de responsabilitat del càrrec i el potencial de l'empresa.

A Catalunya, un cap de vendes pot guanyar de 5 a 7 milions de pessetes brutes anuals i un gerent d'empresa pot arribar a embutxacar-se de 7 a 9 milions. Això pel que fa a empreses privades, ja que en les públiques els sous dels alts càrrecs no estan contemplats.

A més, la majoria d'aquests salaris solen complementar-se amb incentius diversos, que van des de la vivenda i

Els funcionaris aspiren a treballar en el sector privat.

el cotxe fins a assegurances de vida. Les raons no són altres que les fiscals: a major salari, major retenció fiscal. És per això que la majoria d'executius prefereixen obtenir un salari en espècies que en diners reals.

S'ha de tenir en compte, també, el factor de l'oferta i la demanda. És a dir, en el cas espanyol, els alts càrrecs executius han estat fins fa pocs anys pràcticament inexistents i ara, donada la importància que representen per a l'empresa, es cotitzen cada dia més.

La consultora francesa TPFC indica en un estudi recent que els executius d'aquest país guanyen més que els seus homòlegs belgues, anglesos i holandesos. Alhora, aquests darrers guanyarien més que els executius alemanys i italians.

Ara bé, en el cas de les Societats Anònimes Laborals i Cooperatives, les diferències de salari entre els directius i els quadros mitjans i treballadors no són gaire diferents. Això comporta més problemes, a l'hora de negociar convenis,entre els mateixos directius que amb els seus treballadors.

Les diferències també són evidents entre el sector públic i el privat. Així, mentre que un enginyer assalariat cobrarà aquest any al voltant de les 160.000 pessetes mensuals, en el sector privat pot arribar a cobrar de 250 a 350.000 pessetes al mes, sou que ja s'acosta més al que percep un enginyer francès en el sector públic (360.000 pessetes).

Una auxiliar administrativa oficial de primera, en el sector públic cobra 126.000 pessetes i en una empresa privada pot cobrar des de 115 a 250.000 pessetes al mes.

Es per això que molts dels alts càrrecs i quadros mitjans comencen treballant en l'administració pública mentre assoleixen un currículum i després salten a les empreses privades on els sous que tindran seran força més alts. Són els casos de l'ex-ministre Miguel Boyer, l'ex-conseller Josep Miró i Ardèvol, Joan Rigol o Max Canher, entre molts altres.

SALARIS NETS, SALARIS BRUTS

El que està clar és que els salaris no pugen en la mateixa proporció que ho fa el cost real de la vida. D'aquí les sempre eternes reivindicacions dels sindicats. També és força evident que les diverses professions no tenen la mateixa facilitat de promoció al llarg dels anys de la carrera professional.

Així, una hostessa d'aviació, en iniciar la seva professió cobrarà al voltant de les 180.000 pessetes i en finalitzar la seva carrera professional, aquest salari es pot veure incrementat fins a les 410.000 pessetes. Per contra, un vigilant jurat passarà de les 110.00 inicials a les 115.000 pessetes.

Ara bé, a partir dels sous bases des del qual es pacten els convenis, després cal afegir en la majoria dels casos els complements d'aquest. És a dir, els complements de destinació, d'especificitat, de producció, complements per transport, per perillositat en el lloc de treball...Per exemple, en el cas d' un funcionari administratiu cap de negociat té un sou d'1.083.374 calculat en catoze pagues, si se li afegeixen els complements de destinació i de productivitat arribarà a un sou d'1.734.278 pessetes. Ara bé, aquest serà el sou brut, del qual s'haurà de descomptar el percentatge corresponent a l'IRPF i el 6% de la Seguretat Social.

Silvia Monfort

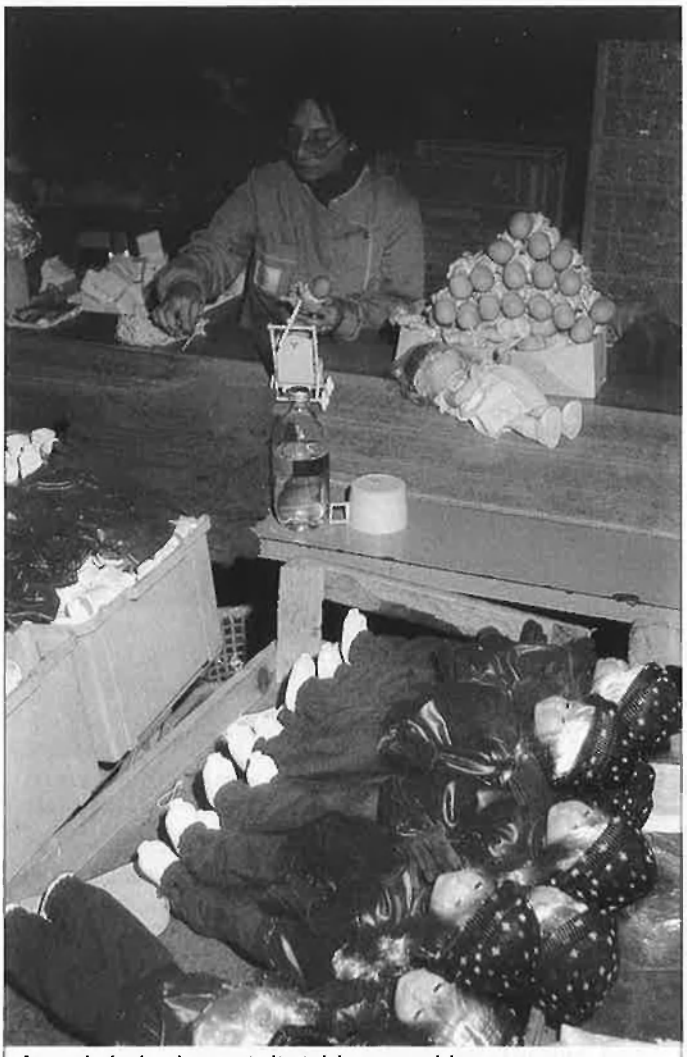
Joguet: un sector adult

FEJU'90, la Fira Fnternacional del Joguet, serveix no sols per a mostrar les últimes novetats, sinó també per a fer balanç de la passada campanya. 1989 va ser l'any de les nines i del ressorgiment dels detallistes.

El sector del joguet ha tancat el passat exercici amb una facturació de 93.000 milions de pessetes, una exportació valorada en 21.000 milions i una importació calculada en 13.000 milions. Malgrat haver-se produït un descens de la natalitat, aquest fenòmen ha quedat compensat per un augment de despeses en joguets per xiquet i any. Més enllà d'aquestes dades, 1989 –i per tant la passada campanya de Nadal– ha estat l'any de Famosa. Les nines d'aquesta marca han estat les autèntiques triomfadores i han possibilitat una facturació de quasi 7.000 milions de pessetes.

I és que la nina torna amb força al món del xiquet. Aquesta seria la primera conclusió que es pot deduir del passat exercici. La segona, que ha estat una campanya discreta en la qual la producció ha experimentat un augment per sota del 5%, molt lluny d'aquell 15% que va anotar el 1986. Amb aquesta referència, un joguet best-seller pot vendre 40.000 unitats després d'una campanya publicitària de 60 milions de pessetes. Una relació que el mateix sector qualifica de precària.

Fonts del sector del joguet van fins i tot més enllà i conclouen que el fortíssim llançament publicitari de FEBER, amb un domini absolut dels espais televisius –en els quals les nines eran les grans protagonistes–, no ha estat rendibilitzat per la mateixa FEBER sinó que ha servit perquè altres marques col.loquen els seus productes. Famosa i Berjusa han estat, en aquest sentit, l es grans beneficiades. Jesmar, una altra firma forta del sector, continua basant la seua fortalesa en una notable distribució als Estats Units, un baix cost estructural i una capacitat financera sòlida.

La venda de nines ha caracteritzat el darrer exercici.

Des del punt de vista empresarial, l'exercici també ha servit per a demostrar que les empreses que han sabut diversificar la seua producció i que, per tant, han copat més parts del ventall de l'oferta, han obtingut un resultat millor. Això no obstant, s'ha produït una inflació del sector , que produeix més del que pot vendre únicament amb l'objectiu de no perdre una part del mercat. La dispersió fa possible també la distinció entre productes de primera campanya –bagatel.les de baix preu– i productes de campanya –destinats al període de Nadal. Una dicotomia que el sector considera necessària per a rendibilitzar els costos empresarials.

Pel que fa a la distribució, les notes rellevants han estat la pèrdua absoluta del paper dels majoristes i l'augment de protagonisme per part dels hipermercats, que en canvi no han millorat la qualitat de l'oferta. Els hípers han degradat tant el producte com el marge de benefici, la qual cosa fa que els fabricants més experts descansen una mínima part de la seua distribució en els hipermercats. La nota positiva ha estat la reeixida dels detallistes, que comencen a reagrupar-se i a prendre actituds ofensives contra els hipermercats. La competència, per tant, s'ha fet més dura en aquest aspecte.

També l'entrada de joguet groc, molt més competitiu en el mercat a causa dels seus baixos costos de mà d'obra, ha tingut efectes nocius en la producció interior. Així, els fabricants han abandonat la idea de fer del disseny i l'alta tecnologia factors de competitivitat i han entrat en el joc de continuar fabricant models ideats fa dues dècades. El sector del joguet ha entrat, en aquest sentit, en una fase de regressió en la qual la batalla pels preus està hipotecant la seua capacitat d'evolució. El preu, sens dubte, es pagarà amb la posada en marxa del Mercat Únic Europeu el 1993.

Albert Vicent

Líquids beneficis

Les companyies d'aigua franceses, les més potents del món, estan fent de la seua participació en societats catalanes via d'expansió. L'últim capítul ha estat l'adquisició per SAUR del 14% de les accions d' Aguas Potables de Valencia.

A València, l'aigua està que bull. Almenys pel que fa a les accions de l'empresa Aguas Potables de Valencia. Els valors d'aquesta societat van començar el 1990 amb una cotització de 700 enters i el passat 7 de febrer ja havien superat la mítica quota de la cotització 1.000, amb una revaloració de quasi un 30%. I més encara. Si ens situem al començament del 1989, les accions tenienuna cotització de 500 enters. Tretze mesos per a duplicar el seu valor. Un negoci rodó.

Aguas Potables va ser, durant molts anys, camp adobat per als beneficis de la burgesia valenciana de més llinatge. Ara tot això s'ha acabat. Com si d'una seqüència de Patrimonio nacional es tractara, Aguas Potables s'ha situat al punt de mira de les companyies d'aigua franceses, les més potents de la CE, i l'entrada ha estat arrasadora. El passat 26 de gener la Borsa de Barcelona va ser l'escenari de la compra per la societat gal.la Société d'Aménagement Urbain et Rural (SAUR) d'un total de 238.807 accions d'Aguas Potables –1.086 milions de pessetes segons la cotització d'aquell dia.

SAUR s'ha convertit, així, en el segon accionista de l'empresa, ja que el paquet adquirit representa un 14'36 % del capital de la societat. El primer és la societat Aigües de Barcelona, amb un 25'9 de les accions, i el tercer el Banc Central, amb un 10%. Però, al seu torn, Aigües de Barcelona està participada en un 40% per la societat francesa Lyonnaise des Eaux.

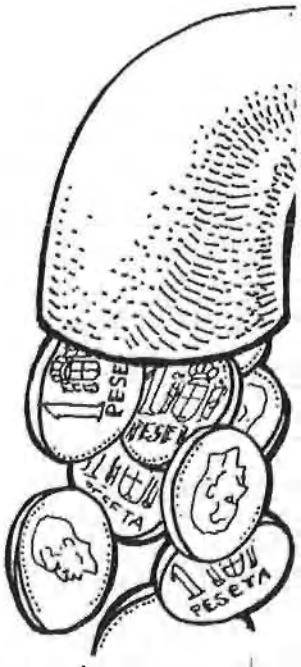

Unes accions que han duplicat en 13 mesos el seu valor. RAFA GIL

OFENSIVA FRANCESA

L'entrada en Aguas Potables, que en principi podria semblar localista, és l'últim negoci d'una operació a gran escala que porta per banda sonora La Marsellesa. Les societats franceses d'aigües són, a hores d'ara, les més fortes del món. De fet, han estat les protagonistes de la polèmica privatització d'aquest tipus de companyies a Anglaterra el passat mes de desembre, on el monopoli estatal ha donat pas a 10 societats d'àmbit regional i capital privat. En les 10 ha entrat capital gal en marges de participació que van del 5% al 60%. Al final de l'operació les companyies franceses s'havien fet amb el control del 29'9% del conjunt de les accions.

Les tres empreses que han encapçalat aquesta ofensiva són Générale des Eaux, Lyonnaise des Eaux i SAUR. El superlatiu interès que han demostrat en el desenvolupament d'una indústria d'aigua privada a tot Europa està ben fonamentat: el consumidor cada vegada provoca una major demanda d'aigua. Així, des del 1980 la proporció de la població que rep aigua procedent d'empreses privades ha augmentat del 60% al 70%. Sobre aquests fonaments aquàtics el negoci de l'aigua a França ha gaudit de 10 feliços anys. I d'acord amb això, Générale va obtenir el 1987 21.000 milions de pessetes de beneficis nets, Lyonnaise assolia uns resultats de 8.780 milions de pessetes i SAUR se situava en els 3.140 milions.

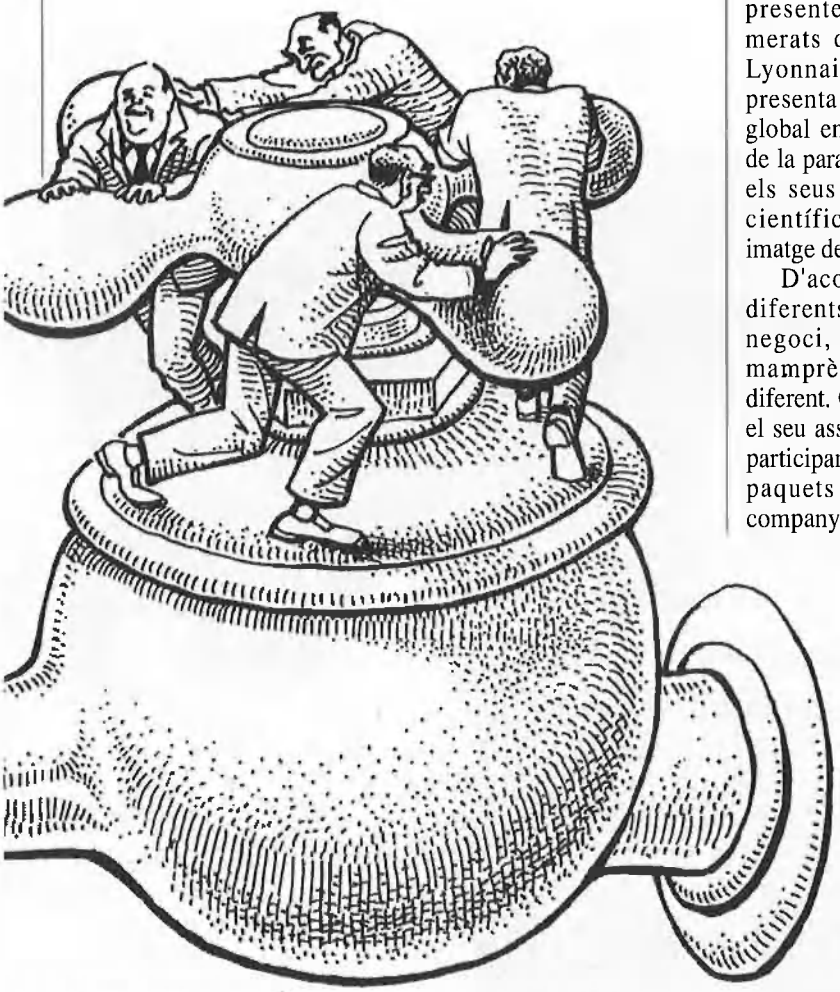
Els horitzons de creixement, però, són limitats i les

tres empreses busquen nous camps d'acció. Es per això que l'estat espanyol es presenta a ulls francesos com un mercat insatisfet amb el servei que presten les companyies locals.

UN 'SAVOIR FAIRE' PARTICULAR

La clau de l'èxit d'aquest

EL CAT INVISIBLE

tipus de companyie a França està en la clara separació entre propietaris i gerents. Mentre els béns de l'aigua són de domini públic, les empreses privades exploten el servei en règim de concessió. I així les empreses negocien individualment contractes amb els 36.000 ajuntaments de França. Un compromís que estipula una duració variable en funció del volum d'inversions que cadascuna de les societats té previst invertir en matèria d'infrastructura. A més inversions, més llarga és la duració del contracte.

La filosofia d'aquest tipus de contractes la defineix clarament Guy de Panafieu, vice-president de Lyonnaise, per a qui el sistema es basa "en el fet que nosaltres contractem amb els ajuntaments, els ajuntaments facturen als clients i si els clients no estan satisfets, deixen de votar els alcaldes". El sistema de contractació dóna, per tant, als ajuntaments prou marge d'acció sobre les companyies d'aigua i és normal que els contractes siguen renegociats per augmentar la qualitat de l'aigua i abaixar-ne el preu. També per al representat de la Générale, Jean-Claude Banon, la filosofia està clara: "La competència es la millor forma de regulació".

Les estratègies dels tres grans són diferents. Així, Générale i SAUR es presenten com a conglomerats de negocis locals. Lyonnaise, en canvi, es presenta com una empresa global en el sentit geogràfic de la paraula, que intercanvia els seus equips directius i científics per oferir una imatge de xarxa global.

D'acord amb les seues diferents concepcions del negoci, cada empresa ha mamprès una expansió diferent. Générale ha efectuat el seu assalt al mercat anglès participant en petits i mitjans paquets d'accions de companyies d'aigües. Banon assegura al respecte que Générale vol sumar esforços amb altres empreses en lloc d'adquirir-les senceres.

SAUR, financera de la constructora francesa Bouygues, ha format un holding amb l'empresa britànica de construcció Trafalgar House –copartícip de la construcció del túnel sota el Canal de la Mànega. Finalment, Lyonnaise, és la societat més agressiva en la seua política expansiva i ha optat pel control majoritari de dues de les més fortes empreses britàniques d'aigua, Essex i East Anglian, procés en el qual ha invertit 14.000 milions de pessetes.

En aquest context, les empreses franceses tenen molt a ensenyar als espanyols en termes de tecnologia i direcció empresarial. La multiplicitat geogràfica de les seues operacions és una mesura de la seua classe. Així, tenen companyies subsidiàries a Africa, Estats Units, Àsia i arreu d'Europa. Lyonnaise té participacions en Aigües de Barcelona, Lusagua (Portugal) i en la General Waterworks dels EUA, a més d'altres activitats aqüíferes a Macau, Xina i Sibèria. Per a posar la guinda a la tarta, Lyonnaise ha constituït recentment una joint venture amb una empresa japonesa que li ha donat l'entrada a un dels mercats més proteccionistes del món.

Amb tot, la diversificació de les activitats de les tres grans companyies franceses és el fenomen que causa més sorpresa. Són negocis amfibis que arriben a molts sectors diferents. Les tres grans empreses se senten igualment còmodes en qualsevol dels tres elements, aigua, terra o aire. Dirigeixen hotels i camps de golf, netegen els carrers i instal.len telèfons, participen de companyies elèctriques i s'impliqen en negocis de residus industrials, construeixen cases i dirigeixen asils d'ancians. La ràdio i la televisió també són fonts d'ingressos. Lyonnaise són els propietaris del Club Mediterranée, una cadena hotelera de luxe, i alhora enterren el 45% dels morts francesos cada any. Ès per això que, amb aquest referent, l'adquisició d'una part de les accions d' Aguas Potables és poc menys que una gota d'aigua en un mar de milions. Però una gota capaç d'ofegar els accionistes més antics.

Albert Vicent

EMPRESES

Velázquez, més a prop en tren

Viatjar a Madrid per contemplar l'exposició antològica de Velázquez és més fàcil gràcies a Renfe-València. La direcció de la 4a Zona de Renfe, comandada per Joaquim Romero, ofereix fins al 30 de març la possiblitat de viatjar a Madrid en l'Intercity pel preu de 3.000 pessetes anada i tornada. Aquesta iniciativa està dirigida a grups d'un mínim de 15 persones i és vàlida per als dies dimarts, dimecres, dijous i dissabtes.

D'altra banda, els expressos nocturns que diàriament enllacen Madrid i València han incorporat en la seua composició els nous cotxes-llit amb dutxes, de recent creació a Renfe. *A.V.*

Fiat, a roda de la 'volta'

Els vehicles de Fiat han estat elegits cotxes oficials de la Volta Ciclista a Espanya durant quatre anys segons el conveni subscrit entre Fiat Auto Espana, importadors d'automòbils Fiat, i Unipublic SA. La fiabilitat i comoditat dels models Fiat Uno Fire 1.000, Fiat Tipo 1.400 i Fiat Croma han estat les raons que han avalat aquesta decisió. Així mateix, Fiat participarà com a cotxe oficial en altres 8 proves ciclistes d'àmbit regional. *A.V.*

El BCL, amb vocació rural

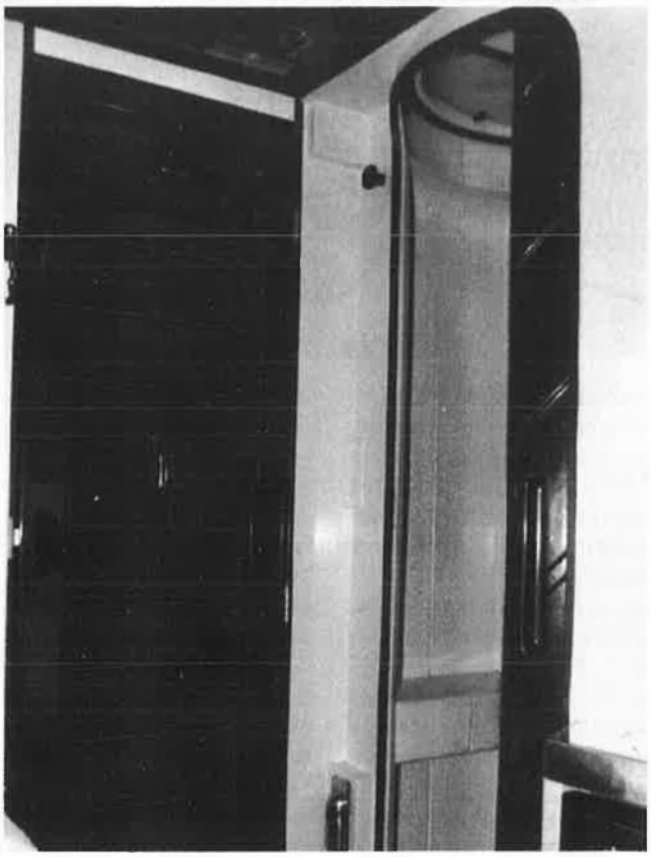
El consell d'administració del Banco de Crédito Local ha autoritzat crèdits per un valor total de 102 milions de pessetes a cinc municipís del País Valencià. Així, l'entitat que dirigeix Gonzalo J. Boronat a València destinarà 25 milions per al desenvolupament urbanístic al municipi de Barxeta, 10 milions per a l'adquisició de l'edifici destinat a casa consistorial a Verger, 10 milions a Moncòfar per a obres en camins rural, 50 milions per a l'adquisició d'un magatzem municipal a Nules i 6 milions per a electrificació rural a Vilafranca del Cid. *A.V.*

Beneficis concentrats

Mercabarna preveu situar els beneficis del 1989 en 300 milions de pessetes, lleugerament inferiors als de l'anterior exercici, que van ser de 392 milions de pessetes. Les inversions previstes per al 1990 són d'uns 200 milions de pessetes, que es destinaran prioritàriament a la millora de les línies d'instal.lació en l'escorxador de Mercabarna.

D'altra banda, Mercabarna ha tancat l'exercici amb 30.000 tones de volum de mercaderies. Mercabarna ocupa una superfície de 90 hectàrees i és la major concentració d'empreses del comerç majorista agro-alimentari.*S.M*

Dalt, Beniamino de Santis, president de Fiat Espanya, i Eduardo Franco, d'Unipublic. Baix, els nous cotxes-llit de Renfe.

Edició especialitzada

La Fundació EMI, Institut d'Estudis Empresarials, ha posat en marxa una nova inciativa consistent en la traducció i elaboració de llibres especialitzats en el desenvolupament de la direcció i gestió d'empreses com a resposta a les necessitats empresarials.

La nova col.lecció "Fundemi Books", editada per Edicions Gestió 2000, s'inicia amb la traducció del llibre Merchandising Estratègic, de Dominique Mouton. La Fundació Emi compleix aquest curs el trenta aniversari. En aquests anys més de 20.000 alumnes han participat en els diferents cursos organitzats per la Fundació.*S.M.*

Josep Samper, objectiu 10%

Josep Samper, president de la Borsa de València, repassa els projectes de la institució alhora que apunta les bases perquè el mercat de valors recupere la quota que li correspon en relació a la seua importància financera.

Com valora la decisió de la Generalitat Valenciana d'efectuar una emissió de deute públic en la Borsa de València a partir del pròxim mes de març?

–Em sembla una bona mesura perquè els pagarés són una via de finançament més barata per a la Generalitat. A més, la possibilitat que tinguen dos trams, un a curt termini, de tres o sis mesos, i l'altre a mig termini, de tres a cinc anys, permet que l'inversor puga triar segons les seues possiblitats.

–¿Aquesta serà, per tant, una bona col.locació per a l'inversor de peu?

–Ho pot ser si el tipus d'interès està entre el 0'5% i l'1% per sota del menor. Això és una norma objectiva i per tant el tipus d'interès oscil.larà d'acord amb el mercat i la seua rendibilització seguirà la pauta del mercat.

–¿De quina manera revertirà aquesta emissió en la dinàmica de la Borsa de València?

–La Borsa de València en aquest cas pot donar-li un mercat secundari perquè la colocació d'aquest deute públic serà per subhasta. Per tant, una vegada col.locada l'emissió a través de les societats i agències, la borsa organitzarà un mercat secundari que doni liquidesa de forma que l'inversor pugui, en qualsevol moment, vendre els pagarés segons les condicions del mercat.

–¿En quin moment es troba el projecte d'obrir un mercat de futurs a la Borsa de València?

–Estem en període d'estudi a fi de fer un mercat de futurs de mercaderies.

"El mercat de futurs de València seguirà el model implantat a Chicago"

–¿Es aprofitable l'experiència realitzada des de la Borsa de Barcelona?

–Realment, el mercat de futurs català és de deute públic i per tant el mecanisme de cambra de compensació ens pot servir, però la resta requereix altres mecanismes perquè es tracta de mercaderies i en aquest cas la perdurabilitat és un factor molt important. Nosaltres hem efectuat una primera aproximació al model de Chicago, on funciona un mercat de futurs de primeres matèries i mercaderies agrícoles, el qual s'adapta molt més a les nostres necessitats.

–¿Quina valoració es fa des de València del període que té en vigència el mercat continu de valors?

–Han passat cinc mesos des de la seva posada en marxa i s'ha detectat un important descens del volum de contractació, aproximadament a la meitat. Això és degut al fet que hi ha bancs que han entrat en companyies de valors les quals no són membres de la Borsa de València, i també perquè dels bancs que s'han establert tan sols un ha acabat l'any treballant alhora al mercat continu i al rotlle.

Si tots els bancs efectuessin totes les operacions des de la Borsa de Valencia, recuperaríem el mateix volum de contractació que teníem el 1988 i, fins i tot, podríem arribar a tenir el 10% del volum del mercat estatal, que és el paràmetre que ens pertoca d'acord a la nostra importància financera.

–¿Quina adquisició recomanaria vostè a un inversor de tipus mitjà en aquest moment?

–Hi ha opcions molt interessants en aquests moments. En el grup elèctric, per exemple, hi ha una activitat molt interessant que respon al fet que els valors no estaven degudament cotitzats i per tant poden continuar la suea tendència a l'alça. També les constructores i immobiliàries, malgrat haver-se arribat a una situació quasi de saturació, presenten un cert marge de seguretat. I, finalment, tot el que sigui transport, autopistes, químiques, energia i aigües són grups que encara tenen molt a dir. Per tant, es pot fer una cartera diversificada que permeti compensar pujades fortes en valors més estabilitzats.

Albert Vicent

PREGUNTA DE LA SETMANA

Josep Fondo

President de l'Associació de Consumidors del País Valencià

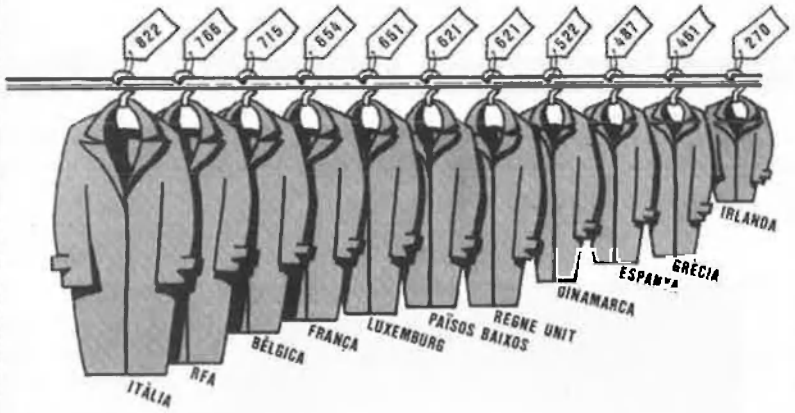
¿Com valora que la desgravació per lloguer de vivenda s'ajorne fins al 1991?

"Aquesta mesura no té justificació. Si l'administració és inflexible en les seues exigències i castiga amb recàrrecs els ciutadans que es retarden en els seus pagaments, cal exigir que l'administració siga igualment escrupolosa en les seues obligacions. Per tant, seria desitjable que la rapidesa que mostra l'administració per a cobrar els impostos fóra aplicada també en la desgravació". *A.V.*

LA XIFRA

75. 512

tones de taronges van ser comercialitzades el 1989 a Mercabarna.El 66% d'aquestes procedien de València i el 27% de Castelló. El volum total de fruites ha estat de 334.483 tones i el de verdures de 346.751 tones. La baixada de l'índex de preus ha segut d'un 2'4%. *S.M?*

'Tifosi' de la moda. Creadors però també consumidors, els italians han fet del seu guarda-roba el més complet d'Europa. Calcer i roba ocupen un lloc privilegiat en el consum particular dels tifosi de la moda . En aquest cas no es pot parlar d'Europa del Nord i Europa del Sud ja que els estats centrals de la CE segueixen Itàlia en aquest barem. L'estat espanyol, malgrat els intents coloristes de Moda Espana , se situa en l'antepenúltim lloc d'una Europa que té en els irlandesos els pitjor vestits. La gàfica estableix diferències basades en l'estàndard de poder adquisitiu per habitant, on s'integren variables com les taxes de canvi i preus. A.V.

Negoci sobre dues rodes

Catalunya, Andalusia, País Valencià, Madrid i Balears són, per aquest ordre, les comunitats autònomes que van liderar el ranking estatal de vendes de motocicletes durant el 1989 acaparant el 80% de les vendes formalitzades. El passat exercici va ser el primer en el qual el sector va superar la barrera de les 100.000 unitats venudes, amb un increment superior al 25% respecte al 1988. Mentre Catalunya va vendre 28.104 unitats en els 11 primers mesos i el País Valencià 12.381 –amb respectius increments del 20 i el 23%–, a les Illes Balears l'evolució va ser negativa, amb un descens del 5'3% i una venda de 3.879 unitats.

Aquest constant creixement del mercat ha estat estretament vinculat amb l'augment de les importacions, on les marques japoneses han aconseguit fer-se amb el 60% del mercat en una situació que reflecteix la realitat internacional. Així, si durant el període 1985-1989 la matriculació de motocicletes ha augmentat un 200% a l'estat espanyol, les importacions ho han fet en un percentatge per sobre del 400%.

Pel que fa als ciclomotors, durant els 11 primers mesos del 1989 es

van vendre 261.416 unitats. Aquesta xifra comporta un domini de les importacions acompanyat d'un progressiu augment de les exportacions que, a finals del passat mes d'octubre, es van situar vora les 25.000 unitats.A.V.

EN BREU

"Mil anys de producció, comerç i consum de vins i begudes alcohòliques als Països Catalans" és el títol de III Col.loqui d'Història Agrària que se celebrarà del 14 al 18 de febrer a Vilafranca del Penedès i Sant Sadurní d'Anoia. 66 ponències i 6 conferències donen contingut a aquesta convocatòria del Centre d'Estudis d'Història rural de la Universitat de Barcelona en col.laboració amb la Diputació de Barcelona, l'Institut Català de la Vinya i el Vi i Caixa Penedès. A.V.

Dirtech és el nom de la Borsa d'Oportunitats Tecnològiques creada per l Institut de la Petita i Mitjana Industria Valenciana (IMPIVA). En ella apareixen a la venda un total de 142 avanços tecnològics aportats per altres tantes empreses alhora que s'expliciten demandes de tecnologia per aplicacions concretes. A.V.

La Mesa de Participació Institucional ha acordat que el Consell valencià presente a les Corts durant 1990 el projecte de llei de creació del Consell Econòmico-Social la composició del qual serà tripartida entre administració, sindicats i empresaris. A.V.

Servicios Financieros al Comercio és el títol del volum publicat per la Cambra de Comerç de València i en el qual apareix una informació detallada dels serveis que les entitats financeres ofereixen al sector comercial. Un ventall de 20 ofertes . A.V.

RDA: un nou sistema econòmic

L'objectiu principal del nou govern de la RDA en política econòmica és el de configurar una economia de mercat eficient, democràtica i sense cap mena de limitacions, tal i com ha manifestat Reinhardt Fischer, conseller comercial de l'Ambaixada de la RDA a l'estat espanyol.

La reforma econòmica està sotmesa a una ruptura radical de l'economia planificada i centralista "per a poder posar en marxa la iniciativa de mercat i alhora millorar el comerç amb l'exterior i basant-se en les diferents formes de propietat en igualtat de condicions", afirma Fisher.

Per això, el nou govern alemany està reformant tota la legislació econòmica que fa referència als instruments de fiscalització directa i indirecta, la política monetària exterior, la llei del treball, la d'empreses, la llei del banc central alemany i totes les mesures necessàries per a assolir els objectius fixats. Ara bé, tal i com assenyala Fischer, les eleccions seran d'ací a sis mesos i, per tant, és molt difícil que totes aquestes mesures entrin en vigor abans de la data dels comicis.

Referint-se a les empreses, Reinhardt Fischer ha manifestat que la voluntat del govern és que arribin a tenir plena autonomia. Això vol dir que a partir del moment en què es reformi la legislatura les empreses podran constituir-se en cooperatives, privatitzar-se o configurar-se com a empreses mixtes amb la participació de capital estranger.

En aquest sentit, el Parlament alemany ja ha aprovat les condicions que han de complir les inversions estrangeres, que en el cas de ser una gran empresa podrà arribar a ser fins al 49% del capital i en el cas de les PIMEs podrà arribar a ser majoritari.

D'altra banda, Reinhardt Fischer ha assegurat que, des que entri en vigor la llei, els beneficis que obtinguin les empreses alemanyes podran sortir a l'estranger en forma de divises i si l'empresa en qüestió només treballa per al mercat interior, podran vendre els seus marcs a l'estat perquè aquest els pugui transferir en moneda convertible. *S. Monfort*

EL PRONÒSTIC

Fabià Estapé

Reunificació en quatre fases

En el centre mateix dels grans esdeveniments que s'han anat desenvolupant a Europa Central i de l'Est figura *la qüestió alemanya*. Una vegada desmuntades les velles estructures de la República Democràtica Alemanya, amb eleccions lliures fixades per al pròxim 18 de març, la vista ha estat atenta al procés de reunificació d'Alemanya. Des de la República Federal no s'han trobat a faltar les iniciatives d'ajuda i comprensió cap als compatriotes de l'Est. Les noves autoritats alemanyes, amb Hans Modrow al capdavant, s'han mostrat reàcies a l'hora de parlar de la reunificació. Ha estat després de la visita a Moscou, amb una entrevista transcendental entre Modrow i el líder soviètic Mikhaïl Gorbatxov, quan s'ha fet saber que l'Alemanya de l'Est comparteix el criteri que sustenta en el dret d'autodeterminació la fusió de totes dues Alemanyes en una de sola amb seu a Berlín. La proposta de Hans Modrow comprèn quatre etapes: en primer lloc, l'establiment d'una comunitat contractual, amb unitat econòmica, monetària i legal; en segon lloc, la confederació amb institucions comunes, amb la creació d'una assemblea parlamentària i comitès governamentals sobre qüestions específiques; en tercer lloc, eleccions generals a tot Alemanya per reformar el Parlament i el govern comú, i en quart lloc, es prediu l'abandonament de totes dues Alemanyes dels blocs militars a què pertanyen.

La neutralitat de la futura Alemanya ha estat rebutjada pel canceller Helmut Kohl. El futur serà el que derive de la conferència Europea de Desarmament i Seguretat, i dins del clima propiciat per la retirada d'efectius nord-americans i russos, la futura Alemanya, segons es veu des de Bonn, seguirà amb els seus compromisos dins de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord. La dinàmica dels esdeveniments fa que la postura de Hans Modrow pugui donar-se per superada. En realitat, el que hi compta és l'esperit d'acceptació que aconsegueixi la idea mateixa d'una Alemanya poderosa i reunificada. No han passat tants anys des que un conspicu francès, François Mauriac, deia que s'estimava tant Alemanya que preferia que n'hi hagués dues...

PAÍS VALENCIÀ

Dijous

Teatre: *Maribel y la extrana familia* de Miguel Mihura. Direcció: Emilio Hernández. Interprets: Aurora Redondo, María Isbert, Magüi Mira i Inaki Miramón. Teatre Principal. Barques, 15. València.
Exposició: Joan Sebastián. Centre Cultural de Mislata. Últim dia. Mislata (l'Horta).

Divendres

Teatre: *La maleta.* El grup de teatre Rocamora presenta un espectacle amb titelles on proposa la seua pròpia "Fira de Fenòmens" amb els homes i les bèsties més menuts del món. 22.30 hores. Teatre del Mercat. Aldaia (l'Horta).
Exposició: "Sis fotògrafas valencians miren la festa". Casa de la Cultura (fins al 28 de febrer). Xàbia (la Marina Alta).

Dissabte

Música: Paata Burchuladze, baix, i Miguel Zanetti, piano, interpretaran obres de S. Rakhmàninov i M.P. Mussorgski. 19.30 hores. Dins del programa "Obertura lírica per al 92". Palau de la Música. València.
Teatre: *La conquista del espacio.* Obra representada por Gerardo Esteve i Rafael Ponce CIA. Fins al 18 de febrer. Sala "La Nau". Pare Rico, 8. València.

CATALUNYA

Música: "Monogràfic Anton Webern", Orquestra de Cambra del Teatre Lliure interpreta obres d'una de les figures més agosarades de l'Escola de Viena. Teatre Lliure. Montseny, 47. A les 22 hores. Barcelona.
Teatre: *Quatre dones i el sol*; de Jordi Pere Cerdà per la Companyia del Centre Dramàtic de la Generalitat de Catalunya, sota la direcció de Ramon Simó. Teatre Romea. Carrer Hospital, 51. A les 22 hores. Barcelona.

Exposició: Manolo Hugué. Inici de la exposició antològica dedicada a aquest extraordinari escultor de l'avantguarda artística dels anys trenta. Museu d'Art Modern. Parc de la Ciutadella. De dimarts a dissabte de 9 a 19.30 hores. Diumenges de 9 a 14 hores. Barcelona.
Òpera: *La Bohème*, per l'Orquestra Simfònica del Vallès, dirigida per Mauricio di Robbio. Teatre de la Societat La Principal. A les 22 hores. Vilafranca del Penedès.

Música: "Jazz a la Cova del Drac". Concert de Julien Vaughn i Jazz Vision. Cova del Drac. Tusset, 30. A les 22 hores. Barcelona.
Teatre: *20 x 20.* Única representació. Centre Cultural de la Caixa de Terrassa. Rambla d'Egara, 340. A les 22. 15 hores. Terrassa.
Música: Escalones. Única actuació.K.G.B. Alegre de Dalt, 55. A les 24 hores. Barcelona.

BALEARS

Exposició: Mostra de fotografia corresponent als resultats del IV Marató Fotogràfic de Palma. Palau Solleric. Fins dia 30. Palma.
Música: Concert de piano a quatre mans a càrrec de Dora i Anastass Slauchavi. Sala de Convencions de l'Associació. Platja de Palma. A les 17.00 hores. Palma

Mostra: Agro-alimentària II Mostra Balear d'Alimentació. Recinte Fira IFEBAL (Polígon de llevant). Fins dia 18. Palma.

Teatre: Representació a càrrec de la London Contemporany Dance Theatre. Auditòrium. A les 22.00 hores. Palma.
Exposició: Mostra col.lectiva sota el títol "35 pintors a S"Estació", que arreplega obra de, entre d'altres, Brunet, Abrams, Jacosbson, Longino, Mercat, Juli Ramis. Centre d'Art, Matins i hora baixes, fins a mitjans de març. Sineu (Mallorca)

Diumenge

Música: European Comunity Chamber Orchesta. Director i solista: Eivind Aadlan. Interpretaran: Divertimento núm. 64 en re major de J. Haydn, Exultante Jubilate per a soprano, orgue i cordes KV 165 de W.A. Mozart, Divertimento en fa major KV 138 de W.A. Mozart i Sinfonia núm. 29 en la major, KV 201 de W.A. Mozart. 19.30 hores. Palau de la Música. València.

Música: Presuntos Implicados. Arena Auditòrium. Emilio Baró, 71-73. València.

Teatre: *Cómeme el coco, negro*. Continua la representació d'aquesta divertidíssima obra de la Companyia La Cubana, Teatre Victòria. Avda. del Paral.lel, 67-69. A les 19 hores. Barcelona.

Música: Mahamad Reza Shadjariane. Música tradicional iraniana que Reza combina magistralment amb la seva veu intimista i el domini instrumental. Espai A del Mercat de les Flors. Lleida, 59. A les 22 hores. Barcelona.

Música: Concert a càrrec de la Banda Municipal de Palma. Parc de la Mar. A les 12.00 hores. Palma.

Exposició: Mostra de l'obra de l'artista Assia Benmehel. Café Garito (Dàrsena de Can Barberà). Horari del bar, a partir de les 18.00 hores cada dia. Palma.

Dilluns

Música: Joana Guillem, flauta; Bertomeu Jaume, piano; Societat Filharmònica de València. 19.15 hores. Palau de la Música. València.

Exposició: "L'impacte de la revolució: 1789 - 1813". L'exposició intenta reflectir l'impacte cultural, polític i econòmic de la Revolució francesa a Espanya i molt especialment sobre la societat valenciana a la fi del segle XVII i començament del XIX. Sala d'exposicions de l'Ateneu Mercantil. Plaça de l'Ajuntament, 18. València.

Exposició: "Color Dos, interessant treball pel tractament del color i la seva presentació de la fotogràfa Valvanera Rueda. Rambla Marina, 232. De dilluns a dissabte de 17 a 21 h. L'Hospitalet de Llobregat.

Música: Trio de Cordes de París. Única actuació d'aquesta formació. La primera de França consagrada exclusivament a la música de Cambra. Obres de Mozart, Schubert, Beethoven, Bach i Webern entre altres. Teatre Fortuny. Prim, 4. A les 19 hores. reus.

Exposició: Mostra de l'obra pictòrica de Steve Afif. Galeria d'art "Altair" (Carrer de Sant Jaume, 15-A). Horari de matins i horabaixes. Palma

Dimarts

Exposició: Just Cuadrado. Mostra d'olis, dibuixos i aquarel.les. Sala d'exposicions de la Casa de la Cultura. Altea (la Marina Baixa).

Música: Montserrat Caballé, soprano, i Miguel Zanetti, piano; interpretaran obres de A. Stradella, F. Gasparini, A. Vivaldi, V. Giordani, B. Galuppi, V. Puccita, G. Pacini, J. Massenet i J. Turina. 20.30 hores. Palau de la Música. València.

Exposició: "Angel Joé i Antoni Llena". Exposició conjunta d'aquests dos artistes experimentals,. Galeria Sebastià Petit. Rambla d'Aragó, 33. De dimarts a dissabte de 17 a 21 hores. Lleida.

Cinema: *La nova Babilònia*. Inicia de les projeccions d'aquest film del director rus Grigori Kezintse. De dimarts a dissabte, de 16 a 20 hores. Filmoteca de la Generalitat de Catalunya. Travessera de Gràcia, 63. Barcelona.

Conferència: Dins del cicle organitzat per l'Ajuntament de Palma, "Lliçons de Literatura Universal", conferència a càrrec de Rafel Argullol amb el títol "Thomas Mann". Estudi General Lul.lià. 20.00 hores. Palma.

Dimecres

Dansa: Dansa València 90. Jornades de dansa. 22.30 hores. Teatre Principal. Barques, 15. València.

Exposició: Reproduccions de Picasso. Casa de la Cultura. Xàtiva (La Costera).

Exposició: Gravats de Goya. Casa de la Cultura. Oliva (la Safor).

Música: Bernand Glemser. Concert d'aquest pianista,. Interpreta obres de Schumann. Centre Cultural de la Caixa de Pensions. Passeig de Sant Joan, 108. A les 21 hores. Barcelona.

Exposició: "El cubisme a la Galeria Nacional de Praga". Museu Picasso. Carrer de Montcada, 15-17. A partir de les 20 hores.Barcelona

Cinema: Cicle de Cinema de Muntanya. Teatre Principal. A les 20.15 hores, fins dia 23. Palma.

Exposició: Mostra de l'Obra del pintor Antonio Maxwell, amb temes orientals i bodegons. Sala d'Exposicions del Club social del Reial Golf de Bendinat. Palma.

CANAL 9

Dijous

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Enquadres.
13.45: Els Monkeys. C. 29.
14.15: Bellesa i Poder. C. 4.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 29.
15.50: A deshora. C. 29.
16.15: El món salvatge dels animals.
16.45: Tu o nadie. C. 29.
17.50: Els Guardians de la galàxia. C. 52.
18.20: Laurel i Hardy.
18.30: Pruna, la cangur. C. 25.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital. C. 33.
19.55: Super Agente 86. C. 20.
20.25: El Show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
23.00: Miss Marple.
24.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

Divendres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Temps de joc.
13.45: Els Monkeys. C. 30.
14.15: Bellesa i Poder. C. 5.
14.45: Notícies 9.
15.00: En divendres.
16.00: Sessió contínua.
17.45: Els Guardians de la Galàxia. C. 53.
18.15: Grafiti.
19.15: Notícies 9. Comarques.
19.25: Max Meadroon. C. 6.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema.«Estoy con los hipopótamos».
23.30: Crònica Amarga.
01.35: Notícies 9.
01.40: Bona Nit.
01.45: Fi d'emissió.

Dissabte

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: El llapis encantat.
12.05: Bàsquet -NBA.
13.20: Mons desapareguts.
14.20: Popeye.
14.45: Noticies 9
15.00: Sessió contínua: «Los Bicivoladores».
16.30: Así se hizo "BATMAN".
17.00: Beverly Hills Buntz. C. 9.
17.30: Los nuevos vengadores.
18.30: Video Cine.«Bendición fatal».
20.00: Oficis i beneficis.
20.25: Allo, allo. C. 19.
21.00: Notícies 9.
21.20: Dossiers
21.50: Entre amigos.
23.50: Cinema nit: «El hijo del árabe».
01.40: Fi d'emissió.

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta.Geologia: «Geologia dels recursos»
11.15: Segona vegada: «Informatiu cinema». «Basquetmania». «60 minuts»
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.94.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 203.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 16.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!
18.45: Mikimoto Club.«Temps de neu».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona Cuina.
21.15: Futbol. R. Madrid - F.C. Barcelona.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. Curs d'iniciació cultural: "Un historiador en acció".
11.15: Segona vegada: «Esport Flash».«Senyals». «Actual».
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.95.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 204.
15.40. Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 17.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40. Filiprim.
20.30. Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La vida de un xip.
23.35: Telenotícies.
23.55: Cinema de mitjanit: «Quin Nadal!»
01.20: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no».
12.45: Photomaton 2V.
13.30: Resum setmanal.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.35: Tarda de musicals: «Iolanda i el lladre».
17.45: Dibuixos animats.
18.00: Festival Tex Avery.
18.20: Robin Hood. C. 7.
19.10: Retorn a l'illa del tresor. C. 6.
19.55: Vida salvatge.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Pel.lícula. «Hi havia una vegada un tren».
23.00: Cagney i Lacey «Mares i fills». C. 64.
23.50: Campion. C. 2.
00.50: Fi d'emissió.

CANAL 33

19.05: Carta d'ajust.
19.20: Universitat Oberta.
19.45: Victor 33.
20.05: Sputnik.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.40: Tot l'esport.
22.00: Actual.
23.00: Canal 33 presenta.
24.00: Fi d'emissió.

19.05: Carta d'ajust.
19.20: Universitat Oberta.
19.45: Victor 33.
20.15: Futbol 90.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: La bella i la bèstia. C. 22.
23.00: Tres, catorze, setze.
24.00: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Esport show.
20.00: Vibria.
20.10: Photomaton.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.35: La caixa sàvia.
23.05: Cadència.
00.35: Fi d'emissió.

Diumenge

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: Entre amigos.
13.15 Minut a Minut.
13.45: Llocs i Paratges.
14.15: Mini Monstres. C. 14.
14.45: Notícies 9.
15.00: Sessió Contínua. «El zorro cavalca de nou».
16.45: Reilly, as de espias.
17.40: Flash Gordon. C. 18.
18.00: Minut a Minut.
19.45: Quatre per terra. C. 6.
20.15: Menjar i Viure.
20.30: Roseanne. C. 6.
21.00: Notícies 9.
21.20: Cagney y Lacey. C. 17.
22.20: Minut a Minut.
23.30: Solfa íntima.
00.20 Trobats a l'estació.
00.50: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Dibuixos animats.
10.45: Signes del temps.
11.30: Cadència 2V.
13.00: Gol a gol.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Jim West. C. 2.
16.35: Pel.lícula diumenge tarda. «El codi dels assessins».
18.15: Gol a gol.
20.30: Telenotícies.
21.00: El Temps.
21.05: Trenta minuts.
21.40: Dallas. C. 71.
22.35: Gol a gol.
23.50: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Treure partit del micro.
16.30: Com és la realitat?. C. 1.
17.00: Senyals.
17.45: El món del cinema.
18.15: Fila 33. «El gran Gatsby».
19.45: Curt-metratge.
20.20: Thalassa.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.30: V.O.«El rellotger de Saint Paul».
23.20: Fi d'emissió.

Dilluns

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Targeta de visita.
13.45: Els Monkeys. C. 31.
14.15: Bellesa i Poder. C. 6.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 30.
15.50: A deshora. C. 30.
16.15: El món salvatge dels animals
16.45: Tu o nadie. C. 30.
17.50: Els Guardians de la galàxia.
18.20: Laurel i Hardy.
18.30: Pruna, la cangur. C. 25.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital C. 33.
19.55: Phyllis. C. 20.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera Fila.
23.30: George y Mildred. C. 20.
24.00: Notícies 9.
00.05: Bona nit.
00.10: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. «Rates i super rates. Herbes i super herbes».
11.45: Gol a gol.
12.05: Tres, catorze, setze.
13.10: Trenta minuts
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 96.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 205.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 18.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.30: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: Roseanne. C. 6.
21.50: Pantalla. «Espies com nosaltres».
23.35: Telenotícies.
23.55: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Basquetmania.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Dimensió desconeguda. C. 24.
24.00: Fi d'emissió.

Dimarts

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Llocs i paratges.
13.45: Els Monkeys. C. 32.
14.15: Bellesa i Poder. C. 7.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 31.
15.50: A deshora. C. 31.
16.15: El món salvatge dels animals.
16.45: Tu o nadie. C. 31.
17.50: Els Guardians de la galàxia. C. 54.
18.20: Laurel i Hardy.
18.30: Pruna, la cangur. C. 26.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital. C. 34.
19.55: La cuina dels embolics. C. 7.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
23.00: Viudas. C. 6.
00.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Matemàtiques: «Les còniques»
11.15: Thalassa.
12.05: La caixa sàvia.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 97.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 206.
16.30: La gran vall. C. 19.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La parada.
22.55: L'hora d'Alfred Hitchcock. C. 35.
23.45: Telenotícies.
00.05: Fi d'emissió

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Star trek. C. 22.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Teatre. «Savannah Bay».
23.30: Fi d'emissió.

Dimecres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17: Temps de joc.
13.45: Els Monkeys. C. 33.
14.15: Bellesa i Poder. C. 8.
14.45: Notícies 9.
15.00: California. C. 32.
15.50: A deshora. C. 32.
16.15: El món salvatge dels animals.
16.45: Tu o nadie. C. 32.
17.50: Els Guardians de la galàxia. C. 55.
18.20: Laurel i Hardy.
18.30: Pruna, la cangur. C. 27.
19.00: Notícies 9.
19.10: Hospital. C. 35.
19.55: Newhart. C. 18.
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: En Pantalla. «Los caballeros del rey Arturo»
23.30: Targeta de visita.
24.00: Enquadres.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona Nit.
00.40: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta.
11.15: La parada.
12.10: A debat.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 98.
14.30 Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 207.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 20.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Sorteig lotto 6/49.
21.15: Bona cuina
21.20: Informatiu cinema.
21.55: Cinema 3: «Vestida per matar».
23.45: Telenotícies.
00.05: Motor a fons.
00.25: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Videoclips.
20.05: Comos.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Farrington.
22.30: 60 minuts.
23.45: Fi d'emissió.

	Dijous	Divendres	Dissabte
CANAL 9		La princesa de Cleves (La princesse de Clèves, 1960, 116 minuts). De Jean Delannoy. Producció franco-italiana que és un simple exercici academicista pedant i cursi fins a la irritació. 16.30 hores. Estoy con los Hipopótamos (lo sto con gli ippopotami, 1979, 108 minuts) d'Italo Zigarelli. Una més de l'allar de comèdies amb Terence Hill i Bud Spencer. 21.30 hores.	Los bicivoladores (BMX bandits, 1985, 87 minuts) de Brian Trenchaid Smith. Comèdia d'acció, en la qual tres nois amb les seus bicicletes es veuen embolicats en divertides aventures, persecucions i problemes amb la policia. 15.00 hores. El hijo del árabe (90 minuts de Bruno Corbucci. 23.50 hores.
TV3		Quin Nadal (Le Père Noël est une ordure, 1982, 79 minuts) de Jean-Marie Poirè. El film revisa els mites nadalencs amb acritud però sense força. Una brega domèstica acaba amb l'assessomat d'un inocent. Llavors, els assas-sins decideixen esquarterar la víctima i repartir-ne els trossos en paquets de regal. 24.00 hores.	Iolanda i el lladre (Yolanda and the thief, 1945, 108 minuts) de Vincente Minnelli. Film protagonitzat per Fred Astaire i Lucille Bremes i que narra la lluita ente dos caçadors de dots que intenten atraure una rica hereva. 15.35 hores. Hi havia una vegada un tren (Once upon a Texas train, 1988, 89 minuts de Burt Kennedy. 21.15 hores.
TV-1		Operación ogro (Ogro, 1979; 114 minuts) de DGillo Pontecorvo. El film és una reconstrucció de l'atemptat d'ETA contra l'almirall Carrero Blanco. El sentit ètic i èpic de la història es perd en un conjunt confús, on no s'explique els fets més enllà de la seua immediatesa ni s'arriba donar un sentit massa convincent al conjunt. 1.00 hores.	Cualquier día en cualquier esquina (Two for the Seesaw, 1962. 119 minuts) de Robert Wise. Protagonitzada per Robert Mitchum i Shirley MacLaine. Adaptació d'una famosa comèdia de William Gibson. La pel.lícula narra les relacions entre un advocat a punt de divorciar-se i una jove, que són el pretext d'una trama que conforma una comedia seriosa. 1.00 hores.	Sodoma y Gomorra (Sodoma e Gomorra, 1961, 154 minuts) de Robert Aldrich. KFilm bíblic que té com a defectes la duració excessiva i el seu colossalisme. Amb Stewart Granger. 16.00 hores. Los cañones de Navarone (The guns of Navarone , 1961, 157 minuts) de J. Lee Thompson. A,b Gregory Peck, David Niven Anthony Quinn, Standley Bajer i Irene Papas. 22.25 hores
TV-2		La chica del tambor (The little drummer girl, 1984, 131 mintus) de George Roy Hill. De cebedora adaptació de la novel.la de Johan Le Carré, centrada en una intriga tramada pels servies secrets israelians. La història és exposada amb excessiu confusionisme resultat molt poc creïble. 22.40 hores.	La guitarra de Gardel (1949, 113 minuts) de León Kliowski.Vetusta comèdia musical construïda a la mesura d'Agustín Irusta, cantant argentí fanós aleshores, i també uns dels primers papers protagonitzats per Carmen Sevilla. El film narra la recerca d'una guitara que hauria pertangut a Carlos Gardel. Tot dins d'uns límits de nu la imaginació. 17.30 hores.	

Diumenge

El Zorro cavalca de nou (El zorro cabalga otra vez, 1965, 98 minuts) de Ricardo Blasco. Un general revolucionari assalta el palau d'un governador amb el propòsit de fer-se amb el poder, però la inesperada aparició de'El Zorro le impedirà portar a terme els seus sinistres plans. Típica i mediocre adaptació mediterrània del famós mite de Hollywood. 15.00 hores.

El codi del assassins (The killers, 1964, 95 minuts) de Don Siegel. John Cassavetes, un corredor de cotxes, és víctima de la pèrfida i desitgable Angie Dickinson. Els anònims assassins de la sèrie negra prenen un protagonisme inhabitual. El film es desenvolupa per mitjà d'una investigació feta pels mateixos assassins, que volen saber els mòbils del seu crim i la identitat de la víctima. 16.35 hores

Sangre y arena (Blood and sand, 1922, 80 minuts) de Fred Niblo. Amb Rodolfo Valentino. 2.15 hores.
La fiera de miña (Bringing up baby, 1938, 102 minuts) de Howard Hawks. Protagonitzada per Cary Grant i Katharine Hepburn. 16.00 hores.
Casanova (Casanova, 1976, 166 minuts) de Federico Fellini. Film biogràfic del famós aventurer venecià. 22.00 hores. Amb Donald Sutherland.

El reptil (The reptile, 1965, 91 minuts) de Jonh Gilling. Un film d'horror característic de la Hammer, i uns dels seus títols més interessants. El seu director aconseguí crear l'adequat clima inquietant, encara que no encertà massa amb un ritme qu mostra moltes llacunes. 0.15 hores.

Dilluns

Terror a Amityville (The Amitivilles horror, 1979, 113 minuts) de Stuart Rosenberg. Pel.licula de misteri, que ens conta les cvicissituds d'una família nord-americana, la qual s'instala en una antiga mansió on anys abans tingué lloc una tràgica història. El resultat és una tediosa reunió dels tòpics propis dels films sobre cases encantades. 21.30 hores.

Espies com nosaltres (Spies like us, 1985, 109 minuts) de John Landis. Dos funcionaris del Servei d'Espionatge ASmericà, i no precissament dels més notables, sóm utilitzats com a esquer per distraure l'atenció de l'enemic rus. Comèdia estandard realitzada per al lluïment de la seua mediocre parella de protagonistes, Chevy Chase i Dan Aykroid. 21.50 hores.

Memorias del viejo Pekín (Chegman jinshi, 1982, 92 minuts) de Wu Yigong. Melodrama costumista ambientat als barris populars de Pequin durant els anys trenta. D'un estil molt primitiu, el seu principal al.licient és l'encantadora ingenuïtat que es desprèn de les seues imatges. Primer premi al festival de Manila de 1983. 1.00 hores.

Con faldas y a lo loco (Some like it hot, 1959, 121 minuts) de Billy Wilder. Ambientada als anys 20, narra l'odissea de dos músics que han de convertir-se en dones per a fugir d'uns gànsters. El resultat és un espectacle qu uneix la lucidesa amb el cinisme. Protagonitzada per Marinlyn Monroe, Tony Curtis, i Jack Lemmon. Dins del cicle dedicat a quest últim actor. 22.330 hores.

Dimarts

La ventana indiscreta (Rear window, 1954, 112 minuts) d'Alfred Hitchock. Destaca per la seua reflexió sobre l'ofici de cineasta. Protagonitza per James Stewart i Grace Kelly. 22.20 hores.
Chandu el mago (Chandu the magician, 1932, 74 minuts) de Marcel Varnel i William Cameron Menzies. Dins del cicle dedicat a Bela Lugosi. 1.00 hores.

Dimecres

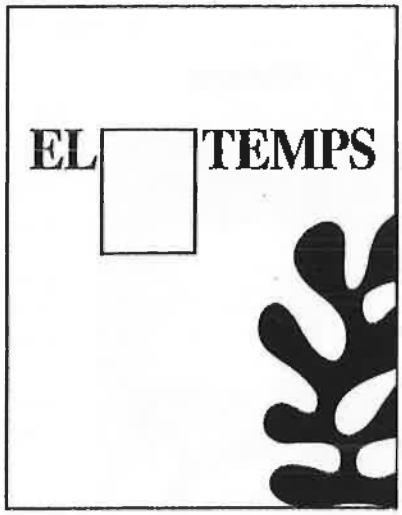
Los caballeros del Rey Arturo (Knights of the round table, 1953, 110 minuts) de Richard Torpe. La primera pel.licula d'aventures per a la qual MGM utilitzà el Cinemascope. La història se centra en el famós triangle amorós que tant va importunar el rei Artúr. Amb Robert Taylor, Ava Gadnar, Mel Ferrer i Standley Baker. 21.30 hores.

Vestida per matar (Dressed to kill. 1980, 105 minuts) de Brian de Palma. L'últim encert de taquilla de Brian de Palma que proposa una exacervació de la immortal Psicosi a la llum de la permissivita actual i d'accord amb el seus insofrible narcicisme d'estil,. Protagonitzada per Michel Caine i Angie Dickinson. 22.00 hores.

La bestia con cinco dedos (The beast with five fingers, 1946, 88 minuts) de Robert Florey. Un interessant film fantàstic en el guió del qual va col.laborar Luis Buñuel. La mà d'un pianista mort recobra la vida i repateix el seu temps entre la interpretació i l'assassinat. El conjunt és realment interessant. 1.00 hores.

El fracasado (Cracked up, 1987) de Karen Arthur. Protagonitzada per Edward Asner, Raphael Sbarge i James Wilder. 23.30 hores.

EL TEMPS

TEMPS

Subscriure's a EL TEMPS és una decisió plena d'avantatges:

- Rebre'l setmanalment a casa.
- Preu bloquejat tot l'any.
- Un descompte superior al 10 per cent.
- Números extra i suplements gratuïts.

I ara, un mes de regal:

Pagues un any i reps la revista durant 13 mesos.

ÉS EL MOMENT DE SUBSCRIURE'T

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____

Domicili _____ Població _____

Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de:

• La subscripció representa un descompte de més del 10% sobre el preu de venda als quioscs.

☐ 11.660 pessetes - amb pagament:
☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 5.830 pessetes).
(Sols en el cas de pagament per banc).

☐ 16.400 (Europa) ☐ 22.000 (Amèrica)
Forma de pagament:
☐ Dom. bancària. ☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir postal núm. _____
(Firma)

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____

Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c. ☐ Llibreta

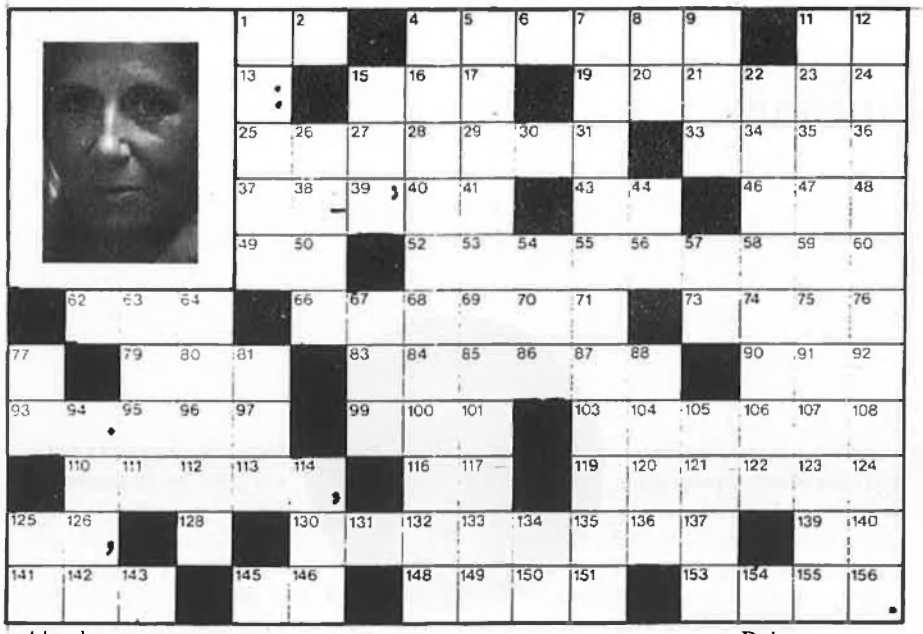
Núm. _____

Butlleta de subscripció

_____ de _____ 198_

(Firma)

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALENCIA

TEXT EXPLICATIU
Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret d'una novel.la de Francesca Duranti que per primera vegada, en la seva traducció catalana publicada per Tres i Quatre, surt amb el títol original que li donà l'autora. Per facilitar la tasca, el títol d'aquesta bella novel.la es llegeix acròsticament a partir del primer motsolució. Solució en el pròxim número.
Màrius Serra i Anna Genís

Absolutament esgotat.
55 120 40 6 150 23 85

Polsos.
105 87 48 24 94 125 57

Víctimes reiterades dels llebrers.
79 95 106 29 114 47 137

Contenidor d'alcohol.
28 75 62 131 30 44 151

Que no entra en els detalls.
8 143 130 100 59 124 11

Idèntica.
141 80 122 148 113 20 70

Fragment de bracan que s'introduiex al terra perquè hi arreli.
15 116 33 111 77 133 108

Instrumentista excepcional.
153 5 38 132 34 91 56

Mercat negre d'entrades.
67 43 92 25 2 155 74

Dos punts horitzontalment disposats.
36 107 136 13 53 139 22

Tonada que més s'acostuma a recordar d'una cançó.
103 35 145 68 21 121 58

Tint.
123 41 90 7 1 71 156

¡Fill de Plaza!
83 64 69 135 73 142 31

Allò que branden els líniers.
76 12 126 99 119 16 60

Monja novata.
26 140 4 19 54 154 37

Paisatge ple de banderes independentistes.
96 27 112 9 84 104 66

Mosquit.
128 52 97 149 134 46 93

Salconduit que permet l'accés de franc a fires i partits
49 146 88 81 117

Noia molt balladora, especialment de alents ritmes tropicals.
39 110 101 50 63 86 17

El davantall enigmístic. També Jimmy Carter fou mereixedor del guardó corresponent a 1980 del Comitè del Doble lenguatge públic que atorguen els professors de llengua dels Estats Units. D'una banda, Carter qualificà "d'èxit incomplet" el fracassat intent militar de rescatar els hostatges nor-damericans a l'Iran. D'altra banda, afirmà orgullós que el seu govern mai donaria suport a "les nacions que mantenen principis amb el quals la seva pròpia gent no hi està d'acord, i que a més són completament antiètics comparats amb els nostres principis". Tanmateix, va continuar comerciant amb més de 20 països que violaven sistemàticament els drets humans.

CONTRAPUNT

La funció militar

Joan F. Mira

No fa molts dies que prenia jo cafè, un diumenge, al Moll de la Fusta de Barcelona. Davant mateix hi havia amarrada una enorme nau de guerra, crec que de bandera francesa, no sé si un cuirassat, un destructor, o quina categoria, no sóc expert en artilleries flotants. La silueta de l'artefacte, vista de lluny i en alta mar, podria haver tingut alguna gràcia: vista de prop, era una massa monòtona, tota grisa, un amuntegament de planxes, volums més o menys cúbics, torretes aplanades, i els inevitables canons enfundats. Se m'escapa quin atractiu podia tenir la cosa aquella, ni tan sols des de la perspectiva estètica dels futuristes italians de principis de segle, per als quals el súmmum de la bellesa era una locomotora.

Fóra el que fóra l'atractiu estètic de l'artefacte flotant, alguna mena d'atractiu tenia, i devia ser ben fort: el personal feia cua per pujar a visitar la nau. Ascendien la passarel.la, i se'ls veia plens d'il.lusió recorrent cobertes i ponts, entrant per les portelles i se suposa que baixant a inspeccionar les entranyes de l'embalum bèl.lic. Perquè l'interès, l'atractiu, la curiositat dels visitants, anava sense dubte cap al caràcter *bèl.lic* de la nau: la possibilitat de visitar un barco mercant dubte que arribara a formar cues al moll. La gent, és evident, volia entrar en un "barco de guerra", com voldria entrar en un tanc, si li ho permeteren (crec que ja ho fan, el "Dia de les Forces Armades"), o en un caça-bombarder. Tocar de prop les màquines de guerra, sembla que produeix emocions molt especials.

Jo, mirant-me l'espectacle dominical, pensava que tota aquella cua de visitants de la guerra anava completament enganyada: l'emoció bèl.lica que poguessen despertar aquells canons i metralladores era una emoció purament il.lusòria. Perquè mai en tots els seus anys de vida des que va sortir de les drassanes, i mai en els anys de vida que li queden fins a convertir-se en pura ferralla, aquell vaixell no ha fet ni farà cap guerra, ni aquells canons entraran en cap combat. I com aquesta, la immensa major part (no dic estrictament "totes", per causa de la guerra de les Malvines o alguna altra anècdota que haja passat o puga passar) de les naus "de guerra" de tots els països d'Europa. Exactament igual que els seus avions, els seus tancs i la seua artilleria, la coeteria i la resta del material -caríssim- que gasten. No han servit mai per a fer cap guerra, ni tenen cap perspectiva de fer-ne. I si fins fa alguns anys, almenys la perspectiva la tenien, ni que fóra en la imaginació, ara, ni això no els queda: una guerra amb o entre exèrcits europeus, ja no se la imagina ningú. Vull dir entre exèrcits de veritat, dels cars, moderns i ben assortits de material, d'almiralls i d'ordinadors amb totes les batalles estudiades per endavant. L'ús efectiu de tota aquesta maquinària terrestre, marítima i aèria ha esdevingut una simple fantasia, una possibilitat irreal.

Per tant, naus, tancs, avions i canons, només tenen un futur segur: que mai seran aplicats a la funció per la qual van ser concebuts i fabricats. Ni les màquines, ni les persones que les mouen. Mai. La història d'un submarí o d'un avió, reparat, antiquat, obsolet, vell, retirat, desmuntat i enviat a la ferralla. Això era fins ara. D'ara endavant, més: més vaixells, tancs, canons i coets -cada vegada més moderns, complicats i caríssims- faran la seua vida natural com la fa qualsevol màquina, cotxe o vagó de ferrocarril. Amb una diferència: no hauran servit *mai* per allò que van ser pensats i fets. És com fabricar trens i mantenir una xarxa de ferrocarrils, amb alts directius, estudis de trànsit, caps d'estació, maquinistes i tot el que cal, i els trens sempre rodant o en disposició de rodar, però sense transportar *mai* ni un viatger ni un quilo de mercaderia.

¿Estic demanant que els exèrcits, ja que són tan cars i tenen maquinària tan costosa, haurien de fer alguna guerra de tant en tant, només que fóra per amortitzar la inversió? No. Perquè a més del mal que farien als qui no són de la guerra, caldria ràpidament reposar el material destruït, i encara resultaria més car. Estic preguntant-me, simplement, quina és la funció i la justificació dels exèrcits quan *saben* que no han de fer mai cap guerra. Fins ara, deien que acumulant armaments es feien tanta por entre ells -els de l'equip dels russos i el dels americans- que així les amenaces mai no es durien a la pràctica. Era un sistema bèstia, però funcionava. Ara, però, sembla que *ja no cal* ni tan sols fer-se por. Doncs bé, torne a insistir: si deixem de banda la possible necessitat d'una força mínima de garantia contra eventuals bojos exòtics, ¿quina és la funció *real* -no bèl.lica, perquè no hi haurà guerra- del 90% del material i del personal militar que tant costen de mantenir?
Realment -però realment de debò, en la veritat de veritat-, ¿per a què *serveix* un cuirassat un destructor, posem per cas, si no és per a amarrar-los en un port i que la gent els visite?

DEL 15 AL 20 DE FEBRER VALÈNCIA-ESPANYA (SPAIN)

29 FIRA INTERNACIONAL DEL JOGUET

PUERICULTURA, ARTICLES DE HOBBY, CARNAVAL, MAQUINÀRIA I COMPLEMENTS

ICEX
Instituto Español de Comercio Exterior

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'INDUSTRIA, COMERÇ I TURISME

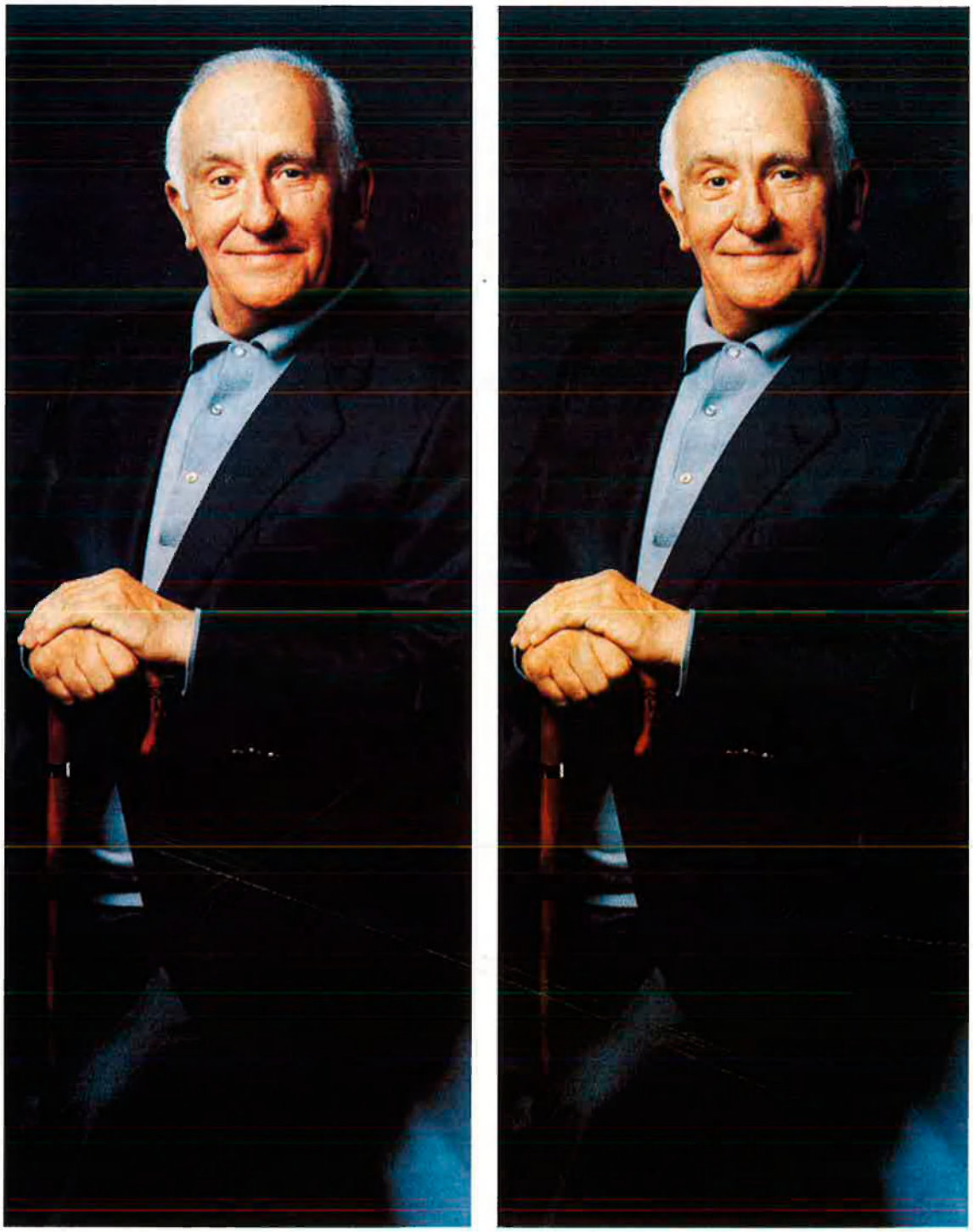
IBERIA

RENFE

TRANSPORTISTAS OFICIALES DE LA FERIA

PROGRAMA 65

LI DOBLEM LA PENSIÓ

"la Caixa"
CAJA DE PENSIONES

Si domicilia la pensió de jubilació a "la Caixa", participarà cada mes en els sorteigs de pensions dobles i d'un premi extraordinari de 500.000 pessetes. I, a més, amb el Programa 65, la Caixa de Pensions li ofereix la tramitació gratuïta de la jubilació, i sorteja viatges a Viena.